

Müslüman'ın Zaman'la imtihanı

Gözden geçirilmiş 2ci sürüm

Bu kitap Derin Düşünce Fikir
Platformu'nun okurlarına
armağanıdır.

www.derindusunce.org

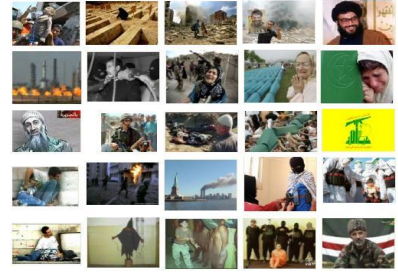
İçindekiler

Müslümanların iç hastalıkları (Mehmet Yılmaz)	4
Qua Vadis Ümmet? (Cemile Bayraktar).....	15
Neden kâfir, müslime; kuvvet hakka galibdir? (Prof. Dr. Alâaddin Başar)	24
Bernard Lewis Nerede Yanlış Yaptı? (Nader Hashemi, Denver Üniversitesi).....	28
Bizi kim tedavi edecek? Bölüm I(Cemile Bayraktar)	36
Bizi kim tedavi edecek? Bölüm II (Cemile Bayraktar)	39
Ben Neden Buradayım Waldo?(Cemile Bayraktar).....	41
Mücahid Abi, beni bildin mi?(Cemile Bayraktar)	44
Reis-i Cumhura ve Başvekile (<i>Said Nursî</i>)	48
Ümmeti-i Muhammed,Minare mi istemiştiniz ? (Cemile Bayraktar)	52
Zina da böyle bir şey işte...(Mehmet Yılmaz)	55
Tevhid'in ve Hikmet'in anlamı (Dilaver Demirağ)	59
Bizim Dünyamız (Mehmet Bahadır).....	64
Hukukun Üstünlüğü olarak Şeriat (Noah Feldman) New York Times.....	70
Mana Boyutlu, Olgun Demokrasi (Mehmet Bahadır)	80
Bediüzzaman'la Ortadoğu Problemlerine Bakış (Mehmet Bahadır)	83
Batı'yı şeytanlaştırmadan... (Sever Işık).....	102
İslâmcılığın Tatilden Tarih Sahnesine Dönüşü (Sever Işık).....	107
Komik Müslüman olur mu? (Mehmet Yılmaz)	113
Sosyetenin İslâmîsi Olur mu? (Ece Arı)	116
İttiha-ı İslam'ın Tam Zamanı Gelmeye Başlıyor (Bediüzzaman Said Nursî).....	119

Müslümanların iç hastalıkları (Mehmet Yılmaz)

Marakeş, Nisan 1998:

Fas'ın iç bölgelerindeki Marakeş şehrinde bindiğimiz taksi Jam-al-Afna meydanına doğru ilerliyordu. Türkçe konuştuğumuzu fark eden şoför birden arkasına döndü, "Hakan Şükür, cim bom bom" diye haykırdı. Bir şey sormamıza vakit kalmadan bazı hükümet üyelerini ve bu arada Hülya Avşar'ı da andık beraberce! Şaşkınlığımızın geçmesine izin vermeden Fransızca olarak konuşmasına devam etti : "Ah ne yazık ki Türkçe bilmiyorum. Ama gene de her akşam Türk televizyonlarını seyrediyoruz ailece. Çanak anten taktırdım da".

Gittiğimiz her yerde buna benzer sahneler yaşadık. Türk olduğumuzu öğrenen her faslı bizi Galatasaray'ın ve Fenerbahçe'nin başarıları için tebrik etti. Futbolda olsun bir zafere susamış Müslümanların gözü Türklerin ve Türkiye'nin üzerindeydi.

Bağdat, Ağustos 1099: Sarıksız ve saçları kazınmış başıyla yasta olduğu anlaşılan bir zât haykırıyordu:

"Nasıl böyle gölgede huzur içinde uyuklayabilirsiniz? Kaç müslüman kardeşiniz öldürüldü? Kaç namuslu kızın ırzına geçildi? Hiç bir zaman İslâm ülkesi böyle yağmalanmamıştı, bu kadar müslüman kanı dökülmemişti! Ne oluyor? Müslümanlar zulüme alışıyorlar mı? Harekete geçmek için ne bekliyorsunuz? Düşmanın Bağdat'a dayanmasını mı? "

Kadı Ebu Saad al-Haravi'nin Bağdat'ta Halife El Mustazhibillah'ın huzurunda 9 asır önce sarf ettiği bu sözler Suriye'deki haçlı zulümü karşısında atıl kalan Müslümanları uyandırmak içindi. Bu konuşmadan ancak 279 yıl sonra 2 Ekim 1187'de [Selahaddin Eyyubi](#) Kudüs'ü haçlılardan kurtaracaktı.

Müslümanlar uygarlığa [çok önemli ve kalıcı katkılarda](#) bulundular. Gerçek anlamda ilk üniversiteleri yani birkaç disiplinin birden aynı bir çatı altında okutulan [medreseleri](#) kurdular. Gene deney ve gözlemi batı dünyasına öğretmek bugünkü pozitif bilimin temellerini attılar. [1] 1600'lere kadar da askerî ve siyâsi alanlarda liderliklerini korudular. Ortaçağ'da Müslüman'ın seviyesine erişmek isteyen Avrupalı elit çocuklarını Bağdat'a tahsile yolluyor, bunu yapamayan ise Venedik'te, Viyana'da, Paris'te kıyafetiyle Müslüman'ı taklid ediyordu.

2007'deki görünüm ise bambaşka: Uluslararası siyasetten silinmiş, bilimde, ekonomide diğer milletleri gerilerden takip eden Müslüman'ın en doğal hakları olan yaşama hakkı bile ellerinden alınabiliyor: [Saraybosna'da](#) , [Grozni'de](#) , Gazze'de, Bağdat'da petrol için, toprak için öldürülebiliyorlar. Nadiren mahkeme edilen katiller ise [ceza dahi almıyor](#).

Bu acıklı manzara karşısında Kadı Ebu Saad al-Haravi'nin acıklı konuşmasını aratmayacak yazılar ve insanların bakmaya dahi dayanamadığı [fotoğraflar](#) vicdan sahibi bütün insanları isyan ettiriyor.

NEDEN İÇ HASTALIKLAR?

"Ne yapılmalı?" sorusu bütün kafalarda. Soruyu biraz değiştirip "yanlış yapılan nedir?" şeklinde sormak ise çok zor geliyor. Bunca insanlık suçundan sonra eli kanlı orduları suçlamak dururken "BİZ MÜSLÜMANLAR NEREDE HATA YAPTIK?" diyebilmek gerçekten de büyük bir cüret. Çünkü bu soruyu soran müslümanın din kardeşleri tarafından aforoz edilmesi söz konusu. Günah çıkarmakla, Batı yardakçısı hatta İsrail casusu olmakla suçlanıyor buna kalkışanlar. Peki İslâmî düşünce eleştiriye ve özeleştiriye nasıl bakıyor? İnsan akli ve düşünce hürriyetinin dinimizdeki yeri nedir?

"Şüphesiz, yeryüzünde yürüyen canlıların ALLAH katında en kötüsü, akıllarını kullanmayan (gerçeği görmeyen) sağırlar, dilsizlerdir." (Enfâl 22) ayeti ve "Fikirlerimizin zıtlığı bizler için rahmettir" (SAV) hadisi bile tek başlarına akli kullanmanın ve hür tartışmanın kapısını aralamaya yeter. Kur'an'da konuyla ilgili ayetlere (Bakara 179 ve 197, Al-i İmrân 7 ve 190, Mâide 58 ve 100, Yûnus 100, Yûsuf 2 ve 111, Ra'd 19, İbrahim 52, Tâ hâ 54 ve 128, Furkân 44, Ankebût 63, Sâd 29 ve 43, Zümer 9, 18 ve 21, Mü'min 54 ve 67, Talâk 10, Fecr 5, ...) baktığımızda ise aklını kullanmanın her müslüman için farz olduğu sonucu bile çıkartılabilir. Zaten İslâm'ın yükseliş dönemlerindeki parlaklığa baskıcı, [dayatmacı bir rejimle veya kılıçla](#) varılabileceğini düşünmek düpedüz islamofobinin alanına girmez mi?

Kur'an ve hadislerden sonra mezheb imamlarının sözlerinin de konuya ışık tutacağı kanaatindeyiz. Yöntem ve yaklaşımlarının dayandığı hadisler dolayısıyla birbirlerinden farklı dört ayrı fıkıh görüşünün, sonradan, imamları kabul edilen ve kendilerinden sonra gelenler tarafından geliştirilmiş olan dört ayrı mezhebin kurucusu olarak addedilen İmam Mâlik bin Enes, İmam Ebû Hanîfe, İmam

Muhammed Şafiî ve İmam Ahmed bin Hanbel Halîm, açtıkları fıkıh yollarında eleştiri yapılmaksızın taklîd edilmelerini de asla uygun görmediler [2] :

- "Benim sözlerimdeki hatalara, tenkid edilecek yerlere bakınız! Dinde Resûlullah'ın sözünden başkası red ve tenkid edilebilir" (İmam Mâlik).
- "Benim sözüm Kur'ân'a ve Resûlullah'ın Sünnet'ine uygun olursa alırsınız, karşı olursa atarsınız" (İmâm Ebû Hanîfe).
- " Delîlimi bilmeyen adama benim sözümle fetvâ vermek haramdır!" (İmam Ebû Hanîfe).
- "Benim her dediğimi taklîd etme! Kendin tefekkür edip delîllerime bak; zirâ dinde başkasına güvenmek câiz değildir" (İmam Şafiî).
- "Din işlerinize kendiniz bakınız; zirâ taklîd zemmedilmiştir. Taklîd, gözü olan adamları gözsüz eder" (İmam Ahmed bin Hanbel).

Düşmanları Müslümanların eleştiri celb eden yönlerini çoktan biliyor ve istifade ediyor. Bu zayıflıkları saptamak ve gidermek kanımızca her müslümanın hakkı ve ödevi.

İşte Ayşe Böhürler'in de başarıyla [tahlil ettiği](#) gibi "Özeleştiriden kaçma" Müslümanların iç hastalıklarının birincisi.

"Ayrıca ahiret inancı ile birlikte hesabın Allah katında görüleceği ve orada da af umudunun yüksekliği ile kendileri yüzleşmekten pek de hoşlanmaz buna da ihtiyaç hissetmezlerdi. Günah ve sevapları yazan Kiramen Kâtibin meleklerinin ahirette açılacak olan defterlerine işi havale edip "yaz kâtip" demek yeterliydi. ... Bir de "ser verip sır vermemek", "kol kırılır yen içinde kalır" gibi deyimlerin işaretiyle özeleştiriden kaçınmanın erdemlilik sayıldığı bir toplumun bireyleri olmak vardı. İfşa etmek ile kendisi ile yüzleşmeyi birbirine karıştıran toplumsal geleneği de bu faktörlere ilave etmek gerekiyor. "

DIŞ SALDIRILAR SEBEP Mİ SONUÇ MU?

İslâm Âlemi'nin sorunlarının tartışıldığı platformlarda bugünkü geriliğin sebebi olarak en çok öne sürülen açıklama Haçlılar ve Moğollarla başlayan yıkım süreci. Bunu öne süren arkadaşlar felaketler silsilesinin Avrupa sömürgeciliği, ABD ve İsrail saldırganlığı ile devam ettiğini söylüyorlar. Bu aşamada ısrarla sorulması gereken soru şu: Dış saldırılara yenik düşmek sebep mi yoksa sonuç mu?

1. Haçlı ve Moğol yıkımlarının bu boyuta varması müslüman prenslerin aralarındaki çekişmelerin sonucu olamaz mı? [3]
2. Bilime, teknolojiye [sirt çeviren](#) [4] halklarının [okuma-yazma seviyesini](#) asgarî seviyede tutan "Müslüman" yönetimler dış düşmanlarına onyıllardır davetiye çıkarmıyorlar mı?

TEMSİL EDİLMEYEN İSLÂM ÂLEMİ

6,5 milyar olan Dünya nüfusunun 1,4 milyarı (%22'si) "müslüman" ülkelerde yaşıyor. Oysa bu insanların Dünya ekonomisine katkıları (ve/veya aldıkları pay) %2 ile %4 arasında değişiyor. Gerek [IMF'nin](#) ve gerekse [Dünya Bankası'nın](#) verilerine göre 2005'te bütün ülkelerin toplam GSMH'i ([Gayri Safi Millî Hasıla](#)) 44 trilyon Amerikan dolarını aşarken Müslüman ülkelerin toplamı 2.3 trilyon ile Almanya'dan küçük bir ekonomi arz ediyor. İhracatta da toplam 10 trilyon

dolarlık uluslararası ticaretin sadece %10'u Müslüman ülkelere ait. Bunun da önemli bir kısmı Suudi Arabistan, İran ve diğer körfez ülkelerinin petrol ihracatları.

Ülke	Nüfus	Ihracat milyon \$ (2004-2005)	GSMH milyon \$ 2005	Fert başına GSMH
ABD	301 500 000	927 500	12 455 068	41 310
Japonya	127 417 000	538 800	4 505 912	35 364
Almanya	82 010 000	1 016 000	2 781 900	33 921
İKÖ tek bir ülke olsaydı	1 416 564 000	1 008 103	2 353 328	1 661
Çin	1 317 000 000	752 200	2 228 862	1 692
İngiltere	60 609 000	374 200	2 192 553	36 175
Fransa	60 980 000	443 400	2 110 185	34 605
İtalya	57 990 000	371 900	1 723 044	29 713
İspanya	44 708 964	194 300	1 123 691	25 133
Kanada	32 850 000	364 800	1 115 192	33 948

İşte İsrail mallarını boykot etmek gibi yöntemlerin etkisiz kalmasının sebeplerinden biri de İslâm Âlemi'nin bu ekonomik "küçüklüğü". Tabii ki istisnalar var. Türkiye, Endonezya, Malezya gibi ülkeler dinamik ekonomileriyle dikkat çekiyorlar.

Bu ekonomik "küçüklüğün" bir sonucu olarak müslümanlar uluslararası karar mekanizmalarında temsil edilmiyorlar. Meselâ BM (Birleşmiş Milletler). Üye ülkelerin tamamına yakını tarafından imzalanmış olan BM Tüzüğü'nde belirtildiği gibi Güvenlik Konseyi tüm üye ülkeler açısından bağlayıcı kararlar alabilen tek organ.

Bu organdaki 5 daimi üye ise ABD, Fransa ve İngiltere, Rusya ve Çin. İsrail aleyhindeki kararların ABD tarafından veto edildiğine sıkça tanık oluyoruz. Doğu Türkistan'daki bağımsızlık yanlısı Uygur Türklerini BM kanalıyla terörist ilân eden Çin'i ve Çeçenlerin uluslararası platformlarda temsiline mâni olan Rusya'yı da hatırlarsak Müslümanların büyük bir diplomatik güçten mahrum kaldıklarını ve ciddî bir temsil sorunu ile karşı karşıya olduklarını daha iyi görürüz.

[Prof.Dr.Ekmeleddin Ihsanoğlu'nun](#) genel sekreterliğe getirilmesinden sonra belli bir hareketlilik kazanan [İKÖ'nün](#) veya [Amr Musa](#) yönetimindeki [Arap Birliği](#) benzeri bir organın bu temsiliyet eksikliğini tazmin etmesi en azından şimdilik oldukça uzak görünüyor.

KIZAĞA ALINMANIN SEBEPLERİ

Bu "kızağa alınma" sürecinin başlangıcında bilime ve teknolojiye ısrarla sırtını dönen bir İslâm âlemi var karşımızda. Kaynaklarını verimli kullanamayan, mamul mallar yerine hammadde ihraç eden müslüman ülkeler bilimsel ilerlemenin doğal bir sonucu olan "zenginleşme" yarışında arkalarda kalıyorlar.

Oysa Kur'an'da insanlar arasındaki hukukî ilişkileri düzenleyen âyetlerin sayısı 250 civarında iken kutsal kitabımızın %12,5'i yani 750 kadar âyet Müslümanları:

- 1) Öğretmeye ve öğrenmeye,
- 2) Düşünmeye,
- 3) Doğayı araştırmaya,
- 4) Akli en iyi şekilde kullanmaya,
- 5) Bilimsel çalışmaları toplumsal hayatının bir parçası hâline getirmeye davet ediyor. Ayrıca Hz. Peygamber'in 200'den fazla hadisi bilimin ve aklın önemini gösteriyor. İşte bilime ve teknolojiye sırtını dönmek ve bunda ısrar etmek Müslümanların ikinci iç hastalığını teşkil ediyor.

Farkında olmadan da olsa Kuran'ın 750 ayetini en iyi şekilde uygulamaya koymuş olan Batı'nın ve Japonya'nın diğer ülkelerden çok daha güçlü hale gelmiş olması Müslümanları düşünmeye sevk etmeli.

SELAHADDİN EYYUBÎ'DEN USAME BEN LADEN'E CİHAD

Kur'an'ın ve sünnetin öğrettiği Cihad ile 2007'de bazı Müslümanların algıladığı Cihad arasında büyük bir fark var. 1100'lerde Avrupalı düşmanlarını dahi kendisine hayran bırakacak kadar "centilmence" savaşan bir komutandı Selahaddin Eyyubi. Kur'an'a ve hadislerle uygun olarak, savaşamayacak durumda olanlara, aman dileyenlere kılıç kaldırmıyor, düşman kavimden bile olsalar tarlasında çalışan köylülere dokunmuyordu. Gene İslâm'ın hükümleri doğrultusunda köleleri çocuklarından ayırmıyor, esirlere kötü davranmıyordu.

Bugün "ALLAH adına" hareket ettiğini ve "Cihad yaptıklarını" söyleyen silahlı gruplar sanki O'ndan ümit kesmişçesine savaşıyorlar:

1. İstanbul'da, Newyork'ta ve Madrid'te çarşılara, metro istasyonlarına bomba koyuyorlar,
2. Evlatlarını intihara teşvik ediyorlar,
3. Esir aldıkları askerlerin (bazen de sivillerin) kafalarını keserken filme çekiyorlar,
4. Kendileri gibi inanmayan Müslümanların camilerine bile bomba koyuyorlar.

Eylemlere katılmayan ama daha kalabalık olan bir grup ise bunları onaylıyor, savunuyor veya sessiz kalıyor.

İşte bu tezat karşısında neyin değiştiğini sorgulamak gerekiyor. Değişimin kaynağını yazının maksadına uygun olarak dışarıda değil içeride aranması gerektiği kanaatindeyiz. Kur'an'da anlatıldığı şekliyle Cihad uygulanması imkânsız bir ideal midir? Peygamberimiz benzeri durumlarda ne yapmıştır? [Suat Öztürk'ten dinleyelim](#):

"...[O] kızının katilini, amcasının katilini affeden, Uhud'daki bozgun sonrası, onca arkadaşının şehid olmasının yanı sıra kendisinin de aldığı 70'e yakın kılıç darbesine, yanağının yarılmasına, dişinin kırılmasına rağmen "Ya Rabb onları başışla, göremiyorlar" diyen, tüm bu sıkıntıları çektirmiş olan Mekke'lileri fetih sonrası affeden bir peygamberdi."

Bu bilgilere dışarıdan, Batı'nın penceresinden bakacak olursak gerek Hz Muhammed'in gerekse Selahaddin Eyyubî'nin "hükümran" konumunda olduklarını söylemek durumundayız. Yani başlangıçta muzaffer olmasalar dahi olaylara yön veren bir "lider" konumundalar. Hedefleri, ilkeleri ve yöntemleri olan, ne yaptığını bilen siyasetçi ve komutanlar var karşımızda.

İste tam bu noktada denebilir ki hükümran konumu bir anlamda kazanan (veya kazanacağına emin) olan önderin konumudur. Büyüklük göstermesi, bağışlaması, sivilleri koruması doğası gereği olduğundan "kolay" bile denebilir.

Gene konuya Batı'nın tarzında bakan birisi ezilen bir topluluğun meselâ Filistinlilerin aynı büyüklüğü göstermesini beklemeyecektir. Zira kendisinden kat kat üstün bir ordu karşısında yenileceğinden emin olarak savaşan her insan cinnet geçirir. Bu durumda da kendini yakması veya suçlu suçsuz ayırt etmeden önüne geleni öldürmesi anlaşılabilir.

KUR'AN HÜKÜMLERİNE KARŞI KÂFİRLERİN SÜNNETİ

Bu "anlaşılabilirlik" ne yazık ki "meşruluğa" dönüşüyor bazı müslümanlar için. İslâm'ın penceresinden bakarsak şu sorunun sorulması kaçınılmaz oluyor: Zaruret karşısında O'ndan umut kesilebilir mi? Müslüman ALLAH korkusunun yerine düşman korkusunu koyabilir mi?

2007'lerde bazı mücahitler Kur'an'dan değil düşmanın tavrından, Amerikan, İsrail, ordularının acımasızlıklarından ve kullandıkları yöntemlerden ilham alabiliyor! Bazı kısım ulemâ koşulların zor olduğunu, "zaruret" karşısında Kur'an hükümlerinin uygulanmayabileceğini söylüyorlar.

Oysa vahşi bir düşman karşısında veya yenik durumda kullanılmak üzere "Bazen Kur'an'a aykırı davranabilirsiniz" demek zor. İslâm'a göre savaşta uyulması gerek bir hukuk var ve bu muhkem ayetlerle çok açıkça belirtilmiş: Bakara 177, 190-194 ve 205, Enfal 61-63 ve 69-71, Hucurat 9, İnsan 8-12, Kasas 83, Muhammed 4, Nîsâ 94 ve 128, Şura 41-42.

Baskı ve yenilgi karşısında dahi Kur'an'dan uzaklaşamayacağını bilakis ona sınıksız sarılmak gerektiğini sözleriyle değil yaşantısıyla anlatan bir mücahid Cezayir'li Emir Abdülkadir'dir (1808-1883). İşgale karşı 150 yıl direnen Müslümanların liderlerinden olan bu genç kahraman karşısında Fransız ordusu şaşkına dönmüştü. Sayıca ve silah yönünden çok üstün kuvvetler Emir'in bir avuç imanlı kuvveti karşısında çaresiz kalmıştı. General Bugeaud Fransa'ya gönderdiği raporlarında üslurine durumu şöyle aktarıyor:

"Abdülkadir hızlı, zeki ne yapacağı belirsiz bir tehlike. Dehası ve inancı ile kazandığı saygınlıkla halkı bize karşı harekete geçiriyor. Kendisi sıradan bir insan değil, Müslümanların sevdiği, arzu ile beklediği ve özlemle kucakladığı bir lider."

Emir Abdülkadir'e karşı üstün gelemeyeceklerini anlayan Fransızlar sonunda Müslümanları birbirlerine karşı kışkırtırlar ve onu esir alıp Fransa'ya götürürler. O esaret ve sürgünle geçen hayatına rağmen asla Hıristiyan kını gütmedi. 1860'ta

Lübnan'daki Dürzü isyanı sırasında galeyana gelerek Hıristiyanları katletmek isteyen Müslümanların önüne geçti ve haykırdı:

"Gafiller! Böyle mi yüceltiyorsunuz Peygamberinizi? Yazıklar olsun size! Sizin elinize tek bir Hıristiyan vermem. Onlar benim kardeşlerim!"[5]

Hız Muhammed, Selahaddin Eyyubî ve Emir Abdülkadir ile Usama Bin Laden'in, Yasser Arafat'ın Hassan Nasrallah'ın Cihad anlayışları arasında önemli farklar var. 2007'lerde müslümanlara savaşta liderlik eden bir çok kimsenin:

- 1) Dış düşmana karşı yapılan Küçük Cihad'ı tek Cihad gibi gördüklerini, nefse karşı yapılan Büyük Cihad'ı ise [arka plana ittiklerini](#),
- 2) O'nun Kur'an'daki hükümlerini değil O'ndan umudu kesmişçesine, düşmanın sünnetini [referans aldıklarını](#),
- 3) Soylu, veren, affeden büyüklükten hırs ve intikam ile hareket eden küçüklüğe geçtiklerini,
- 4) Komploları sebebiyle adeta paniğe kapıldıklarını,
- 5) Barış fırsatlarını reddettiklerini,
- 6) Ebedî mazlum kimliğini benimsediklerini

müşahede ediyoruz.

Cihad kavramının içinin boşaltılması ve yerine kin, intikam, intihar gibi her türlü nefsanî dürtünün doldurulması altını çizmek istediğimiz hastalıkların üçüncüsü.

DÜŞMAN KOMPLOSUNA KARŞI ALLAH'IN KOMPLOSU

Kur'an ve Sünnet'e göre Küçük Cihad'ı İslâm'ın kendisi değil. Küçük Cihad dinimizin amacı da değil. Eğer bir dış düşmana karşı savaş kaçınılmaz ise hiç bir koşul altında sivillerin canına kastedilmemeli. İntihar etmek yasak.[6] Savaş gereksiz yere sürdürülmemeli, mümkün olduğunda barış yapılmalı. (Nîsâ 90, Bakara 190-193, Enfâl 61)

Gene Kur'an'dan anlaşılacağı gibi bir Müslüman hayatını komplo teorilerine göre düzenlememeli. Komplo korkusu ALLAH korkusunun önüne geçip müslümanı O'nun yolundan ayırmamalı. "Onlar tuzak kurdular. ALLAH da tuzak kurdu. ALLAH tuzak kuranların en hayırlısıdır." (Âl-î İmrân 54) (Aynı konuda : Enfâl 30, Yûnus 21, Nahl 127, Târik 15-16)

KAVİM DÜŞMANLIĞI, KORKU VE FAŞİZM

Müslüman bugün dünyaya baktığında bir kuşatılmışlık hissiyle sarsılıyor. Temsil edilmeyen, önemsenmeyen, canı ve malı tehdit altında, kendini savunamayan mazlumları görüyor.

Bu kuşatılmışlık hissini yol açtığı içine kapanma ise kurtuluşuna giden yolu tıkıyor:

Tartışmayı ve tahlili reddedip sloganlarla düşünen, eleştiriyi saldırı olarak gören Müslümanların şiddeti bir yöntem (tek yöntem) kabul etmesi kaçınılmaz oluyor. Dış düşman - iç düşman ikileminde başlayan paranoyanın hâkim olduğu birçok

müslüman ülke kendi ordusunun işgali altında. İranlaşma korkusu, Siyonist tehdit, Sevres'in hortlatılması, misyoner istilası derken demokratikleşme süreci erteleniyor.

Darbeyle gelen asker cumhurbaşkanları, ölmeden koltuktan indirilemeyen diktatörler hâkim birçok İslâm ülkesine. Gazeteciler, yazarlar, araştırmacılar hapse atılıyor, faili meçhul cinayetlere kurban gidiyor:

- Libya'da Albay Kaddafi (1970'ten beri),
- Suriye'de Hafız Esad (1970'ten 2000'deki vefatına kadar, yerine oğlu geçti),
- Mısır'da Hava kuvvetleri komutanı Hüsnü Mübarek (1981'den beri),
- Pakistan'da General Pervez Müşerref (1999'dan beri).

Müslüman ülkelerin birçoğu 1930'lardan kalma millet-devlet modelinin etkisi altında. Türk ve arap milliyetçileri tozu dumana katmış. Azınlık durumuna düşmüş kürtlere ve berberlere ana dillerini konuşmak yasaklanmış. Ayrılıkçı terörle mücadele adına köyler boşaltılıyor, yüz binlerce masum insan sefaletle mahkûm edilmiş... müslüman ordular tarafından müslüman topraklarda.

Müslüman aydınların bir kısmı kaba kuvvete, orduya devlete tapmaktan ibaret olan faşizmi görmeden, kendi ülkelerinde kök salan ırkçılığın ayak seslerini duymadan Filistin'e ağlıyorlar. Yanı başlarında kürt ve berber kardeşleri sıralarını bekliyor.

Kavim düşmanlığı dikkat çekmek istediğimiz hastalıkların dördüncüsüdür. [7]

HER AĞACIN KURDU ÖZÜNDEN OLUR

"Bana ızdırab veren yalnız İslâm'ın mâruz kaldığı tehlikelerdir. Eskiden tehlikeler hariçten gelirdi; onun için mukavemet kolaydı. Şimdi tehlike içeriden geliyor. Kurt, gövdenin içine girdi. Şimdi, mukavemet güçleşti. Korkarım ki cemiyetin bünyesi buna dayanamaz.. çünkü düşmanı sezmez. Can damarını koparan, kanını içen en büyük hasmını dost zanneder. Cemiyetin basiret gözü böyle körleşirse, îman kalesi tehlikededir." (Bediüzzaman Saidi Nursi)

1700'lerden itibaren İslâm Âlemi'nde ciddi bir düşünsel yıkım yaşanmaya başladı: Müslüman aydınlar Batının yükselen ekonomik ve teknolojik seviyesi karşısında kendi tezlerini üretememenin yol açtığı aşağılık kompleksi ile körleştiler. Hayranlık ve nefret duygusuyla kâh batıya endeksli kâh batıya tersinden endeksli tezler koydular ortaya. Ancak elit sınıfın bu zaafının bedelini bütün müslümanlar ödeyecekti:

Batının tezlerine aynı kavramlarla cevap vermeye çalıştıkça, İslâm'ın derinliğinden uzaklaşıldı.

Batının toplumsal dönüşüm modellerine daha sıkı sarıldıkça (veya sırf batıdan geliyor diye hepsini reddettikçe) İslâm algısı bir geleneğe, bir folklorla dönüştü. Kıyafetiyle batılı olmaya çalışan gibi kıyafetiyle müslüman kalmaya çalışanlar dinin içini boşalttı, babadan oğula aktarılan şekli bir bilgiye dönüştürdü.

Mısır, Cezayir, İran gibi ülkelere çok pahalıya patlayan bu "zorla batı gömleği giydirme" ve "şeklen direnme" çabası Türkiye'de de bazı hasarlara yol açtı.

Sorunların kökü gibi çözümlerin kökünün de bizde olduğu kanaatindeyiz. Ama çözüm aramadan önce sorunlara yol açan hastalıkların teşhisinde mutabık kalınması zarurî gözüküyor. Aksini yani sorunların dışarıda olduğunu savunmak bizi atalete itiyor. Zira kendi dışımızdan çözüm beklerken Batı'dan merhamet veya O'ndan mucize beklemek durumunda kalıyoruz. Bazı Müslümanlar Katrina kasırgasında, İsrail'deki intihar oranlarının artmasında veya antibiyotiklere cevap vermeyen virüslerde nafiye teselli arıyor.

NEO-CAHİLİYYE'NİN TARİFİ

Yahudiler ve Ermenilerin tarihini ve bugünkü söylemlerini inceleyen aydınlar derhal ortak bir noktayı teşhis ederler : "Ebedî mazlum kimliği". Bu iki topluluğun liderleri de atalarının çektikleri sıkıntıları (Nazi zulmünü ve soykırımını iddialarını) ulusal/dinî kimliklerine katmış, bundan siyasî rant elde etmeye çalışmaktadırlar.

Siyasî bir manevra olarak bunun değeri ve fiyatı tartışır. Ama Müslümanların böyle bir şeye tenezzül etmeye ihtiyaçları yok kanımızca. Daha önce değindiğimiz ve "hastalık" adını verdiğimiz sapmaların bugünkü katlanılan zulümlerin başlıca kaynağıdır. Ancak bugün bazı Müslüman grupların benimsediği "Ebedî mazlum kimliği" de bir hastalık. Acıklı şiir ve şarkılarla, kanlı posterlerle desteklenen bu "mazlum edebiyatı" İnananları kaderciliğe itiyor. Oysa kadere inanmak ile kadercilik arasında çok kalın bir çizgi var. Dinimize göre karamsarlığa, O'ndan umut kesmeye hakkımız yok.

Ayrıntılarıyla sunduğumuz "iç hastalıklar" özetlenecek olursa:

1. Özeleştiriden kaçış,
2. Bilime, teknolojiye ve eğitime sırt çevirme,
3. Cihad kavramının içinin boşaltılması,
4. Kavim düşmanlığı,
5. Ebedî mazlum kimliği ve kadercilik.

İşte bu hastalıklardan muzdarib İslâm Dünya'sı bir kaç asırdır Neo-Cahiliyye adını verdiğimiz bir uzaklaşma döneminde.

Cezayirli direnişçi Emir Abdülkadir Avrupalılar karşısında Müslümanların yenilgisini Suriye'deki bir toplantıda şu ayetle açıklar: "ALLAH size yardım ederse, artık size üstün gelecek hiç kimse yoktur. Eğer sizi bırakırsa, ondan sonra size kim yardım eder? ..." (Al-i İmran 160)

NEO-CAHİLİYYE DEVRİNİN SONU

Elbette resmin tamamı bu derecede karanlık değil. Bugün bu manevî boşluğu yeniden İslâm ile doldurmak isteyen genç ve aydın bir çaba var. Özellikle Türkiye gibi dinamik ülkelerde müslüman ve demokrat bir sınıf kompleksiz, kendisiyle geçmişiyle barışık bir şekilde çalışmaya devam ediyor.

Bu genç Müslümanların bugün çekilen sıkıntılardan kurtulmak için bu hastalıkların bilincine vardıklarını ve çözümü şu şekilde içerde aradıklarını mutlulukla görüyoruz:

- 1) Özeleştiriyeye kişisel olarak açık olmak, devletlerin ise demokratikleşmesi, düşünce özgürlüğü,
- 2) Bilime ve eğitime devlet bütçelerinden ayrılan payın arttırılması,
- 3) Cihad'da öze dönülmesi, Kur'an'a ve sünnete uymayan mücadelelere "Cihad" denmemesi,
- 4) Milliyetçilik, vatanseverlik ve ırkçılık konularının Müslümanlarca tartışılması,
- 5) Ebedî mazlum kimliğinin terk edilmesi, zafer ve iyimserlik üzerine olan gerçek Müslüman kimliğine dönülmesi.

Yazarlarımızdan Mehmet Edebalı bir [yorumunda](#) şöyle diyordu :

"Dün Suriye'de, belki Lübnan'da, Irak'ta, Azerbaycan'da, Orta Asya'da açıkça gördük ki Nuh Gönültaş'ın güzel deyimleriyle tarih ve mensubu olduğumuz medeniyet bizi eteklerimizden çekiyor. Bu coğrafyada Türkiye ayakta kalacaksa, Adriyatik'ten Çin'e, Afrika'ya büyük bir hamleyle atağa geçmemiz gerekiyor. Bugün artan diplomatik trafik güzel yarınların umut ışığı... Ancak... Bundan sonrasında Türkiye'den daha fazla şey beklenecek, daha fazla şey istenecek."

Bu satırlar bizim gözümüzdeki ve gönlümüzdeki çıkış yolunu işaret ediyor.

Teşekkür: Ahmed Yüksel Özemre'nin "İslâm'da aklın önemi ve sınırı" adlı eseri, yazarlarımızdan Mustafa Akyol'un ve Suat Öztürk'ün sitelerinde yayınladıkları makaleleri, Derin Düşünce Grubu üyeleri ve yorumcuları ile yaptığımız tartışmalar bu yazı için bilgi ve ilham kaynağı olmuştur.

KAYNAKÇA

(1) Fransız bilim adamı [Briffault](#) Making of Humanity adlı yapıtından : "... bilim dediğimiz olgu Avrupa'ya araplarca getirilen deney, gözlem ve ölçüm yöntemlerinin sonucudur. Bilim İslâm uygarlığının Dünya'ya en önemli hediyesidir" der. Amerikalı bilim tarihçisi George Sarton'a göre ise : "Ortaçağın temel fakat bir o kadar da az bilinen başarısı, deney ruhunun uyandırılmasıdır ki bu, her şeyden önce, 12nci asra kadar Müslümanların sayesinde olmuştur." (k2) Hüseyin Kâzım Kadri: 20. Asırda İslâmiyet; Pınar Yayınları, sayfa: 99).

(3) Müslümanların Haçlı saldırıları esnasındaki zayıflıkları (Dönemin müslüman tarihçilerinin ağzından)

Haçlıların saldırıları

- İbni al-Kalanisi, Hicrî 490 yılındaki günlüğü,
- İbni al-Atir (1160-1233) Al-Kamel fit-Tarih, 10, 11 ve 12inci bölümler. (13 ciltlik arapça baskısı 1979'da Beyrut'ta yapılmıştır)
- İbni Jobair, « Seyahatler »

Moğolların saldırıları

- Mısırlı al-Makrizî (1364-1442)
- Cemalettin İbni Vassel (1207-1298)
- İbni Abdelzaher (1233-1293)
- Abulfida (1273-1331) Muktasar Tarih el Başar

(4) Institute for Scientific Information tarafından ihdâs edilmiş olan ve bilime yapılan katkıları ölçmede bir kıstas olarak kullanılan SCIENCE CITATION INDEX

tek başına kullanılmamalıdır. Aydınlatıcı bir eleştiri için

(http://www.ozemre.com/index.php?option=com_content&task=view&id=63&Itemid=57)

(5) The History of Lebanon in 18th and 19th centuries, Mikhael Mishaqa, Newyork 1988

(6) Hayber Gazvesi sırasında büyük fedakârlıklar gösteren Kuzman adındaki birisinin, sonunda cehenneme gideceği Hz. Peygamber tarafından haber verilmişti. Bunun üzerine Ashab-ı kiramdan Huzâî Eksüm, Kuzman'ı izlemiş ve O'nun, aldığı yaralara sabredemeyip, kılıcı üzerine yaslanarak intihar ettiğini görmüştür. Kuzman'ın ölüm şekli Allah Resulu'ne iletilince şöyle buyurmuştur: "İnsanlar arasında öyle kimseler vardır ki, dış görünüşe göre, cennet ehline yaraşır hayırlı işler yaparlar; halbuki kendileri cehennemlidir. Öyle kimseler de vardır ki, cehennemliklere ait kötü işler yaparlar, halbuki kendileri cennetlidir" (Buhâri, Kader, 5, Rikâk, 33; Müslim, İman, 179).

[7]Yazarlarımızdan Fatih Demir'in [Gamalı Hilalin Yükselişi](#) başlıklı yazısı ve izleyen yorumlar bu konuda iyi bir başlangıç noktası olabilir.

[Qua Vadis Ümmet? \(Cemile Bayraktar\)](#)

Sahip olduklarımıza dair...

Tercihlerimiz çoğu kez bize kim olduğumuz sorusunun cevabını verir.Tercihlerimizin verdiği cevapların doğruluğu ancak ve ancak onlara sahip olabileme ölçümüzle mümkündür.Sahip olmak,istemenin sonucudur.İstemek ardından sahip olmak,bu iki eylem,sahip olmanın sonunda noktalanmaz,bir üçüncü isteği doğurur;sahip olduğunu kaybetme korkusu.Pekala;

- 1.)İstemek
- 2.)Sahip olmak
- 3.)Sahip olduğunu kaybetme korkusu

olarak şıklandırabiliriz.

Başlığımız müslümanlar,konumuz din (İslam) olduğu için,bu şıklandırmayı;Dinin mensubu olmak(istemek),Din içerisinde var olmak,dindar olarak kendini tanımlama(sahip olmak),Kendi varlığı ile bütünleştirdiği dinin zarar görmesinden ve kendi kimliği olan dindarlığın zarar görmesinden korkmak(kaybetme korkusu) olarak örnekleyebiliriz.

Çoğu kez istemek ve sahip olmanın masumiyetini,kaybetme korkusu ile zalimleştirebilir insan.Ve bunu yaparken çoğu kez kendi verdiği zararın dışardan gelecek zararlardan büyük olabileceğini düşünemez.Karşılaştığımız zorluklar(kaybetme korkusu) biz de histeri nöbetine yol açacağı için var olan potansiyelimizi de bu etki ile göremeyebiliriz.

Günümüz müslümanlarına baktığımızda,bu handikaplara rastlamamak neredeyse

mümkün değil.Sadece günümüz değil, miladi 610 vahyin nüzulü ile başlayıp miladi 632 vahyin son bulması ile biten sürecin hemen ardından başlayan bu sancılı dönem bugünlere gelene kadar kah zarar görerek kah kendine zarar vererek hemen hemen 1400 yıl gibi uzun bir sürece yayılmıştır.

Rasulullah dönemi müslümanları,cevap bulma konusunda Rasulullah'a danışma,buna ek olarak yaşananları konu alan vahiyden yardım alma gibi kolaylıklara sahiptiler.Ayrıca fetihlerin,yayılmacılığın,öteki ile karşılaşmanın,zaman içerisinde değişen-gelişen olayların da muhatabı olmadıkları için günümüz müslümanlarından çok daha şanslıydılar.

Günümüz müslümanlarının sorunlarına yoğunlaşırken,dış etkilerin etkisinde sahip olduğunu kaybetme ya da ona zarar verme yapılan hataların başında gelmektedir.Bu nedenle var olma çabası içinde yapılacak ilk eylem sahip olduklarının farkında olmaktır.Bunun hemen akabinde geçmişe bakıp deneyimlerden sağlam bacak edinmek de müslüman için yapılacaklar işler listesinin başında gelmektedir.Bu nedenle sorunların tespitine ve geçmişine ait meseleler için 'İslam düşüncesinin üç temel başlığı;Selefiye,Kelamiye,Sufiye bunların yanı sıra günümüze damgasını vuran 'ılımlı İslam' gibi konu başlıklarını irdelemek gerekir.

Açıklamakta fayda var;bu çalışma müslümanlar ile müslüman olmayanlar arasında ya da doğu-batı arasında başarı-başarısızlık gibi konulara değinecek ama temel almayacak zira tema 'Müslümanların sahip oldukları,sahip olduklarının farkında olup olmadıkları,değişen ve gelişen dünya ya cevap üretme çabası içerisinde kendilerini var etme çabası bu çaba ile birlikte yitirdikleri' özetle sorunların çözümü için durum tespiti.

Konu başlıklarımızdan ilkinde geçmeden önce,kısaca değinelim...İslam dinini seçen her bireyin dini içerisinde aynı potansiyeli gösteremeyeceğini,bunun bir eksiklik değil fitrattan kaynaklanan bir farklılık olduğunu her şeyi bir sebep üzere yaratan Allah'ın her sorumlu bireye de farklı görevler yüklediğini belirtelim.Örnekleme gerekirse;'Rasulullah dönemi müslümanları içerisinde Ashabı suffa'yı oluşturan sahabenin,bir kısmının günlük işlerde çalışıp kazanç elde etmesi,bir kısmının tebliğ ve irşad ile görevlendirilmesi,bir kısmının ise ibadete devam etmek sureti ile manevi destek sağlaması'.Demek ki müslüman dünyasını oluşturan her bireyden aynı potansiyeli beklemek hata olur,her birey kendisi için oluşturulmuş boşluğu doldurmak için görevlendirilmiştir.

SELEFİYE

İslam düşüncesinin yapısını oluşturan ekollerden biri de Selefiye'dir.Kelime anlamı olarak Arap dilinde 'önceki' anlamına gelir.Selefiye mezheb olarak ise sahabe,tabiun ve tebe-i tabiin izinden gidenler,onların inanç ve düşüncelerini takip edip asla ve asla onları aşmayanların oluşturduğu ekoldür.Belirtmekte fayda var,burada geniş bir Selefiye incelemesi yapmayacağız sadece İslam düşüncesinin ana başlıklarından biri olarak ele alıp,kısaca değineceğiz.

Selefiler,Kur'an ve hadis ile birlikte sadece ilk üç nesli(sahabe,tabiun,tebau't-tabiin) söz ve davranışlarını kutsal saymış,bunların tümüne 'nakil,nas,haber'

demişlerdir. Nakil ve nassı dokunulmaz kabul ederler. Kuran'ın tefsir edilmesine tümünden karşı olmasalar dahi onlara göre dokunulmaz olan nass ve nakil ayrıca üç nesil ile birlikte din tamamlanmıştır. Bu tamamlanan din aynı zamanda ilimdir. Bu sayılanların dışındakiler ilim değildir. Dinin tamamlanmış olmasına, tefsir ilmine de uzak durmalarına kanıt olarak; 'Bugün dininizi tamamladım'(Maide/3) ayetini göstermişlerdir.

Selefi alimlerden İbn Kayyim'in 'Mümine gerekli olan şey ilim ve imandır. İlim ve imandan kasıt ise Hz. Muhammed'in tebliğ ettiği, sahabenin öğrendiği ve tabiunun da anladığı ve benimsediğidir.' sözleri 'ilim' tanımlaması açısından düşündürücüdür.

Selefin yolu çoğu kez akıl ile birleşmez nass, nakil, rivayetlere o kadar kutsiyet katar ki sadece onunla hareket eder, sadece onu referans olarak alırlar. Rey ve kıyas asla kullanmadıkları yöntemlerdir, hatta Ahmed b. Hanbel 'Zayıf hadis kişilerin rey ve kıyaslarından daha muteberdir' sözleri ile durumu özetler.

Bu noktalarda Selef'in iki özelliği ortaya çıkmaktadır. Tevil ve bidatı red. Tevil (yorum) onlar için nass, nakil ve rivayetin mahiyetini değiştirmektir. Bidat ise ana kaynakların (sahabe, tabiun, tebau't-tabiin) yapmadıkları uygulamalar olduğu için yine karşı çıkmışlardır. Rasulullah döneminde uygulanmadığı halde sonradan gelişen ve dinin mahiyetinden ayrılmayan bidat-ı hasene dahi red edilmiştir. Selefiye, hadisi ele alırken zahiri manayı ve lafzi manayı seçmiş bu nedenle her türlü yeniliğin, din dışı olmadığı halde karşısında durmuştur.

İslam düşünce yapısı içerisinde sahip olduğunu kaybetme korkusu ile bu denli ketumlaşan başka bir oluşum yoktur. Bu iyi niyet, dinin varlığını korumak açısından etkili olduğu kadar dinin olumsuz yönde eleştirilmesi adına da oldukça etkili olmuştur. Bu dönemler de gelişen Kelamiye ve Sufiye bu ekol tarafından oldukça eleştirilmiştir. En uç örnekler bir birlerini zındık, kafir ilan etmeye kadar gitmiştir. Hatta Kelamcılarını eleştirmek adına, felsefe ve mantık gibi okumalar yapmanın helal ve mübah olmadığını savunmuşlardır. Sufileri, zühd namına dünyayı terk etme, ilim (nakil, nass, rivayet) tahsilini terk etme, nefsi arındırma yollarını aşırı bularak seçmeleri nedeniyle şeriat dışı ilan etmişleridir.

Görüldüğü üzere Selefiye, dini ana kaynaklarından devam ettirme, onu koruma noktasında tercih ettikleri üslubun olumlu yönlerinden hem faydalanmış, hem de faydalanmasını sağlamıştır. Buna mukabil daha dışarı açılmadan kendi içlerinde mensubu oldukları dinin savunuculuğu adına bir birlerine düşmek açısından oldukça zarar verici olmuşlardır. Bu Selefiye için eleştiri değil, tespittir. Bunun yanı sıra salt Selefi kalmayan Kelamiye, Sufiye'den esinlenen Selefiler'de olmuştur.

Başta dört mezhep kurucuları ve Kütüb-i Sitte müellifleri olmak üzere en mümtaz temsilcileri şunlardır: İbn Kuteybe, Tahavi, Herevi, İbn Cevzi, İbn Kudame, İbn Teymiye, İbn Kayyim, Ali Kari. Ayrıca son dönem Çağdaş Selefiye Hareketi ekolü kurucuları: Cemalettin Afgani, M. Abduh, Muhammed İkbâl, Mehmet Akif, Mevdudi, Seyyid Kutub gibi isimlerdir. Çağdaş Selefiye Hareketi ekolü savunucuları zaman içerisinde kazandıkları tecrübeler sayesinde ilk dönem ekolcülere kadar sert olmamışlardır. Nitekim tefsire soğuk bakan savunucuları olduğu halde Seyyid Kutub etkili bir tefsir yazmıştır.

KELAMİYE

Akla birinci derecede önem veren ekoldür. Kelam ilmi İslam fırkaları içinde akla en büyük değeri verdiği için akılcı(rasyonalist) bir yapıya sahiptir. Mutezile kaynağından beslenir lakin Mutezile kadar uç görüşleri olmamıştır. Temelleri, Vasıl b. Ata tarafından atılan ekol sonraki dönemlerde Eş'ari ve Maturidi tarafından Ehl-i Sünnet bünyesine ithal edilmiştir.

Akılcı olan bu ekol de bahsi geçen akıl, hissi ve madde aleminin ötesinde bulunan hususları inceleyen nazari ve spekülatif bir akıldır.

Kaynak olarak akılcı alan ekolün 'Akılcı olmayanın dini de yoktur, Allah kendisi için akıldan daha değerli varlık yaratmamıştır' zayıf hadisleri gibi dayanak noktaları vardır.

Genel prensipleri;

- Akılla nakil çatırsa akıl evvel, nakil onunla münevvelidir.
- Şeirat akla aykırı olmaz.
- Aklen caiz olan şey naklen de caizdir.
- Dinin temelini oluşturan şey akıldır.

Kelam, Selefiye gibi sadece nassları ele alarak yaklaşmamış, nass ve nakile akli da oldukça etkili bir şekilde işlemiştir. Naaslarda geçen her hangi bir hükmü bilmek onun 'mot a mot' kabul edilmesini gerektirmez o hükmün aklın süzgeçinden de geçmesi gerekir görüşünü savunmuşlardır.

Kelamiye, nass ve nakilde harfe dahi dokunmadan lafzi manalar ile ilerleyen kalıpcılığa, bu kalıpcılıktan oluşan hurafeler ve yanlışlıklara karşı bir duruş olarak akılcı birinci plana alması dinin arındırılması açısından olumlu yönde etkili olmuş olsa dahi akılcılığın getirdiği fitneden olumsuz yönde nasiplenmesi gibi olumsuz etkileri doğurmuştur.

Kelam'ın kendi içindeki zararlı gelişmelere dur demek kadar dışardan gelen etkilere de cevap bulma açısından olumlu etkileri olmuştur. Selef'in açık kapı olarak bıraktığı dışarıya karşı savunma yapma noktasında uzak durulan ilim ve felsefe alanlarını bu ekol, elinden geldiğince kapatmaya çalışmış, kısmen başarılı olmuştur. Gelişen ve değişen dünya ile birlikte ortaya çıkan yeni akımlar; Pozitivizm, Materyalizm, Sekülerizm, Nihilizm, Septizim gibi İslam'a aykırı akımları karşılamak yine bu ekolün vazifesi olmuştur.

F. Razi, Seyfuddin Amidi, Ebu Hanife (Fıkhen), Gazali (sonradan Sufiye'ye yaklaşmıştır), İbn Tümtar, Şehristani, Kadı Beydavi, Tusi gibi şahsiyetler bu ekolün isimleridir.

SUFİYE

Sufiye (Tasavvuf), İslam dininde ki manevi ve ahlaki değerleri birinci plana almıştır. Zühd ve takva hayatını benimseyen, kendi içerisinde değişen zamanla

birlikte değişiklikler gösteren bu ekolün ilk isimleri Sülemi,Kuşeyri,İbrahim Edhem'dir.

Tasavvuf,nass ve nakili kaynak alır ama ondan önce keşf ve ilhama önem verir.Doğrudan vasitasız elde edilen bilgiye yani keşf ve ilhama dayanır.Tasavvufi bilgilerin bir diğer özelliği ise sırrı ve batını olmasıdır.Tasavvufçulara, mistik denilmesinin bir sebebi de budur.

Keşf ve ilhama birinci derecede önem veren Tasavvufçuların dinin bireyi nefis ve kötülükten arındırma,Allah'a korku yerine aşk ile yaklaşma gibi olumlu etkileri olsa dahi İslam'ın pratiğini pasivize etme insanı melekleştirmeye çalışırken fitratıyla oynama gibi olumsuz etkileri de olmuştur.

Tasavvufçular içerisinde Hz.Peygamber'in İslam ahlakından sapmayan sufiler olduğu gibi çok uç noktalara varmış olarak; 'Veliler bilgilerini,Peygamber'e vahiy getiren meleğin aldığı kaynaktan almışlardır.(İbn Arabi),Bana kalbim Rab'binden haber verdi ki' gibi cümleler kurmuşlardır.

Sufiye de Selefiye gibi ilime önem vermez.Hatta bazı sufilerin namaz surelerini dahi bilmedikleri,kitaplarını gömdükleri rivayet edilir.Buna mukabil İslam ahlakının yaygınlaştırılması açısından ne Kelamiye ne de Selefiye,bu ekol kadar başarılı olamamıştır.

İbn Arabi,Mevlana,Yunus Emre,Gazali(son dönem),Abdülkadir Geylani gibi şahsiyetler bu ekolün önde gelen isimleridir.

Sonuç olarak ...

İslam dinine talip olma,sahip olma,kaybetmekten korkma güdümleri ile yol alan ve kendisini müslüman olarak tanımlayan her birey,muhatabı olduğu kendisi,kendisi gibi düşünenler ve kendisi gibi düşün(me)yenler arasında yürüttüğü bu yolculuğu elbette ki 'en iyi niyetler' ile sonlandırma hevesindedir.Lakin,bu iyi niyetlere gelişen ve değişen dönem ile birlikte iyi niyetin amelini bozan akideler de eklenmiştir.Bu konuda tek fail ilan etmek oldukça büyük bir haksızlık olur.Bu üç faili(birey,bireyin içinde bulunduğu topluluk,bireyin dışında kalan topluluk) konu belki de eşit oranda zarar ve kar sağlayarak yani varlığındaki gücüyle hemen hemen aynı etki ile bu günlere gelmiştir.

Şimdiler de ...

Günümüz müslümanlarına baktığımızda(asla ve asla sınıflandırmak,ötekileştirmek,etiketlemek,yaftalamak amaçlı değil de durum tespitine yönelik çalışmamızda;Kim nedir?Ne yapar? sorularına cevap verip,doğru tanımlamalarda bulunmak adına);

a.)Müslüman olan fakat sosyal hayatına İslam pratiğini dahil etmeyen,bir nevi pasivize özelliği açısından bu günlerde moda olan Sufiye ekolünün sadece kısmi yönlerinden beslenen,etliye sütlüye dokunmayan,konformist bir yaşamı tercih edenler,zorlama durumlarında Kelamiye'nin akılcığını yine kısmen tercih edenler.Yine gelenekten kaynaklanan bir güdü ile Sufiye'nin lafzi yaklaşımından

kismen faydalananlar.Dünya ve sosyal yaşamı birinci plana alarak dini onun üzerine bina etmeye çalışanlar.

b.)Müslüman olan,bu tercih içerisinde salt olarak Selef'e bağlı kalan,aklı ikinci plana iten,günümüz tehlikeli tanımı 'ılımlı İslam' eleştirilerini haklı çıkaran,dini sahip olduklarını kaybetme korkusu ile zarara uğratan,kendisini yenileyemediği için dini çağın dışına 'farkında olmadan' itenler.

c.)Müslüman olan,sahip olduğunun farkında olan(?) kendine göre öteki olana cevap üretme çabası içerisinde ana kaynaktan uzaklaşarak farkında olmadan heteredoks bir din anlayışı geliştiren,Kelam'ın akılcılığından olması gerekenden fazla beslenen,dini bilgilere kısmen sahip olup dünyevi bilgilere tümünden sahip olma çabası içerisinde,Mevlana'nın 'pergel metarofundan' gerekli öğretiyi almamış,sağlam bacağını dinin temel ritüellerine dayatmadığı halde,sahip ol(ma)dığı halde kendini sahip ilan ederek ederek bir de üstüne savunma çabası içine girenler.

Şıkları çoğaltmak elbette ki mümkün,lakin üç başlıkta çok yaymadan tespitlerde bulunmak daha toparlayıcı.

İlk grupta(a şikkı) bahsettiğimiz tercihleri çok fazla ele almayacağız,onları İslam dışı olarak kabul ettiğimiz için değil.O tercihi yapanlar yaşam içerisinde müslüman bireylerin çektiği sancılara muhatap,ortak olmadığı için ve kendileri sisteme uygun 'rahat' çözümler getirebildiği için.Hemen belirtmekte fayda var,dönem ile popülerite kazanan ve artık tehlikeli olmaya kadar giden,insanları konuşturmayacak boyutlara ulaşan 'ötekileştirme' yakıştırmasından burada nasiplenmek istemiyoruz.Niyet 'ötekileştirmek' değil durum tespiti.Zaten sık sık her paragrafta değinilen niyet şerhi,yaptığını sürekli olarak açıklama çabası 'ötekileştirmenin' yapıldığına dair eleştiriler almamak ve zehirlenmek adına yapılan bu çaba 'ötekileştiriyorsun' ithamlarının ne denli tehlikeli olmaya başladığının kanıtı.

İkinci grupta(b şikkı) bahsettğimiz tercihler ise günümüz müslümanları içerisinde kendi içlerindeki bölünmenin sebebi ve kendileri dışındaki guruplar(farklı dini guruplar,ideolojik guruplar) tarafından yöneltilen eleştirilerin haklılık kazanmasına sebep olan gurup.Bu gurup tercihler ötekileştirme işini sadece dışarı için değil kendi içlerindeki için de başarabilenlerin oluşturduğu guruplardır.Ötekileştiriyorsun,yaftasına en layık olan gurup olarak ele alacağımız gurubun,temele sahip olmadaki,sahip olduğunu korumaya çalışmasındaki kullandığı 'lafzi' olandan kurtulamama handikapı hem müslümanlara hem de İslam dinine en büyük zararı vermektedir.

'İlimli İslam' eleştirilerine bu gurubun farkında olmadan oldukça etkisi olmuştur.Zira dini genel ahlak ve kuralları içerisinde değil de kısmi olarak ele alan,bu şekli ile tebliğ yer yer teşhir yapan bu gurup mensupları İslam'ın genel duruşundan bihaber olduğu için kendi despot duruşlarını dine yamamışlardır.Sonuç olarak kendileri geri çekilince ortada 'Zalim bir Allah' imajı kalmıştır.Din adına davet edici Peygamber'in sahih sünnetinden ziyade 'sert' fıkıh alimlerinden beslenen,uydurma rivayetlere dayanan,cahiliyenin alasını yaşayan yine bu guruptur.İrşad'a ihtiyacı olduğu halde,irşad yapan bu gurup oldukça

ironiktir.Genel Kuran ve Peygamber ahlakından yoksun `dini koruma siyasetini` dinin kendi dili hatta hatta dinin bir nassı olarak kabul eden bu gurup dine dışardan gelen zararlardan daha fazla zarar vermektedir.Özellikle bu gurup içerisinde,bir yöntem olarak gelişen `Cemaat,Tarikat` yapılanmaları eksik bilgi ve dejenerasyon neticesinde `Cemaatçilik,Tarikatçılık` halini almış,kan kaybetmeye devam etmiştir.

Son gurupta (c şıkkı) ele alacağımız müslümanlar birinci gurup kadar etkisiz,ikinci gurup kadar zarar verici olmasa dahi hallerini değiştirmedeği,farkında olmadı zaman ilk iki guruptan daha vehim neticelere ulaşabilir.

`Dünyevi bilgiye` sahip olma çabasına talipli olmada birinci sıraya yerleşeyen bunun yanı sıra bu tercihin bir sahip olduğunu koruma siyaseti olduğuna inana bu gurup,güttüğü siyasetin olumlu taraflarından faydalanır ve faydalandırır.Dialog açısından,kendini ifade etme açısından,ikinci gurubun zararını minimuma çekmek açısından başarılı olduğunu kabul etmek lazımdır.Ancak bu gurubunda faydadan zarara gitmesi `dur` noktasını bilmemesiyle mümkün olabilir.Yani ikinci gurubun teşhisinde değindiğimiz `dünyevi ve dini` bilginin eksikliğine rağmen bu gurup dünyevi bilgiye sahip dini bilgiden oldukça uzaklaşmıştır.Bu noktada uzaklaşma seviyesine `dur` diyemez ise ikinci guruptan çok daha zararlı olabilir.

Muhatabı olduğu dünyevi bilgilere fazlaca sahip buna mukabil dini bilgiden uzak kalmış bu gurubun dünyevi bilgi içerisinde eriyip gitmesi,en yakın görünen zarar olarak öne çıkarmaktadır.Mevlana'nın `pergel meteforu` öğretisi bu gurup için en toparlayıcı etkiye sahiptir.Sağlam bacağınız din üzerinde,gezebilir bacağınız dünya üzerinde ise sorun yok ama iki bacak da hareket halinde ise işte o zaman durum vahimdir.

Düşünsenize Nevton fiziğine,Quantum fiziğine bilgi düzeyinde sahip,bunlar ile dine vurgu yapan müslüman bireyler Kuran ve Sünnet açısından bir o kadar eksik bilgiye sahipler.Felsefenin ve felsefecilerin(İslam Felsefecileri de dahil) etkisinde evlerinin yolunu şaşırarak kadar kendini kaybeden müslüman bireyin Kuran tanımlarına kısmen dahi sahip olmaması ya da Kuran'ı Rasulullah'ın yaşantısından değil de her hangi bir felsefecinin yaklaşımından çıkartmaya çalışmak ne kadar doğru?Adet olduğu üzere yine açıklayalım,dünyevi bilgiden yoksun müslüman bireyler zaten arzu ettiğimiz bireyler değil ama dünyevi bilgi içerisinde eriyip dini bilgiden uzaklaşan bireyler de en az onlar kadar arzu etmediğimiz bireyler.

Mistik olanı efsunlu bulan,felsefik olanı cazibeli bulan bu tarz yaklaşımların etkisi altında dini koruyacağım çabası içerisinde dünyevi başarının peşinde koşmak,İslam olmuş birey için ne kadar gerekli?Bu biraz da kendini kaybediş değil mi?

Bu bahsettğimiz gurubun her daim `moderniteye karşı ayaktaız` sloganları yürüdüğü yolda kaybettikleri ile susmuyor mu?Başarı nedir? sorusuna verilecek olan cevap,Özgürlük nedir?sorusuna verilecek cevap dini cevaplardan çıkıp dünyevi ve maddesel cevaplara dönüşmüş ise ipin ucu oralarda bir yerlerde kaçmıyor mu?

Çoğu kez `özgürlük` gibi sınırlarını belirlemenin mümkün olmadığı bir çatı model

de var olmak yerine İslam vurgusunda bulunarak İslam'ın temel ritüellerinden 'hoşgörü' yaklaşımını çatı model alarak, ana kaynağa bağlı, ortodoks bir yapılanma içerisinde cevap üretmek ya da çözümsüzlüğü ortadan kaldırmak mümkün değil mi?

Neden özgürlük değil de hoşgörü?

Müslüman kendini yitirmeye kelimelerin büyüğü ile başlıyor da ondan. Her oluşumun bir dili bu dile bağlı kelimeleri vardır. Dünyevi, modern, postmodern sistemlere aşına ola ola onların dillerini benimseyen birey zaman içerisinde kendi dilini kaybeder. Kullandığı dil ona sahip olmaya başlar. Çözümü hep o dilden aramaya başlar. Tüm bunların üstüne kendi dilinin yetersizliğinden (yetersiz olduğu için değil öyle belletildiği için) kaynaklanan bir kompleks, sahip olduğunu koruma çabasının yok olması, sahip ol(ma)dığına benzeme hareketini doğurmuyor mu? Özgürlüğe bu denli düşkünlük, bir şeylerin normal olmadığını göstermiyor mu? Müslüman'ın 'özgürlük' kelimesine yüklediği anlam ile genel kalıpların kabul ettiği 'özgürlük' aynı şeyler mi? Aynı değilse ise 'Neden hoşgörü değil de özgürlük?

Öteki dünyanın kelimesi, başarı hem elde edilme şekilleri açısından hem de anlamı açısından müslüman bireyi dili, dilin kelimelerinin etkisi ve anlamı noktasında kendine çekmiyor mu? Klişe olarak müslüman bireylerin diline yerleşmiş 'Müslüman Doğu dünyası neden başarısız?' Bu soruyu ilk soran biz değiliz. Yukarıda Selefiye ekolü içerisinde saydığımız isimlerden M. Abduh ve ekolü de hemen hemen aynı soruyu sormuştur. İslam dünyası Batıya oranla neden başarısız? Cevap olarak 'İslam hatalı olamaz, öyle ise hata biz de bir Kuran'ı yanlış yorumladık diyerek dini gelenekten ayırıştırma, bidatlardan temizleme çabası içine girmişlerdir. '1800'lü yıllarda gelişen bu akım dönem için olumlu yönde etkili olmuştur ancak mesele tümünden çözülmemiş, cevaplanmamış soru işaretlerine bir de kıyasa bağlı kompleksler eklenmiştir. Halen bu durumun devam etmesi İslam'ın yanlış yorumlanmasından olduğu kadar müslüman'ın kendi dilindeki 'başarı' kelimesi ile dünyevi dilin kendi dilindeki 'başarı' kelimesinin anlamlarının farklı olmasından kaynaklanıyor.

Müslümanlar kendi dilleri ile konuşup, kendi kaynaklarını cevap bulmak için kullanmadıkları dünyevi olanın kaynağını ve dilini tercih ettiği sürece hem o dil içinde kendini yitirecek hem de büyük bir kaybediş yaşayacaktır. Maalesef ki bu kaybediş eğer gerçekleşirse işte o zaman 'ılımlı İslam' adına en büyük örneği oluşturacaklardır.

Kuran ayetleri içerisinde müteşabih kabul edilen, 'hurufu mukatta' dediğimiz harfler vardır. Surelerin başında bulunan (Elif, Lam, Mim) bu harfler sureye girmeden önce dikkati çekmek açısından önemlidir. Manasına dair bir çok görüş vardır. Kelimeleri oluşturan harflerin varlığına vurgu olması açısından da önemlidir. Zira harfler kelimeleri, kelimeler ise dili oluşturur. Dil ise döndükçe kalbe, yaşama yön çizer. Yukarıda üzerinde durduğumuz 'yaşarken diline sahip çık' temasının kaynağı belki de Kuran'ın bu harflerinde gizlidir.

Üzerinde durduğumuz üçüncü grup dünyevi, öteki ve modern olana muhatab olma konusunda saydığımız guruplardan en yakın olanı ise ki öyle burada en

büyük görev üçüncü grupta şıklandırdığımız tercihi yapanlara düşmektedir. Bir bacağı sağlam basmayı başarabilirse bu grup tüm çözümsüzlüklerin çözümü olabileceği gibi çürük bir bacağı seçerse tüm çözümsüzlüklerin nedeni dahi olabilir. Ötekinin dilini kullanabilen bunun yanı sıra kendi dilini temel alabilen bireyler müslümanların yaşam içerisinde kaybettiklerini geri kazanmaları açısından oldukça ümit vaat ediyorlar.

Selef'in nass ve nakilinden, Kelam'ın akılcılığından, Sufiye'nin ilhamından yeterli ölçüde edinip 'dilini' de sahip olduktan sonra 'Neyim? Kimim?' sorusuna verdiği yanıt doğru olacağı gibi 'Nereye gidiyorsun?' sorusuna vereceği cevap da doğru olacaktır.

Diline sahip olmak ise kullanılan kelimelere ve bu kelimelerin anlamlarına bağlıdır. O dilin kelimelerinin, harflerinin kaynağı da Kur'an'dır.

"Elif, LAM, RA... İşte bunlar sana apaçık bir kitabın ayetleridir (harfleridir)." (Yusuf/1)

Neden kâfir, müslime; kuvvet hakka galibdir? (Prof. Dr. Alâaddin Başar)

“Madem El-Hakku Ya’lu haktır. Neden kâfir, müslime; kuvvet hakka galibdir?” Yani, “Madem ki hak üstündür, ona üstün gelinmez. Kâfirlerin Müslümanlara, kuvvetlinin haklıya galip gelmesine ne dersiniz?”

Bu sorunun cevabı dört ayrı yönüyle çok öz ama çok doyurucu olarak verilir.

Önce vesileler üzerinde durulur ve bu hikmet dünyasında vesilelerin, sebeplerin çarpıştığına dikkat çekilir. Müslüman olsun kâfir olsun, her kim ulaşmak istediği sonucun ön şartlarını yerine getirir, sebeplerine vesilelerine tam riayet ederse başarı onun olacaktır. Hangi üründen hangi şartlarda hangi tekniklerle ve nasıl bir planlama ile verim alınacağı bellidir. Bu şartlara kim uyar, bu vesileleri kim yerine getirirse başarı onundur.

Soruda geçen kuvvet kavramına da şöyle değinilir: **“Kuvvetin bir hakkı var, bir sırr-ı hilkati var.”**

Başarılı olmak, düşmanınıza, yahut rakiplerinize galip gelmek istiyorsanız kuvvetli olmaya çalışmanız gerekir. Zira, kuvvetin de bir hakkı vardır. O hakkı kim elinde tutarsa galip gelmesi kuvvetle muhtemeldir. Çelikle tahtayı çarpıştırırsanız tahtanın mağlup düşeceği bellidir.

İkinci olarak, mesele insandaki sıfatlar alemi yönünden ele alınır. Bütün güzel sıfatlar Allah kelamında zikredilmiş ve Resulullah (a.s.m.) tarafından da en güzel şekilde sergilenmiştir. Şu var ki uygulamada nefsin, şeytanın, bozuk toplum yapısının ve daha nice faktörün tesiriyle, bir Müslüman bu güzel sıfatların tümünü hayatında sergilemeyi başaramayabilir. Yine bir gayr-ı müslimde, gördüğü eğitimin ve toplum yapısının bir ürünü olarak bazı güzel sıfatlar bulunabilir. Bunlar ondaki müslim sıfatlardır. Bir iş görüleceği zaman, kalplerdeki inançlar değil, bu sıfatlar çarpışırlar.

Ticaret hayatını örnek verelim: Bilgi, dürüstlük, çalışkanlık, mesai tanzimi, prensiplilik gibi sıfatlar ticaretin sonucuna doğrudan tesir ederler. Bir gayri müslim bu sıfatlara sahipse ve yine bir müslüman bu sıfatlardan mahrumsa o gayri müslimin müslümandan daha zengin olması beklenen bir sonuçtur. Burada kâfir müslümana değil, müslim sıfatlar gayri müslim sıfatlara galip gelmişlerdir. Ve sonuç, sıfatlar aleminde, yine hakkın olmuştur. Bu konu işlenirken fikrimize ufuklar açan şöyle bir tespite yer verilir:

“Hem dünyada, hayatın hakkı şamil ve âmmdır. O rahmet-i âmmenin bir cilve-i manidar, onun bir sırr-ı hikmeti var; küfür mani değildir.”

Hayatın hakkı umumidir, şamildir. Yani bu noktada mümin, kâfir, insan, hayvan farkı yoktur. Kime hayat verilmişse ona rızık da verilir. Rızık; imanın ve ibadetin değil hayatın hakkıdır. Onların hakkı ahiret yurdunda ebedi saadettir.

Bu ufukta düşüncelerimizi şöyle sürdürebiliriz:

Allah'ın her isminin tecellisi için farklı aynalar, ayrı zeminler söz konusudur. Bunların çoğu, kişinin inancıyla ilgili değildir. Meselâ, Rezzak isminin tecellisinden daha fazla nasip almak isteyen bir çiftçi bunun için gerekli şartları yerine getirdiğinde tarlasına daha fazla mahsul verilir. Burada kişinin inancına bakılmaz. Yine, Şafi isminin kendisinde tecelli etmesini isteyen birisi, hastalığına faydalı ilacı kullanır.

Onun şifa bulmasında da inancına bakılmaz. Çünkü kişi bu ismin tecellisini istemeyi bilmiştir ve bunun karşılığı olarak kendisine şifa ihsan edilmiştir. Bu yola girmeyen bir insan, kâmil bir mümin de olsa, şifaya kavuşmayabilir. Buna göre bir Müslüman dünya hayatında İlâhî isimlerin feyzinden faydalanmayı diliyorsa, o tecellilere layık bir ayna olma yolunu tutmalıdır. Bunu yapmazsa sonuç alamaz. Ama aynı mümin ibadet, salih amel ve ihlas şartlarını yerine getirmekle ahiret yurdundaki İlâhî lütuflara talip olmuş olur.

Bu şartları yerine getirmeyen bir insan da dünyada ne kadar başarılı olursa olsun, cennetten nasip alamaz.

Aynı parçada konunun bir üçüncü boyutuna da dikkat çekilir:

Allah'ın iki ayrı kanunlar manzumesi olduğu nazara verilir. Bunlardan birisi insanın iradî fiillerini nizam altına alan Kur'an hükümleridir. Diğeri ise kâinatın ve içindeki eşyanın nizamını sağlayan kanunlardır. Birincisi bildiğimiz şeriattır. İkincisine de şeriat-ı tekvini deniliyor. Tabiat kanunları bu ikinci şeriattandır.

Kur'an hükümlerine itaat ve isyan edenlerin mükafat ve cezalarını ekseriyetle ahirette görecekleri, tekvini şeriata uyanların yahut uymayanların ise büyük

çoğunlukla karşılıklarını bu dünyada görecekleri ifade edilir. Buna göre tekvini şeriata uymayan bir mümin cezasını başarısızlık, sefalet, perişanlık olarak bu dünyada çeker. Bu kanunlara uyan bir gayr-ı müslim ise İlâhî iradeye bilmeyerek de olsa uygun hareket etmesinin mükafatını bu dünyada görür.

Bu üç madde başarının yahut başarısızlığın telem sebepleridir. Ve olayların çok büyük çoğunluğu bu maddelerin biriyle yahut bir kaçıyla açıklanır. Şu var ki, bazen bütün şartları yerine getirdiğiniz halde mağlup düşebilirsiniz. Burada İlâhî takdirin gizli bir rahmet hikmet cihetini aramakla mükellefiz. İşte cevabın dördüncü bölümünde bu noktaya işaret edilir; konunun kader ve İlâhî irade yönüne dikkat çekilir.

Dördüncü maddede, batılın kısa süreli de olsa bazen hakka galip gelmesinin, hakkın inkişafına yardım ettiği, onu daha da güçlendirdiği, parlattığı nazara verilir.

Bu maddenin şu noktadan önemi büyüktür:

Bir hadisi-i şerifte "Belaların çoğu peygamberlere, sonra derecesine göre Allah'ın diğer sevgili kullarına gelir." buyrulur. Peygamberlerin çoğunun ümmetlerinden, hakaret görmeleri, ülkelerinden kovulmaları, işkencelere tabi tutulmaları Rabbanî bir sır İlâhî bir hikmettir. Onların çektikleri sıkıntılar, Nur Müellifinin ifadesiyle birer menfi ibadettir.

Sabır esasına dayanan, tevekkül ve rıza esasına dayanan ama katlanılması oldukça zor olan bu ibadetin mükafatı da aynı ölçüde büyüktür. Bu sıkıntılarla başta peygamberler olmak üzere Allah'ın sevgili kulları hem manen terakki ederler, hem de çoğu zaman bunun karşılığı olarak hak davaları geç de olsa insanların kalplerinde yer tutar. Onlara zulmedenler kabirlerinde azap çekerlerken, onların ümmetleri yeryüzünde hakkı yaşar ve yaşatırlar.

Bir bitkinin gelişmesinde gecenin ve gündüzün ayrı faydaları olduğu gibi insan ruhunun inkişafında da celal ve cemal tecellilerinin, tesirleri öyledir. Bu bir İlâhî hikmettir. Ve Hak dostlarına, bu sır ile gelen bela ve musibetlerin ilk üç maddeyle bir ilgisi yoktur.

Konuyla İlgili Okuma Parçası:

BİZİ GERİ BIRAKAN İSLAM MI?

Bir zamanlar sıkça gündeme taşınan şimdi de yer yer nükseden bir hastalık var: Dinin, terakkiye mani olduğunu sanmak ve Hıristiyan ülkelerden geri oluşumuzun sebebini İslâm dininde aramak.

Bu iddiaya cevap vermeden önce bazı noktalara işaret etmek isteriz.

Birinci nokta:

İslâm dini ilk zuhur ettiği dönemde Müslümanlar bir süre müşriklerin baskılarına, zulümlerine maruz kalmışlar, daha sonra devlet haline gelmiş ve bir asır öncesine kadar sürekli ilerlemişlerdir. Asr-ı saadetin bir iman, ahlak, fazilet, adalet ve huzur asrı olması bunun ilk delilidir. Daha sonra Endülüs Emevî devletinin Avrupa'ya ilimde önder olması, Selçuklu ve Osmanlı İmparatorluklarının hem ilim hem de

sanatta yükseldikleri şahikalar bu tür iddialarla örtülecek, saklanacak cinsten değildir.

Burada İslâm ve Müslüman kavramlarını birbirinden ayırma gereği ortaya çıkıyor. İlerleyen de Müslümanlardır, gerileyen de. İslâm ne ise odur.

“Bugün sizin dininizi ikmal ettim (kemale erdirdim). Üzerinize nimetimi tamamladım. Ve sizin için din olarak İslâm'ı beğendim. (İslâm'a razı oldum.)” (Mâide Sûresi, 3)

O zaman şu sorunun cevabını aramak gerekiyor: İmparatorluklar kurduğumuz dönemlerde mi İslâm'a daha çok bağlıydık, geri kaldığımız dönemlerde mi?

Bir diğer nokta:

Geri kalışımızın sebebi olarak İslâm'ı gösterenlerin, Müslümanları bir tarafa bırakıp İslâm üzerinde konuşmaları ve “Kur'anın şu hükümleri, Resulullahın şu hadisleri terakkiye manidir.” diye yola çıkmaları ve delillerini ortaya koymaları lazım gelir.

Meselâ, yalanı, zulmü, içkiyi, kumarı, zinayı, stokçuluğu, faizi, gıybeti, ırkçılığı kısacası her türlü kötülüğü yasaklamanın terakkiye engel olduğunu ispat etmeleri gerekir.

Üçüncü nokta:

Hıristiyanların bizden ileri olmalarını İslâm'a hamledenlere bir vazife daha düşüyor. O da, bu günkü teknolojinin, maddî kalkınmanın esaslarını İncil'de arayıp bulmak ve “Biz bunlardan yoksun olduğumuz için geri kaldık.” diye bir gerekçe ile ortaya çıkmak. Bunu yapmaları mümkün değil. Zira İncil'de ne iktisadi hayata ne de devlet yönetimine dair bir tek ayet mevcut değil.

Son bir noktaya da işaret edip cevabına geçelim:

Bu iddiayı ortaya atanların, dünün çalışkan, cevval, hamiyetli, dürüst, vatansever insanını, bugünün hak hukuk tanımaz, soygunculuğu hüner sayan, şehvet düşkünü, her şeyi nefsine feda eden, egoist insanı haline getiren eğitim düzeninin İslâm'dan kaynaklandığını da ispat etmeleri gerekir.

Bernard Lewis Nerede Yanlış Yaptı? (Nader Hashemi, Denver Üniversitesi)

Çeviren: [Ekrem Senai](#)

İslam ve Sekülerizm İlişisini Yeniden Düşünmek

Bu yazı, 29-31 Ağustos 2008, Amerika Siyasi Bilimler Kurulu Yıllık Toplantısında dağıtılmak üzere hazırlandı.

İslam'ın sekülerlik kavramını tanımadığı artık standart bir klişe haline almıştır.

Normatif olarak, bizlere dünyanın dini gelenekleri içinde sadece İslam'ın kendi dini ve medeni kültürü içinde, din ve politikanın ayrımını reddeden anti-modern bir gelenek olduğu söylenegelmiştir. Sosyal bilimlerde bu tezin en etkili ve tanınmış destekleyicisi Princeton Üniversitesi Cleveland E.Dodge Yakın Doğu Çalışmaları Profesörü Bernard Lewis'tir.

Lewis' in tezi İslam ve Hristiyanlığa karşılaştırmalı bir bakışa dayanır ve temel olarak İslam'ın sekülerizmle probleminin "inançtaki belirgin temel farklılıklar ve iki din kültürü deneyiminin farklılığı" iddiasından kök bulur. Bu yazı İslam ve sekülerizm sorununda Lewis'e alternatif bir okuma sağlama amacı gütmektedir.

Daha önceki Lewis eleştirilerinde onun, yönetimlerinde de facto sekülerizmin bulunduğu Müslüman tarihini yanlış okuduğu söylenmişti. Bu yazıda ise Lewis'in

sadece İslam siyasi tarihini değil, Hristiyanlık siyasi tarihini de yanlış okuduğu gösterilmeye çalışılacak. Sekülerizmin yokluğunu/yükselişini erken dönem İslam/Hristiyanlık dini deneyimlerinin farklılığına atfetmenin rağmına, vurgunun Avrupa erken modern çağına verilmesi gerektiği ortaya konulacaktır. Zira bu dönem içindedir ki Avrupa'ya has bazı politik koşulların Reform sonrası dönemde oluşturduğu politik sekülerizm - günümüzde anlaşıldığı şekliyle- gerçek anlamda köklenmeye başlamıştır. Bu yazının temel savı şudur ki, tarihsel olarak Müslüman toplumda sekülerizm gelişmemiştir, çünkü Hristiyan Avrupa'nın aksine, *Müslümanlar hiçbir zaman sekülerizm konusunda düşünmek zorunda kalmamışlardır*. Bu yazının son bölümü ise modern dönem ile ilgilidir. Müslüman toplumların çoğunda (ama hepsinde değil) sekülerizmin destek bulunmamasının sebepleri ve 20. yy'da sekülerizm konusundaki olumsuz deneyimler masaya yatırılmaktadır.

Bernard Lewis

Lewis'in İslam ve sekülerizm arasında uyumsuzluk olduğu tezi şu iki gözleme dayanmaktadır:

İslam'a özgü sekülerizmin olmaması, ve Hristiyanlık örneğinden ilham alan ithal sekülerizmin geniş bir Müslüman kitle tarafında reddedilmesi. Bu durum iki dini kültür arasındaki inanç ve farklı tarihsel başlangıçlara atfedilmektedir. [1](#)

Ve ikinci olarak:

Müslümanların kendi başlarına bir seküler hareket geliştirememelerinin ve sekülerizmin dışarıdan alınması girişimlerine keskin bir şekilde reaksiyon göstermelerinin sebepleri, Hristiyan ve Müslüman tarihlerindeki farklılıklardan kaynaklanmaktadır. En başından beri, Hristiyanlara, temel prensip ve uygulama olarak Tanrı ile Sezar'ı ve ikisine karşı farklı sorumlulukları birbirlerinden ayırmaları öğretilmiştir. Müslümanlara ise böyle bir öğretilerde bulunulmamıştır. [2](#)

Özetle, Lewis'e göre, Sekülerizmin Batı'da ortaya çıkarken, Müslüman ülkelerde ortaya çıkmamasının sebepleri:

1. İslam ve Hristiyanlığın farklı dini tarih ve doktriner inançlara sahip olması, ve
2. Hristiyanlık ve İslam arasında, ilk dini öğretilerde bulunan teorik ve pratik farklıdır.

Bu tez, bir "kader tarihi" olduğunu ima etmekte ve Batı'nın siyasi tarihinde ortaya çıkan "baskın düalizm"ın kritik bir fark yaratarak sekülerizmin Hristiyan geleneğinde ortaya çıkmasına; İslami gelenekte ise çıkmamasına sebep olduğunu iddia etmektedir. Birçok akademisyen de İslam ve sekülerizmle ilgili bu argümanı desteklemekte ve ancak az bir kısmı ciddi alternatif bir yaklaşım sunabilmektedir. [3](#)

Benim tezim ise farklı bir kategoride. Bence, Prof.Lewis hem sekülerizm üzerindeki tartışmanın temellendiği ilk dönem İslam siyasi tarihine yanlış

yaklaşıyor, hem de Batı siyasi tarihini, sekülerizmin temelleri ve yükselişi açısından hatalı bir şekilde değerlendiriyor.

Lewis, İslam dünyası tarihine ve bölgenin temel dillerine hakim ciddi bir tarihçidir. Onun akademik çalışmalarında olgusal hatalar veya kayıtlarda ve metinlerde saptırmalar gibi yanlışlar bulmak o kadar kolay değildir. Benim ana anlaşamamazlığım, onun vurguyu yaptığı konu seçimidir.

Özel olarak, İslam ve sekülerizm arasındaki ilişkide:

1. Prof.Lewis, İslam ve Hristiyanlığın başlangıç tarihine gereğinden fazla vurgu yapmakta; sekülerizmin Batı'da bundan çok uzun süre sonra ortaya çıkış dinamiklerini ve Müslüman dünyadaki hoşnutsuzlukları göz ardı etmektedir.

a. İsa'nın havarilerine söylediği meşhur ayet olan Matthew 22:21 "Sezar'ın hakkı Sezar'a ve Tanrı'nın hakkı Tanrı'ya" sözü fazlaca vurgulamaktadır.

b. Benim, ilk dönem Hristiyan dünyasında ve sonraki yıllarda bu ifadenin kilise-devlet ilişkilerindeki önemi konusunda şüphelerim var. Lewis bunun çok büyük bir önemi olduğunu söylüyor. Benim böyle düşünmüyorum. Bu konuyu, önümüzdeki aylarda derinleştirerek incelemeyi düşünüyorum.

c. Günümüze kadar bu ayet etrafında süren bir tartışmayı incelemedim. Bunun, ilk Hristiyan dünyasında kilise-devlet ilişkileri üzerine bir etkisi olduğunu düşünmüyorum. Benim anladığım o ki, orta çağ boyunca Sezar/Tanrı ikilemi ve bunun etrafındaki değerlendirmeler din-devlet işlerinden daha çok vergi sorunu ve ekonomik konularla ilgili yapılmıştır. ... tabii yanılıyor olabilirim, bu konuda her zaman düzeltilmeye açığım.

d. Ayrıca, tüm bunlar derin ve detaylı bir şekilde ruhsal hermönetik konusuyla bağlantılıdır, ki meşhur Tanrı/Sezar ayetindeki ilişki konusunda önemli sorular ortaya çıkarmaktadır - beyan edildiği zamandaki tam anlamı- ve daha sonra nasıl anlaşıldığı ve sonraki yıllarda Hristiyan toplum tarafından nasıl yorumlandığı konuları son derece önemlidir.

İslam ve seküler Hadisler:

Prof.Lewis "En başından beri, Hristiyanlara ana prensip ve uygulama olarak Tanrı ve Sezar'ı ve her birine karşı sorumluluklarını ayırmaları öğretilmişti. Müslümanlar böyle bir emir almadılar," derken benzer bir durumun İslam tarihinin ilk yıllarında ortaya çıktığını göz ardı ediyor ve Mathew 22:21'in (Sezar'ın hakkı ayeti) ahlaki ve politik karşılığı olarak pekala değerlendirilebileceğinden bahsetmiyor.

Müslim'deki sahih bir hadiste, Hz.Muhammed'in bir grup Müslümana hurma ağaçlarını aşılmasını önerdiği anlatılır. Ağaçların durumu kötüye gittiğinde ise onun tavsiyesine koşulsuz uymaları Peygamberi şaşırtmıştır. Şöyle dediği kaydedilir:

"Ben de sizin gibi bir insanım. Size din konusunda bir şey emredersem emirlerime uyun, ama size kendi fikrime göre bir şey önerirsem, benim bir insan olduğumu unutmayın." İbn Hanbel'in Müsned'inde bu ifade: "dünyaya ait işler(de karar vermek) size aittir ...dine ait şeyler(de karar vermek) ise bana." Şeklinde geçer. Bir başka kaynakta ise Muhammed Peygamber'in bu olayda şöyle dediği kaydedilir: "Dünyevi işlerde sizler benden daha bilgilisiniz" [4](#)

Dolayısıyla, eğer Hristiyanlara en başından dünyevi alanla ruhsal alanı ayırmaları öğretiliyse, aynı şey Müslümanlar için de geçerlidir. Peki o halde Müslüman dünyada sekülerizm neden gelişmedi? Sorusu ise ayrıca incelenmelidir.

Kilit Yorum Noktası:

Politik sekülerizmin köklerini ararken, 2000 yıllık İncil'den bazı alıntılara dayanıp sekülerizmin yükselişini veya olmayışını şu veya bu dini geleneğe bağlamak yeterli bir araştırma stratejisi değildir. Hristiyanlığın ve İslam'ın erken dini tarihini ön plana çıkartıp, son derece kompleks ve çok yönlü bir fenomen olan Batı'da politik sekülerizmin ortaya çıkmasını ve gelişmesini bu şekilde açıklamak da yeterli değildir.

Alternatif bir yaklaşım olarak, devlet-toplum ilişkilerine bakılması gerekir. Özelde de devlet-toplum ilişkilerinde ve politik krizlerin kritik zamanlarında dinin oynadığı role.

Prof.Lewis Kilise ve Devlet arasındaki "baskın düalizm"den bahsederken aslında bundan bahsediyor. Konu İslam olduğunda ise, Hristiyanlıktaki politik yaşam gerçeği din-devlet ilişkilerindeki genişlik ve derinlik olarak çok daha kompleks ve komplikedir. Evet, "iki güç, Tanrı ve Sezar, vardı ve bu dünyada *sacerdotium* ve *regnum* olarak simgeleniyordu, veya modern terimlerle kilise ve devlet olarak". Fakat bunların arasında Prof.Lewis'in takdir edemediği bir yakın ilişki ve karşılıklı bağımlılık yönü de bulunmaktadır..[5](#)

Camiada saygın bir kitap olan *Ölü doğmuş Tanrı: Din, Siyaset ve Modern Batı* (Knopf, 2007)'da, Mark Lilla; tarihsel olarak hemen tüm medeniyetlerin Tanrı, insan ve dünya arasındaki kutsal ilişki üzerindeki meşru politik otoriteye dayandığını gözlemliyor. Lilla diyor ki, Politik teoloji, medeniyetlerin, din, politika ve onları çevreleyen dünyanın doğal düzeni arasında kurmaya çalıştıkları ilişkinin oluşturduğu orijinal medeniyet durumudur. Bu tartışmayla ilgili soru şudur ki, nasıl Tanrı, insan ve toplum arasındaki bu bağ Latin Hristiyan dünyasında aşınmış, dolayısıyla politik sekülerizme dönüşmüştür ve günümüz Müslüman toplumlarının bundan alacağı karşılaştırmalı dersler neler olabilir?

Batı sekülerizminin tarihi uzun ve karmaşıktır ve Batı'daki entelektüel tartışmalarda genellikle yanlış anlaşılır (özellikle İslam'la karşılaştırma yapıldığında). Charles Taylor'ın *Seküler Çağ* kitabı (Harvard University Press, 2007), tartışmaya iyi bir başlangıç noktası sağlayabilir. Geçmişe bakıldığında Batı'yı seküler hale getiren dört geniş eğilim ayırt edilebilir:

1) modern kapitalizmin yükselişi;

- 2) modern ulus-devletin ve milliyetçiliğin yükselişi;
- 3) Bilim Devrimi; ve en önemlisi,
- 4) Protestan Reformu ve 16. ve 17.yüzyıllarda süren Din Savaşları.

İşte bu gelişmedir ki politik sekülerizmin ortaya çıkmasında merkezi öneme sahiptir, özellikle Anglo-Amerikan geleneğinde, ve özellikle Müslüman toplumlardaki din-devlet ilişkileri sorununu aydınlatmada.

Reform sonrası Avrupa'da dini hoşgörü ile ilgili yeni tartışmalar alevlenmişti. Sadece Katolikler ve Protestanlar arasında değil, birçok Protestan mezhepler arasında da husumet vardı. Bu büyük hoşgürsüzlük devrinde, birçok Hristiyan mezhebi kendi mezhebini topluma dayatıyordu. Her biri dünyada Tanrı'nın iradesine dair özel bilgiye sahip olduğunu iddia ediyor ve dini hoşgörünün yayılmasına izin verilirse sosyal karışıklık tehlikesi bulunduğunu söylüyordu. Kısaca, dini hoşgörü ve politik istikrarın ters orantılı olduğu öğretiliyordu. Kamusal alandaki dini uygulamanın tek tip olması gerektiğine ve kurumsallaşmış devlet dini ihtiyacının barış, düzen ve başarı için ön koşul olduğuna geniş bir kesim tarafından inanılıyordu. Perez Zagorin'in *Hoşgörü Düşüncesi Batı'ya Nasıl Geldi?* (Princeton University Press, 2003)'de belirttiği gibi bu görüş, 17.yy. sonlarına kadar baskın bir görüştü.

Hoşgörü ve politik düzen arasındaki ilişkiyi yeniden düşünmek işi John Locke'a kalmıştı. Locke, meşhur *Hoşgörü Konusunda Bir Mektup* (1685)'da daha önceki kilise ve devletin birleşmesi fikrinden vazgeçmişti ve Avrupa'yı istila eden temel politik probleme yeni bir çözüm sunuyordu: "Kamusal alanda dini çoğulculuk ve politik kararlılık birbirine bağlıdır", diyordu Locke. Bunun koşulu ise bizim: "sivil hükümetin işi ile dininkini ayırmamız ve biriyle diğeri arasındaki doğru sınırları belirlememizdir." Bir başka deyişle, sekülerizmin yumuşak bir şekli gerekiyordu. Buradan çıkarılacak ana sonuç şu ki, politik sekülerizm İngiltere'de, ülkeyi parçalayan varlık krizinin doğrudan sonucu olarak ortaya çıktı. Bu çatışma yıllardır artıyordu ve çözümsüzdü, diye onaylıyor Locke. Avrupa barış, refah ve istikrar nedir bilmeyecekti. Bu krizin büyüklüğü göz ardı edilemez. Mark Lilla'ya göre bu konu çözülmeseydi Batı'nın kendini yiyip bitirmesi çok büyük bir olasılıktı. Tam olarak, Batı dünyasının gelecek politik istikrarı tam bir eşik noktasındaydı. Sekülerizm bu yüzden hayatta kalma mücadelesinin bir sonucu olarak Anglo-Amerikan geleneğinde ortaya çıktı. Charles Taylor'ın belirttiği gibi: "Batılı sekülerizmin kaynağı Din Savaşlarıydı; veya savaş yorgunluğu ve korkudan bir çıkış arayışydı ."⁶

Özetle, kilise ve devletin ayrılması düşüncesi bu varoluş ikileminden politik bir çözüm olarak çıktı. Bu tabloyla, Müslüman dünyanın dini hoşgörü ve siyasi düzen açısından durumu arasındaki zıtlık temel sorunu aydınlatmaktadır.

Tarihçiler büyük ölçüde hemfikirdir ki karşılaştırmak gerekirse, Müslüman toplumlar dini çoğulculuk anlamında Hristiyan dünyasından çok daha hoşgörülü olmuşlardır. Mesela 20. yy'ın ortasına kadar, Bağdat şehri nüfusunun üçte biri Yahudiydi. Ben burada Müslüman dünyanın günümüzde anladığımız şekliyle liberal toleransın kalesi olduğunu, ve azınlıklara hiçbir zaman kötü

davranılmadığını söylemiyorum; söylediğim bundan farklı. Kısaca şunu ifade etmek istiyorum: Müslüman toplumlar ve imparatorluklar tarihsel olarak uzun din savaşları ve Avrupa politik tarihinde erken modern dönemde merkezi bir öneme sahip dini hoşgörü ve politik düzen tartışmalarıyla hiçbir zaman yüzleşmedi. Karşılaştırmak gerekirse, Sünni-Şii ilişkileri ve dini azınlıklara yaklaşım son bin yıl içinde Müslüman dünyada Avrupa'ya göre çok daha fazla hoşgörülüdür.

Bu nisbeten fazla hoşgörü gerçeğinden çıkan temel sonuç şudur ki, politik mücadelenin ana damarının din olduğu bu devlet ve toplum yapısında can yakıcı politik sorunlar ortaya çıkmamıştır. Bunun sonucu olarak, Orta Doğu'da, Avrupa'da 17inci yüzyılda sekülerizmin yükselişi için kritik olan argümanların gelişimine ön ayak olan entelektüel ve ahlaki tezlerin gelişimini sağlayan iç politik dinamikler ortaya çıkmamıştır.

Müslüman toplumların yüzleştiği sosyo-politik düzeni tehdit eden ana siyasi problemler ise mahkemelerde rüşvet ve adam kayırma, doğal kıtlık ve afetler, ve en önemlisi yabancı müdahale ve işgalleriydi. (11-13.yüzyıl arasındaki Haçlı Seferleri, 1258 Moğol istilası, İberya Yarımadasının yeniden işgali, ve modern çağda giderek artan bir şekilde Rus, Fransız, İngiliz ve daha sonra Amerikan müdahalesi, sömürgeciliği ve emperyalizmi. Bu tarihi hoşgörü ve sorun farkları İslam/ sekülerizm ilişkisini anlamakta anahtar öneme sahiptir. *Müslüman toplumlar hiçbir zaman sekülerizm ile ilgili düşünmek ihtiyacında kalmamışlardır - çünkü hiçbir zaman bir varlık krizi oluşturacak din-devlet ilişkisi ortaya çıkmamıştır ki sekülerizm deva olsun.*

Ayrıca, Noah Feldman'ın *İslami Devletin Düşüşü ve Doğuşu* (Princeton University Press, 2008)'nda belirttiği gibi, Müslüman dünyadaki din-devlet ilişkileri Batı'dakinden çok daha sağlam ve arkadaşçaydı. Din, bin yıldan fazla bir süre, istikrar ve önceden bilinebilirlik açısından yapıcı bir role sahipti. Reform sonrası süreçte dinin, derin bir çatışma kaynağı olduğu Avrupa deneyiminin tersine, Müslüman dünyada din ve onu yorumlayan ulema, halife ve sultanların kişisel kapris ve arzularına; yönetimde dini sınırları gözetmesi karşılığında meşruiyet sağlayarak kısıtlamalar koymakta başarılı oldular. Hükümdarlar kanunun üzerinde değildi - 20inci yüzyılda oldular - ama onunla bağlıydılar, dolayısıyla otokrasi ve keyfi yönetim sınırlanıyordu.

Müslüman dünyadaki din-devlet ilişkileri bu yüzden bağlılarına farklı tarihi dersler ve hatıraları miras bıraktı. Din, nüfusun büyük bir parçası için politik zorbalığın bir aleti ve bir kavga sebebi değil, politik despotizmin kısıtlayıcısı ve istikrarın kaynağı olarak görüldü. Feldman'a göre, bu durum, bize neden günümüzde din'e politikada daha geniş bir alan isteyenlerin kitlelerce coşkuyla desteklendiğini (İslamcıların iktidarda olmadığı yerlerde) açıklıyor.

Son 200 yılda Müslüman dünyanın sekülerizmle ilgili deneyimi büyük ölçüde olumsuzdu. Şunu teslim etmek gerekir ki Avrupa sekülerizmi sosyoekonomik ve politik gelişmelerle birleşip evrilen ve entelektüel argümanlarla beslenen - ve dini gruplar tarafından eleştirilerle- ve nihayetinde politik kültürlerinde derin kökleri olan yerel ve aşamalı bir prosesin sonucu olarak ortaya çıktı. Bunun tersine, Müslümanların sekülerizm deneyimi dışarıdan, önce sömürgeci ve işgalciler tarafından dayatılan, sonra da sömürge sonrası dönemde iktidara gelen yerel

elitler tarafından canlı tutulan yabancı bir ideoloji olarak ortaya çıktı. Kısaca, Avrupa'da sekülerizm geniş ölçüde aşağıdan yukarıya bir procesti ve sivil toplum içindeki tartışmalarla bağlantılıydı; Müslüman toplumlarda ise yukarıdan aşağıya bir procesti ve önce sömürge devleti, sonra da sömürge sonrası devlet tarafından yürütülmüştü. Bunun sonucu olarak, Müslüman dünyada sekülerizmin entelektüel kökleri zayıf kaldı ve istisnalar dışında sekülerizm Müslüman toplumun geneline her zaman yabancı kaldı.

Ayrıca, 20. yy'ın sonunda Müslüman dünyadaki devletlerin çoğu gelişemediler.

Sömürge sonrası dönemde devlet-toplum ilişkileri sekülerizmin namını daha da lekeledi. Otokratik modernleştirici devlet, genellikle dış destekle birlikte, sivil toplumu boğdu ve muhalefeti camiye itti, ve bu şekilde istemeden de olsa politik İslam'ın yükselişine katkıda bulunmuş oldu. Devletlerin yukarıdan-aşağıya zoraki modernleştirme, sekülerleştirme ve Batılılaştırma politikaları - çok kısa bir süre içinde - geniş bir sosyal ve psikolojik yabancılaşma ve kavram kargaşası ortaya çıkardı. Bir yanda hızlı şehirleşme, değişen kültürel ve sosyo-ekonomik ilişkiler, diğer yanda artan rüşvet, ekonomik yanlış yönetim, yükselen yoksulluk ve gelir adaletsizliği devletin meşruiyetinin altını oydu. Bu gelişmeler sekülerizm üzerinde olumsuz sonuçlar doğurdu çünkü sömürge sonrası Müslüman dünyada iktidardaki ideolojiler hep seküler ve milliyetçiydi.

Dolayısıyla, sömürge dönemi sonrasında yetişen Müslüman jenerasyonu için sekülerizm; despotizm, diktatörlük, ve insan hakları ihlalleriyle birlikte anılıyordu. Seküler milli hükümetlerin baskısını yaşayan Müslüman politik aktivistler normal olarak sekülerizmin bir baskı ideolojisi olduğu sonucuna vardılar. Bu gözlem sadece (Şah yönetimindeki) İran'da değil, Tunus'ta, Cezayir'de, Mısır'da, Suriye'de, (Saddam yönetimindeki) Irak'ta, Yemen'de, Türkiye'de, ve yirminci yüzyılın ikinci yarısında da geçerlidir. Bu eğilimi Vali Nasr şöyle özetliyor:

"Müslüman dünyada sekülerizm hiçbir zaman sömürge kökeninin üstesinden gelemedi ve hiçbir zaman sömürge dönemi sonrası devletlerin toplumu sürekli baskı altında tutması ile bağlantısını yitirmedi. Devlet ideolojisi sorun haline geldikçe, ve onun eylemleri sosyal güçleri yabancılaştırdıkça, sekülerizm daha çok reddedildi ve yerli dünya görüşleri ve sosyal kurumlar geliştirdi-ki bunların büyük çoğunluğu İslam ile ilgiliydi. Öyle ki, sekülerizmin düşüşü Müslüman dünyada sömürge sonrası devletin çöküşünün yansımasıydı."⁷

Sonuç olarak, din-devlet ilişkilerindeki farklı tarihler söz konusu olduğunda daha duyarlı olunmalıdır, özellikle sekülerizm konusunu tartışırken. Müslüman dünyada, tarihsel olarak, devlet-toplum ilişkileri bir iç dinamik oluşturmadı, bunun yanında sekülerizm/din-devlet ayrımı daima politik krizleri bastırmak için bir çözüm yolu olarak gösterildi. Sekülerizm sorununa sadece İslam/Hristiyanlık arasındaki (çağlar boyunca hep aynı anlamı taşımışlar gibi) iç teolojik doktrinlere veya erken dönem karşılaştırmaları yapmak yerine, yukarıdaki çerçeve bu duygu yüklü ve önemli konuda daha objektif bir çerçeve sağlayacaktır.

1 Bernard Lewis, *What Went Wrong? Western Challenge and Middle East Response*(*Yanlış Giden Neydi: Batı Meydan Okuması ve Orta Doğu Karşılığı*) (New York: Oxford University Press, 2002), 100

2 a.g.e., 103.

3 Ira Lapidus, Dale Eickelman, James Piscatori ve en son Abdullahi An-Na'im gibi akademisyenler hatalı olarak modernlik öncesi zamanda Müslümanların politik rejimlerinden çoğunun de facto seküler olduğunu, çünkü ulema gibi teologların politik güce sahip olmadıklarını; daha çok farklı kabilelerin, klanların ve etnik grupların dini bir enstrüman olarak kullanıp hakimiyetlerini meşrulaştırdıklarını savunmuştur.

4 Kaynak için bkz: Abukhalil in MEJ, 1994.

5 Bkz: Lewis, syf. 2-3 *Political Language of Islam-İslam'ın Siyasi Dili*

6 Charles Taylor, "Modes of Secularism (Sekülerizm Tarzları)," Rajeev Bhargava .*Secularism and its Critics- Sekülerizm ve Eleştirileri* (New Delhi:

Oxford University Press, 1998), 32.

7 Vali Nasr, "Secularism: Lessons from the Muslim World,(Sekülerizm: Müslüman Dünyadan Dersler)" *Daedalus* 132 (Summer 2003), 69.a.g.e., 103.

Bizi kim tedavi edecek? Bölüm I (Cemile Bayraktar)

Geçtiğimiz yıllarda YeniAktüel'de bir başlık dikkatimi çekmişti ` İSLAMİ PROZAC TOPLUMU ` ek başlık olarak ` Sonunda Dindar Kesimde De Antidepresan Kullanımı Patladı `, yazıyı okudum.Genel olarak dindar müslüman kesimin maruz kaldığı ayrımcılığın sonucu oluşan huzursuz ortam nedeniyle depresyon yaşayan insanların halini samimi sayılabilecek bir dille ele almıştı yazar.

Ben o dönem yazara katılsam da daha sert yaklaşıp iyice modernleştiğimiz eleştirisinde bulunmuştum. Modern insanın hastalığı depresyonun modernleşerek içimize yerleştiğini ve tevekkülümüzü kaybettiğimizi düşünmüştüm.Büyük düşündüğümü sanıyordum ki artık yavaş yavaş büyük değil yanlış

düşündüğümü anlıyorum.Üzüntü Allah'tan gelirse tevekkül edersin,insan eli ile gelen zulme tevekkül etmek ses çıkartmamak,kendi yemek olsa olsa pısırıklık olur vazgeçmişlik olur.

Türkiye Cumhuriyeti kurulumu ile başlayan süreçte İstiklal Mahkemelerinden 28 Şubatlara kadar verdiğimiz kayıpların tümü özellikle 28 Şubat sonrası katmerlenen,ayyuka çıkan yok etme çabası artık yavaş yavaş tohumlarını veriyor.Maalesef çoğumuz depresyonla yaşıyoruz.Tabii en ağır olanı yine ` başörtülü ` kadınlar yaşıyor.Yüzlerce kez okumuş ve bıkmış olabilirsiniz yine yine yeniden yazmaktan bıkmıyorum,utanmıyorum.

Toplum içerisinde gördüğümüz mahalle baskıları,okuma hakkımıza el konması,çalışma hakkımızın engellenmesi,toplumda yok sayılmak,ağzımızı açık

konuştuğumuzda ya da yazdığımızda görmezden gelinmek gibi türlü türlü ayrımcılık ve aşşağılanma ile her an yüzyüze yaşıyoruz.Bunların sonucu olarak depresyon sahibi olmamız oldukça doğal.Hatta bir kaç arkadaşım tedavi gördü,bir daha asla eskisi gibi olamayacak arkadaşlarım da var.Oralarda bir yerlerde sevincimizi ve heyecanımızı kaybettik biz sanmam ki bir daha aynı neşe ile gülebilelim.Sanmam ki bir daha eskisi gibi olalım.

Dindar,vicdanlı,demokrat kesimlere de haksızlık etmek istemiyorum.Eylemler,imza kampanyaları ile çokça desteği de yine bu üç kesimden gördük.Sonuç değişmedi elbet ama en azından yalnız değildik.

Şimdi ise oldukça yalnız hissediyorum,acaba ben de mi,diyerek sık sık ruh sağlığımı kontrol ediyorum.Arada dozajı artan bir öfkem var ama depresyon ya da ruh sağlığı bozukluğu gibi bir durumum hayret edilecek bir şekilde yok,çok şükür.

Buna rağmen son zamanlarda yeni ortaya çıkan gerçeklikler ruhumu huzursuz etmiyor da değil.Son zamanlarda iyice unutulmaya yüz tutmuş bu başörtüsü meselesi üzerinde dün konuşan dindar müslüman kesimin beylerinin görme(me) ve duyma(ma) duyarsızlıkları beni oldukça rahatsız ediyor.Çabalarına ve içselleştirmelerine şahit olduğum birkaç dindar müslüman bey dışında pek kimsecikler ağzını açmak istemiyor gibi.Yazılan iki adet teması ` başörtülülerden özür diliyorum ` olan,metin ise yüreğimize tam su serpecek derken ; yine müslüman beylerden birinin kaleminden dökülen ` iyi niyetli ` olduğundan şüphe etmediğim bir yazı ile öyle mihlanıp kalıyorum pc başında.` [Başörtülü Kızlarla Kim Evlenecek?` \(1 \)](#) başlıklı yazı doğruluğu nedeni ile benden onay alsa da içeriği nedeniyle beni oldukça eziyor.

Yaşadığımız tüm olumsuzluklara ve vicdansızlığa rağmen acıtasyon içerisinde eriyip gitmeye terk edilmiş başörtülüler olarak öykülerimizin acıtasyon kokmamasına dikkat ettikçe sanki daha bir hüzün kaplıyor bizim hikayemizi daha bir onurumuza dokunuyor yaşananlar.

Okulu bırakmak bir tercihtir,çalışma hayatının olmaması bir sonuçtur,toplum içerisinde ayrımcılığa ve baskıya maruz kalmak ise yine o toplumun ayıbıdır ama iş artık yeni hayatlar kurmaya ve kalbe dokunan eylemlere dökülmüşse orada bir tuhafılık var demektir.Çünkü artık insanların ağzında ` evliliğiniz ` konusu sakız olmuşsa bunda gerçekten büyük bir tuhafılık var demektir.Yani duruma yorum yapacağız diye insan onuruyla bu kadar oynanmaz.Başörtülü kızların ` evlilik ` sorunu Ahmet Hakan'ın satılmış köşesinde ele alınacaksa eğer bizi prozac dahil hiçbir şey sakinleştiremez.Kendime bakıyorum da tüm yaşatılanlara rağmen ruhen oldukça iyi durumdayım ama sanırım bunu kaldıramayacağım.İnsan üzüntüleri bir kenara itip doğrulabiliyor belki ama onuruza dokunan cümlelere şahit olunca donup kalıyorsunuz.İnsan için bundan daha alçaltıcı bir olay tasavvur edemiyorum.

Siz düşmüş olabilirsiniz ama biz daha o kadar düşmedik.Bülent Arınç'ın gelini eleştirilecek diye biz başörtülülerin ` evlenme(me) ` konusu ortaya çirkin kalemlerden dökülmemeli.Artık gölge etmeyin lütfen.Diğerlerini belki kaldırdık ama sanırım bunu kaldıramayacağız,gerçekten oldukça ağır.

İyileştirmeye mi,daha beter etmeye mi çalışıyorsunuz?Anlayamıyorum.

Kaç kesime ayrımcılık yaptığının farkında mısınız?

Başörtüsüz bayanlarla evlenen müslüman dindar beylerin ` hidayetlerine vesile olacağım ` gibi oldukça iki yüzlü açıklamalarına ek olarak başörtüsüz bayanlara ` dinsiz ` muamelesi yapmasına oldukça bozulduğumu ifade edeyim.Pardon da siz kimsiniz?Bu ne cüret?Bu ayrımcılığı yapmaya ne hakkınız var?Yalan açıklamalarınız oldukça iğreti durduğunun farkında mısınız?

Gelelim başörtülülere yaptığınız ayrımcılığa sosyal yaşam içerisinde statü sorunu olan,çalışmadığı için eve maddi desteği olmayan,zulmün altında ezildikten sonra görmediğiniz başörtülü kızları tercih etmeyişinizin toplumda onların maruz kaldığı ayrımcılıktan nasiplenmemek adına yanına yakıştıramadığınız bu cüzzamlı (!) kızlara yaptığınız zulmün ötekilerden daha fazla olduğunun farkında mısınız?

Köşe yazılarınızda ele aldığınız ve acita acita kendi popüleritimize kurban ettiğiniz bu kızların ` evleneme(me) ` sorunları üzerine yazarken onları ne kadar rencide ettiğinizin,onurlarına dokunan cümleler kurduğunuzun,kendini bilmezlerin önüne yem gibi attığının farkında mısınız?

Artık sloganlarınız anlamını buldu ; ` başörtülü bacılarım ` diye haykıran mücahid (!) abilere,o kızlar artık sizin olsa olsa ` bacınız ` olur demek istiyorum.

Sonuç olarak ;

Daha ötekilerin zulmünün etkisinden kurtulamadan sizin yaptığınız bu zulmün ağırlığı altında şu an başörtüsü yasağı sorunu çözülmüş olsa dahi geçmiş yıllarda yaşadıklarımız nedeniyle ruhumuzda bıraktığınız o insanı hasta eden etkinin sonucunda bizi kim,nasıl tedavi edecek?Diye haykırmak istiyorum.

Bizi kim tedavi edecek? Bölüm II (Cemile Bayraktar)

Bugün yaşadığım bir olay nedeniyle, [Bölüm 1](#) de bahsettiğim sağlıklı ruh halim üzerine düşündüm de...Sanırım o kadar da sağlıklı değilim.

Ben şehrin içinde bahçeli bir evde yaşıyorum, bilgisayarımı kapıp güzel havalarda balkona yerleşirim, hafif deniz manzaram da var, yayarım kitaplarımı masamın üstüne, çay fincanım eşliğinde kah yazarak kah okuyarak günlerimi dolu dolu geçirmeye gayret ederim. Bugün yine o günlerden biriydi tam Bölüm 1 i yazıyordum ki yüksek sesler duymaya başladım. Başımı çevirince üç adamın, birinin elinde silah vardı, aralarında bir çocuğu tutmuş götürdüğünü gördüm. Ne düşündüğümü bilmiyorum, içimden geçen tek resim TMK mağduru çocukların haliydi. Kardeşimin ne oldu, sorusuna cevap vermeden koşar adımlarla kendimi sokağa attım. Öyle ya duramazdım elinde silah olan üç sivil bir çocuğu yakapaça götürüyorsa ben durup izleyemezdim. Olaya beynimle koşarken, bedenim hala geri dönebilirsin diyordu. Adamların yanına varınca durumun ne olduğunu sordum gidene kadar aklımdan geçen ` silah korkusuna ` aldırmadan, konuştuğum bey sivil polis olduğunu olaya karışmamı söyledi. Etrafta da kimseler yoktu. Benim olaya karışmamam mümkün değil zira ortada bir çocuk var. Kimliğini görmek istediğimi söyledim, sizin polis olduğunuzu nerden bilebilirim ki açıklamasında bulundum. Bunu söylerken şu bardan sürüklenerek götürülen kadının hikayesi geçiyordu aklımdan, polis kılığındaki tecavüzcüler geçiyordu aklımdan sanırım geçenler de Meksika Sınırı'na da konu olmuştu bu olay. Memur bey gerçekten nazikçe kimliğini gösterdi, beni sakinleştirmeye çalıştı. Ben de çocukları görünce endişelendiğimi izah ettim. Bu arada bana kimliğini gösteren polis memuru

yanındaki çocukla oldukça nazik tavırla konuşuyordu,içim rahatladı,tam dönüyordum.Derken ilerde bekleyen araç olduğunu farkettim içinde iki sivil polis başka bir çocuk daha vardı.Derken araçtaki sivil polis bana yüksek tondan ` sen kim oluyorsun? ` deyince durumu izah ettim ve kim olduklarını anlayamadığım için olaya müdahale ettiğimi söyledim.Ve ekledim tüm çocuklar bizim.Memur bey ne dese beğenirsiniz? ` Hırsızlarda senin çocuğun mu? `.Neyse dedim uzatmadım,evime geri döndüm.Tabii içimden ` hırsız dahi olsa çocukların bizim olduğuna inanıyorum ` cümlelerini geçirerekten.Bilemem belki o eğitimsizlik,aile desteği görmediği için yanlış şeyler yapan çocuklar yarın benim canımı da yakabilir.Bu bizim çocuklarımız olduğu gerçeğini değiştirmez.Çocuklar yanlış olmaz,onların yoğrulduğu toplum ya da ortamların yanlıştır bu.

Artık tedaviye kısmen ihtiyaç duyduğumu düşünüyorum.Siz inanmasanızda bu böyle.Neden mi?Hiçbir akli başında insan bugün yaşadığım olaya benim gibi ` atlamaz `.Ben bu ülke de yaşadığım şeyleri,kendi yaşamadığım kendim gibi azınlık olanların yaşadığı şeyleri öyle içselleştirdim ki bazen olaylara sağlıklı bakamıyorum.Haddinden fazla tepkiler verebiliyorum.Bu sürekli devam eden baskı ve güvensizlik ortamı beni hatta bizleri normalin üstünde tepkiler vermeye itiyor.Bunlara artık dur denmezse bu güvensiz ortamın yarattığı olumsuz etkiler hepimizi olumsuz yönde etkilecek.Kaos toplumu olmaktan,kabus toplumu olmaya giderken lütfen biraz daha dikkat.Biraz daha ehemmiyet.Zira bu ülke de kalıcı hasar bırakanlar asla suçlarını üstlenmiyor.Çıldırılmaya çalıştığınız zor günlere bir de ` ruh hali bozuk insanlar ` damgası yiyerek devam edersek gerçekten tedaviye muhtaç hale geleceğiz.

Maalesef yineliyorum ; Şimdi bizi kim tedavi edecek?

Ben Neden Buradaym Waldo?(Cemile Bayraktar)

Sözler vardır,söz olsun için söylenen.Sözler vardır,kendi için söylenen.Sözler vardır,herkes için söylenen.Sözler vardır,söz gibi söylenen,öz gibi kükreyen.Sözler vardır,vura vura söylenen sözden gürleyen,sözden inleyen. İnsanlar vardır,kendi içinde kendi için var olan.Yalnızca 'ben',yalnızca 'ben'...İnsan

vardır,kendi için var eden,kendi için kendi var eden.İnsan vardır,kendi için 'yok' eden kendi dışında kendi için 'yok' eden.Yalnızca 'ben',yalnızca 'ben'.İnsan vardır,herkes için kendince 'var' eden,herkes için 'var' eden.Yalnızca 'biz',yalnızca 'biz'.

İnsan vardır,söz ile birleşen.Söz vardır,insan için birleşen.İnsanlığını ve sözlerini 'bir' eden,insandan insan da vardır.İnsan vardır,sözü kul eden,söz ile kul eden,söz için kul edilen.İnsan vardır.

Sokrates vardır,insan için ölüme giden.

Gandhi vardır,yalnızca 'ben' demeyen.Ben'liğini biz'ler için hiç eden.Sınırlardan sınırsız geçen,Güney Afrika hükümetinin sınırlarını sınırsız biz'liği ile geçen.Yiğınları sınırsız alanlara kavuşturmak için sınırlı hapisanelere giren.Gandhi vardır,bir Gandhi...İngiliz Hükümetini bir avuç tuz ile bir avuç insan için 'hiç' eden.Bir Gandhi vardır,yalnızca 'biz',yalnızca 'biz'...Bir Gandhi vardır,bir deri bir kemik edinceye kadar,yalnızca 'biz',yalnızca 'biz'...

Danimarka Halkı vardır,yalnızca biz değil,yalnızca hepimiz diyen.Yahudileri seçip ayırt etmek isteyen Nazileri dize getiren bir Danimarka Halkı.Yahudiler için biçilmiş,sırtı damgalı giysiyi kendi için biçen,'hepimiz Yahudiyiz' diyebilen bir Danimarka Halkı vardır,sözü en iyi söyleyen.Hasta denilen hükümdarlarını kurtarmanın yolunu ülkeyi sarsacak kadar 'çiçek' göndererek bulan.İnsan için

insanlığından var olan.

Thoreau vardır,vicdanına sığmadığı için savaş ganimetine kullanılacağı için vergi ödemeyen.Sınırların dışındaki insanlar için sınırların olduğu hapisaneyeye kendini hapseden.Bir Waldo'da vardır,dünyanın Waldosu.Gelip o hapisaneyeye 'sen burada ne arıyorsun Thoreau' diyen.Bir Thoreau vardır,'sen neden burada değilsin Waldo' diyen.İnsan için insanlığından var olan.

Bir Martin Luther King,vardır.Yine insan için insanlığından,öz için sözünden var olan...

Bahsi geçen isimlerin hepsi 'sivil itaatsizlik' kavramının oluşumunda,gelişiminde katkıda bulunan 'mevcut kanunun yeterli olmadığı zamanlar da ya da insancıl olmadığı zamanlarda kendilerine,nefsen insanlıklarına rağmen kendi vicdanlarının kanunlarını tercih eden' insanlardır.En kutsal yolun yolcusu,zor tercihlerin insanları.Onlar var olmalarının mümkünatını ancak ve ancak diğer insanların varlığına bağlarlar.Ezilen,sömürülen,hakları ihlal edilen insanların hakları için kendi haklarından vazgeçer bunu yaparken de yine en kutsal tercih ile üçüncü şahıslara zarar verme(me) tercihi ile yaparlar.

Bir de 'içsel itaatsizlik' vardır.Dahili olduğunuz bütünü yöntemleri,terchileri vicdanınızı sızlatırsa onlara karşı giriştiğiniz,yanlış anlaşılıp bütün dışına itilmeniz pek mümkün olduğu bu tercihte ne yaparsanız yapın 'ben yapmak için söylüyorum,yıkma için değil' samimiyetinizi anlatamazsınız.Bu guruplar içinde 'yalnız' kalmak,kalabalıklar içinde yalnız kalmaktan çok daha zordur.Bu topluluğun içinizi sızlatan tercihleri ve yöntemlerine pek söz ile de cevap veremezsiniz.Zira onların bu tutumu söz ile cevap verebileceğiniz sözsözsel bir eylem değil de daha çok içiniz yana yana hissedebileceğiniz bir hÂldir.O hÂlin karşısında siz bir hal olursunuz.Söz söylemek şöyle dursun en ufak ima hakkınız dahi olmadığı gurubun yöntemleri,kuralsız kuralları,üslubu,gidişatı,halleri,halden hale geçişleri sizi tüketir,tüketir.Giriştiğiniz herhangi bir 'içsel itaatsizlik' yöntemi anında sonuç verir.Ama bu sonuç beklediğiniz sonuç değildir.Sizi tam da 'itaatsizlik' ettiğiniz yöntem ile vurular.Sonuç tam ters istikamete düşer.Dahili olduğunuz bu bütün öyle bir bütündür ki.Tek olarak sizi kapsamayacağı gibi siz olmadan da bütünü oluşturamaz.Sonu olmayan bir yolculukta birlikte yürümek zorunda olduğunuz bu bütün ile ilişkiniz birbirinden asla ve asla kopmayacak,kopamayacak birbirine sıkıca bağlı bir sistematiğe bağlıdır.Bir(tek) olmak mümkün değilse,bir(bütün) olunmalı gibi kuralsız kuralları olan bu bütünden kopacak her parça(birey),kendi içinde kendi insanlığından var olmak için kendi içinde kendinden olanlar tarafından yok edilir.

Bir gün insan olmaya,'vicdanınız' en yüksek tondan söz söylemeye gücünüz yeterse o gün o bütün içerisinde her yazıda,her kitapta,her tepkide,çoğu kez görmezden gelen tepkisizlikte size ses çıkartmadan bağıra bağıra 'sen burada ne arıyorsun' diyenlerin,halleri 'vicdanınızı' iki taş arasında öğütmeye başlarsa onlara dönün ve tüm insanca sözlerinizle 'sen neden burada değilsin' deyin ve daha tek soluk cümleler arasına girmeden ekleyin,'bu yol birlik(bütünlük) yolu ise ve sen,siz yanımda değilseniz ben burada ne arıyorum'deyin.

Söz vardır,Sözler vardır,söz gibi söylenen,öz gibi kükreyen.Sözler vardır,vura vura söylenen sözden gürleyen,sözden inleyen,özden söyleten.

" Ey bürünüp örtünen,Kalk (ve) bundan böyle uyar,Rabbini tekbir et
"Müddesir/1,2,3

"Oku,Yaratan Rabbin adıyla oku,Oku, Rabbin en büyük kerem sahibidir"Alak/1,2,3

"Sarıp-örttüğü zaman geceye andolsun,Parıldayıp-aydınlandığı zaman gündüze,Erkeği ve dişiyi yaratana,Gerçekten sizin çabalarınız (çelişkili, parça parça) darmadağınaktır."Leyl/1,2,3,4

"Asra andolsun;Gerçekten insan, ziyandadır.Ancak iman edip salih amellerde bulunanlar, birbirlerine hakkı tavsiye edenler ve birbirlerine sabrı tavsiye edenler başka."Asr/1,2,3
ALLAH'ın sözü doğrudur.

Mücahid Abi, beni bildin mi?(Cemile Bayraktar)

Mücahid abi, beni bildin mi?Bilmiş tanımışsındır eminim, ben aynı ben. Seni tanımakta zorlandım, oysa. Çok değişmişsin, eski günlerden aşına olmasam imkanı yok tanıyamadım. Eski günler dedik de . . .

Ne ` kutsal ` abimizdin sen Mücahid abi. En önde, slogandan bir ağabeydin öyle. Şekilden ; Çevirme sakal, kumaş pantolon. Yürekten ; Vicdanlı bir yürek, bir adalet, bir inanış, Allah rızası. Her zulme savrulacak bir cümle vardı. Çeçenistan, Filistin, Bosna. . . Aliya'lar, Malkom'lar daha bir çok idol. Rasul deyince, sızıldın içinden. Bir Ömer çıkardı, bir Ebu Zer, gözünden yaş. Cuma Sohbetleri, küçük ama samimi kıraathanelerde büyük ve güçlü bir kararlılıktın sen. Ahlak, iman, düzen ve adelet. Ne çok güzelliğin vardı. . . Ne çok inandığın. . . En başta kendine inanırdın, biz de sana. . . Yeryüzü halifesi olmana şu kadarcık kalmıştı ki. . . Yüksek bir patırdı koptu, o gün.

Porselenenin ufalanışıdır.

Zor tanıdım inan, ne çok değişmişsin, ne çok da özlemişim. Şimdi kimse yok, ıssız bir ada gibi bizim mahalle, ` cüzzam ` ve ` vebadan ` sonra kimse kalmadı. Bir terkediş, öyle işte. . .

Parlamışsın Mücahid abi, nerede o eski ` adam ` ?Epilasyon mucizesi Mücahid, sinek kaydı, sen de kıl kökü kalmamış, yumurta gibi, pırlıl pırlıl. Yüzüne bakamıyorum, zaten eskiden de bakmazdık biz, sen gözlerini iyice devirir

olmuşsun, nedir bu? Beni beğenmiyor musun? Kaçar gibi durma öyle daha edecek çok kelimemiz var. Sarı ve uzun saçlara çevirir olmuşsun o felfecirleşmiş gözlerini, bizden kaçırıp o yana çevirirken, bilmem, tuhaf, önceden 'estağfirullah' vardı, hatırlar mısın? Bizden kaçırdığın gözlerin acaba biliyor mu, bizim saçlarımızın omzumuza dökülmeyip, boynumuza dolandığını. Yanına da yakışmadım hani ya. Zaten yanyana değiliz, okuyan öyle sanıyor, görünmüyor aramızdaki kocaman 'uçurum'. Gözüm kamaşıyor Mücahid abi, Rolex mi o? Çok parıltılı, çok parıltısın, çok parıltılısınız. Gözüm kamaşıyor Mücahid abi, dilim, kalbim sana bunları söylerken içim kamaşıyor, parladığın aştı sanki. Güneş gözlüklerinde pek fiyakalı, sanırım Avrupa tatilinden bir anı, marka olmalı e haklısın ultraviole, kaz ayağı, dikkat etmek lazım. Göbeğini içeri çekme Mücahid abi, çatlayacaksın, e o kadar açık büfenin sonu budur olmadı liposakşınnn. Saçlarını az daha şekillendirirsen sana albüm bile yapabiliriz, o denli yani. Buram buram da kokuyorsun Mücahid abi, nedir o? Tommy olmalı. Eskiden alkosüz esansların, Yahudi, Amerikan ambargoların adamı, çevirme sakallı, samimi Mücahid vicdanımın direğini sızlatacak kadar 'yabancı' kokuyor. Sahi cumaları ya da perşembe akşamları devam ediyor mu hala arada yaptığınız Tefsir konuşmaları, kitap, fikir paylaşımları? Sanırım pazar sabahları yapılan 'iş adamı' kahvaltılarında ya da yıllık şirket tatillerinden fırsat kalmıyormuş. İsrraftan açık büfeye giden yolda 'karpisli' bir Mücahid. Ahh Mücahid abi ahh, önceden Mekke'den Allah'a giden bir yol vardı, sizin yürüdüğünüz biz de peşinizden, ne olmuş öyle? Mekke'den, Dubai'ye saat başı uçak seferi, Vip, havalanından jiiip içimden bir parça koptu, dilimden bir sövgü, Mücahid abi biiiip.

Ne çok değişmişsin Mücahid abi, az kaldı tanıyamayacaktım. Mutluda olurdun hani ya 'sıvışıp gitmek', kem sözü dinlememek, uzun zamandır sıyırdığın gibi bundan da sıyrabilirdin hatta ben öyle dikilmesem ani bir manevra ile sıvışabilirdin. Yok bırakmam bu sefer, nicedir bekliyordum, daha çok sözüm var sana daha karpuz keseceğim ama sana alevli meyve tabağı.

Yıllar önceydi, senin Mücahid, bizim yeni filizlendiğimiz zamanlar olmalı. Bize de bazen rahat durmayıp çok el atardınız. Pardesünün altına giydiğimiz kot, belki bir sürme, hafif bir koku çocukça belki genç kızlık özentisi öyle küçük pırıltılarda atmak istemiştik, sade hayatımızın ortasına. İlk ses sizden geldi, kot haramdı (!), sürme yasak(!), koku ya da bir kokma zinasıdır, sapıttırıp eklediniz. Konuşamadık bile, ağızımızı açtık yine sapıttırıp bir fetva koparttınız 'ses zinası', dünyayı görmek için az bakındık 'göz zinası', zina biriken bin oldu. Ya sizin o dönem beyinlerimize yaptığınız, özünden kopartılmış 'kadın figürü' zinası? Evden çıkmak da harammış, el-yüz-göz- ayak hepsi haram, haram. Mücahid abi, Allah seni bildiği gibi yapsın, Allah'ın helal kıldığını bize haram kıldın, fetva zanisi Mücahid ! Okuduğun sapkın iki fikirle beynimizi öğüttün Mücahid abi. Uydurdun uydurdun, geldin gözümüze gözümüze soktun. Sonra vınn, ilk fırsatta Mücahid arazi.

Çok değişmişsin Mücahid abi, e biz de boş durmadık. Şer'en erkekler önden, kadınlar arkalarından. Bir görsen bizi sen de şaşalarsın, görmüşsündür elbet, görünmeyecek gibi değiliz. Bir eşarplar takıyoruz, sen gibi parıltıyor, altına yastık koyuyoruz, o uzay tiplmesi E. T gibiyiz, koca kafalı, önüne hoop bir iğne, bir çadır Nasuh Mahruki sığar. Üstelik Burrberyy, tanesi 500 boru değil. Bir de makyaj, kocaman YSL çanta, kollar havaya, iri bir yüzük, iyice ağır oldu hamal

olduk haberimiz yok, tayt gibi bir kot, Diesell'den gayrısı kesmiyor bizi, Armani kokuyorum ohh miss, Bağdat Caddesi bile kesmiyor artık bizi. Tabii kültürlü kızlarız, özel üniversitelerde okuyoruz, paçamızdan akıyor anlayacağın. Ne yapalım baş nereye, ayaklar oraya, siz gittiniz biz sizi takip ettik. **Çünkü bizim önce erkeklerimiz pes etti, önce onlar satıldı.** Siz yıkılmasaydınız bizi kimse yıkamazdı Mücahid abi. Ama yine rahat durmadınız Mücahid abi, bizim erkek versiyonumuz olarak zenginlik ikonası gibi ortalarda gezip yine bizim tesettürsüz giyimimizi kendinize rant yapıp siz konuştunuz, benden ne farkın vardı Allasen? Ya sizin tesettürsüzlüğü aşmış, ahlaksız ve vicdansız yaşamlarınız?

Yıkılmadım, ayaktaym. . . Ayakta kalanlar. . .

Mücahid abi, bir biz vardır bizde bizden içeru, şimdilerde dışaru. Peşinizden gelmeyenlerde oldu elbet. Bir kaç erkek çoğu kadın sizin gibi ufalanmayanlar, ayakta kalanlar da oldu elbet. Erkekleri sen gibi bir ` Mücahid abi `tiplemesinden çok uzak, pardon Mücahid abi meteforu demeliydim, daha fiyakalı, sana en çok yakışan yine sayemde yırttın, ünlü oldun. Bak ` Mücahid Abi Meteforu ` olarak gelip gündeme bomba gibi düşüceksin şimdi, şanslı kerata. Dönelim bize işte öyle olduğu gibi kalanlarız biz okulu bırakan, çalışmayan, evlenemeyen ama hala inandığı gibi yaşayan kızlar bir kaç da erkek var ama çok azlar. Biz başörtülü ve değişmeyen, erimeyen kızlar olduğumuz yerde saymış gibi dursak da olduğumuz gibi ve olması gereken gibi kaldık Mücahid abi. Utanmazsan örnek al, tipinde insanlar bütünüyüz. Kızarıp kaçma, yemem. Şimdi konuştuk bitti sanma, bitmez. Bu benim sadece sana yazdığım, e Allah da soracak size bu kızların hesabını. İş uzun yani, uzunda olmalı. Kolay değil, bizi öyle iş yerlerinin, atıldığımız üniversitelerin kapılarında ` yetim ` gibi bırakıp gitmenin bir bedeli olmalı elbet. Eğitimimiz, statümüz, maaşımız yok diye ne burs verdiniz, ne işe aldınız ne de nikahınıza bununda bir bedeli var elbet. Aslını istersen sizin amacından sapmış iş yerleriniz, imanını parayı cebine sokarken yüreğinden düşürmüş tipleriniz bizim kızların yüreğinin sükun bulacağı ne bir çalışma ortamı ne de bir evlilik hayatı sürdürebilecek bir kapasitede değil. Sanırım istemeyerek de olsa kapıyı gösterme sırası biz de.

Mücahit abi, yolun sonu. . .

Biz de uygun gördük sizin çıkış amacınızı, elbet sanayileşme, kazanç, eğitim, bilim, ilim hepsi yakışırdı Müslüman'a en çok insana. Olmadı ama her şeyi eline yüzüne bulaştırdığın gibi onu da eline yüzüne bulaştırdın. Ticaret yapacaktın öyle mi? Kalkınıp güçlenecektik. Keşke yapsaydın, olsaydı. Ama olmadı, sen ticaret yapmadın, sen o ticareti amaç olarak iş yerinde de bırakmadın. Getirdin evin ortasına koydun, huzurumuz kaçtı. Ticaret yapacağım derken Müslüman taciri oldun, ne ihracat ne ithalat sürekli Mücahid'den verdin, verdin de verdin. Hep sağ, hep sağ, eski kodlama bunlar o sol sana sadece abdestten sonra burnunu sümükür diye verilmedi. Hem sağ hem sol iki elini kullana da bilirdin. Ne yaparsın fikhi saplantılar öyle kolay kurtulunmuyor değil mi?

Mücahid'i uğurlarken. . .

Kem söz ağır gelir insana, bakayım sana yüzün kızardı mı? Yoksa iyice taşlaştın da laf kar etmiyor mu? Bilemem. Hadi Mücahid abi yol uzun, iş çok. Buraya

kadarmış. Sana sayarken de içim yanmadı değil ha, senden kötü oldum üstelik. Sen de durum ne? Neyse sus, içim kaldırmaz şimdi bir de kendini savunursun iyice utanmazlık görürüm yok onu da kaldıramam vallahi. Söyleyeceğim de tükendi zaten. Selametle Mücahid abi.

Reis-i Cumhura ve Başvekile (Said Nursî)

Kabir kapısında ve seksen küsur yaşında, birkaç hastalıkla hasta bulunan ve ölüme kendini yakın gören bir biçare garib ihtiyar der ki: Size iki hakikatı beyan ediyorum:

Evvêlâ: Sizlerin Pakistan ve Irak'la gayet muvaffakiyetkârane ittifakını, bu millete kemal-i samimiyetle, sürûr ve ferah ile kazanmanıza bütün ruh u canımızla tebrik ediyoruz. Bu ittifakınızı,

inşaallah dört yüz milyon İslâmın sulh-u umumiyesine ve selâmet-i ammenin teminine kat'î bir mukaddime olarak ruhumda hissettim. Ve namaz tesbihatındaki kuvvetli bir ihtar ile bunu size yazmağa mecbur kaldım. Otuz-kırk seneden beri dünyayı ve siyaseti terkettiğim halde, şiddetli bir alâka ile bu ihtar-ı kalbînin sebebi: Elli seneden beri imanı kurtarmak için gayet kısa bir yolu bulan ve Kur'an'ın bu zamanda bir mucize-i maneviyesi olan Risale-i Nur'un, Arabistan ve Pakistan'da her yerden daha ziyade tesirâtı olduğu ve makbul olması, hattâ aldığımız habere göre, mahkemece tesbit edilen miktarın üç misli Risale-i Nur'un talebelerinin o havalide bulunmalarındır. Bu sır için, ahir hayatımda kabir kapısında bu netice-i azimeyi görmek ve beyan etmeye ruhen mecbur oldum.

Saniyen: Irkçılık fikri, Emeviler zamanında büyük bir tehlike verdiği ve hürriyetin başında "Kulüpler" suretinde büyük zararı görülmesi ve birinci harb-i umumide yine ırkçılığın istimali ile mübarek kardeş Arabların mücahid Türklere karşı zararı görüldüğü gibi, şimdi de uhuvvet-i İslâmiyeye karşı istimal edilebilir ve istirahat-ı umumiye düşmanları gizli dinsizler, yine o ırkçılıkla büyük zarar vermeğe çalıştıklarına emareler görünüyor. Halbuki, menfi hareketle başkasının zararıyla beslenmek, ırkçılığın seciye-i fitrisi olduğu halde; evvelâ başta Türk milleti dünyanın her tarafında Müslüman olduğundan, onların ırkçılıkları İslâmiyetle mezcolmuş, kabil-i tefrik değil. Türk, Müslüman demektir. Hattâ Müslüman olmayan kısmı, Türklükten de çıkmışlar. Türk gibi Araplarda da Araplık ve Arap milliyeti İslâmiyetle mezcolmuş ve olmak lâzımdır. Hakiki milliyetleri İslâmiyettir. O kâfidir. Irkçılık, bütün bütün bir tehlike-i azimdir. Sizin bu defaki Irak ve

Pakistan'la pek kıymetli ittifakınız, inşaallah bu tehlikeli ırkçılığın zararını def'edecek ve dört-beş milyon ırkçıların yerine, dört yüz milyon kardeş Müslümanları ve sekiz yüz milyon sulh ve müsaleme-i umumiyyeye şiddetle muhtaç Hristiyan ve sair dinler sahiplerinin dostluklarını bu vatan milletine kazandırmaya tam bir vesile olacağına ruhuma kanaat geldiğinden size beyan ediyorum.

Salisen: Altmış beş sene evvel bir vali bana bir gazete okudu. Bir dinsiz müstemlekât nazırı Kur'an'ı elinde tutup konferans vermiş. Demiş ki: "Bu İslâmların elinde kaldıkça, biz onlara hakiki hâkim olamayız, tahakkümümüz altında tutamayız. Ya Kur'an'ı sukut ettirmeliyiz veyahut Müslümanları ondan soğutmeliyiz."

İşte bu iki fikirle, iki dehşetli ifsat komitesi bu biçare fedakâr, masum, hamiyetkâr millete zarar vermeğe çalışmışlar. Ben de altmış beş sene evvel bu cereyana karşı, Kur'an-ı Hakîm'den istimdat eyledim. Hakikate karşı kısa bir yol ve bir de pek büyük bir "Dârülfünun-u İslâmiye" tasavvuru ile, altmış beş senedir, ahiretimizi kurtarmak ve onun bir faidesi olarak hayat-ı dünyeviyemizi de istibdad-ı mutlakattan ve dalâletin helâketinden kurtarmaya ve akvam-ı İslâmiyenin mabeynindeki uhuvvetini inkişaf ettirmeğe iki vesileyi bulduk.

Birinci vesilesi: Risale-i Nur'dur ki; uhuvvet-i imaniyenin inkişafına kuvvet-i iman ile hizmet ettiğine kat'î delil, emsalsiz bir mazlûmiyet ve âcizlik hâletinde telif edilmesi ve şimdi âlem-i İslâmın ekseri yerlerinde ve Avrupa ve Amerika'ya da tesirini göstermesi ve ihtilâlcilere ve dinsiz felsefeye ve otuz seneden beri dehşetli bir surette maddiyyun ve tabiiyyun gibi dinsizlik fikrine karşı galebe çalması ve hiçbir mahkeme ve ehl-i vukuf dahi onları cerhedememesidir. İnşaallah bir zaman da, sizin gibi uhuvvet-i İslâmiyenin anahtarını bulan zatlar, bu mucize-i Kur'aniyenin cilvesini âlem-i İslâma işittireceksiniz.

İkinci vesilesi: Altmış beş sene evvel Camiü'l-Ezher*e gitmek istiyordum. Âlem-i İslâmın medresesidir diye, ben de o mübarek medresede bir ders almaya niyet ettim. Fakat kısmet olmadı. Cenab-ı Hak rahmetiyle bir fikir ruhuma verdi ki: Camiü'l-Ezher, Afrika'da bir medrese-i umumiye olduğu gibi; Asya, Afrika'dan ne kadar büyük ise, daha büyük bir dârülfünun, bir İslâm Üniversitesi Asya'da lâzımdır. Tâ ki İslâm kavimlerini, meselâ, Arabistan, Hindistan, İran, Kafkas, Türkistan, Kürdistan'daki milletleri, menfi ırkçılık ifsat etmesin. Hakiki, müsbet ve kudsî ve umumî milliyet-i hakikiye olan İslâmiyet milliyeti ile ¹ Kur'an'ın bir kanun-u esasisinin tam inkişafına mazhar olsun. Ve felsefe fünunu ile ulûm-u diniye birbiriyle barışsın ve Avrupa medeniyeti,

İslâmiyet hakaikiyle tam müsâlâha etsin. Ve Anadolu'daki ehl-i mekteb ve ehl-i medrese tam birbirine yardımcı olarak ittifak etsin diye vilâyat-ı şarkiyenin merkezinde hem Hindistan, hem Arabistan, hem İran, hem Kafkas, hem Türkistan'ın ortasında Medresetü'z-Zehra* manasında, Camiü'l-Ezher üslûbunda bir dârülfünun; hem mekteb, hem medrese olarak bir üniversite için, tam elli beş senedir Risale-i Nur'un hakaikına çalıştığım gibi, ona da çalışmışım. En evvel bunun kıymetini (Allah rahmet etsin) Sultan Reşad* takdir edip yalnız binasını yapmak için yirmi bin altın lira verdiği gibi, sonra ben eski harb-i umumîdeki esaretimden döndüğüm vakit, Ankara'da mevcut iki yüz mebusan yüz altmış üç

mebusun imzası ile yüz elli bin lira, o zaman paranın kıymetli vaktinde, aynı o üniversite için vermeyi kabul ve imza ettiler. Mustafa Kemal de içinde idi. Demek, şimdiki para ile beş milyon liraya yakın bir tahsisat vermekle, tâ o zamanda böyle kıymetli bir üniversitenin tesisine her şeyden ziyade ehemmiyet verdiler. Hattâ dinde çok lâkayd ve garblılaşmak ve an'anattan tecerrüd etmek taraftarı bulunan bir kısım mebuslar dahi onu imza ettiler. Yalnız onlardan bir ikisi dediler ki: "Biz şimdi ulûm-u an'ane ve ulûm-u diniyeden ziyade garplılaşmağa ve medeniyete muhtacız." Ben de cevaben dedim:

"Siz, farz-ı muhal olarak, hiçbir cihette ihtiyaç olmasa da, ekser enbiyanın Asya'da, Şarkta zuhuru ve ekser hükemanın ve feylesofların Garpta gelmelerinin delâletiyle Asya'yı hakiki terakki ettirecek, fen ve felsefenin tesiratından ziyade hiss-i dinî olduğu halde, bu fitrî kanunu nazara almayarak garplılaşmak namıyla an'ane-i İslâmiyeyi bıraksanız ve lâdinî bir esas yapsanız dahi, dört-beş büyük milletlerin merkezinde olan vilâyat-ı şarkiyede; millet, vatan selâmeti için dine, İslâmiyetin hakaikına kat'iyen taraftar olmak, size lâzım ve elzemdir. Binler misallerinden bir küçük misal size söyleyeceğim:

Ben Van'da iken, hamiyetli Kürd bir talebeme dedim ki: "Türkler İslâmiyete çok hizmet etmişler. Sen onlara ne niyetle bakıyorsun?" dedim. Dedi: "Ben Müslüman bir Türkü, fasık bir kardeşime tercih ediyorum. Belki babamdan ziyade ona alâkadarım. Çünkü, tam imana hizmet ediyorlar." Bir zaman geçti (Allah rahmet etsin) o talebem, ben esarete iken, İstanbul'da mektebe girmiş. Esaretten geldikten sonra gördüm. Bazı ırkçı muallimlerden aldığı aksül'amel ile, o da Kürdçülük damarı ile başka bir mesleğe girmiş. Bana dedi: "Ben şimdi gayet fasık, hattâ dinsiz de olsa bir Kürdü salih bir Türk'e tercih ediyorum." Sonra ben onu birkaç sohbette kurtardım. Tam kanaatı geldi ki, Türkler, bu millet-i İslâmiyenin kahraman bir ordusudur.

Ey sual soran mebuslar! Şarkta beş milyona yakın Kürd var. Yüz milyona yakın İranlı ve Hintliler var. Yetmiş milyon Arap var. Kırk milyon Kafkas var. Acaba birbirine komşu, kardeş ve birbirine muhtaç olan bu kardeşlere, bu talebenin Van'daki medreseden aldığı ders-i dinî mi daha lâzım? Veyahut o milletleri kaçırarak ve ırkdaşlarından başka düşünmeyen ve uhuvvet-i İslâmiyeyi tanımayan sırf ulûm-u felsefeyi okumak ve İslâmî ilimleri nazara almamak olan o merhum talebenin ikinci hâli mi daha iyidir? sizden soruyorum!

İşte bu cevabımdan sonra, an'ane aleyhinde ve her cihetle garplılaşmak fikrini taşıyanlar, kalktılar imza ettiler. İsimlerini söylemeyeceğim. Allah kusurlarını afvetsin; şimdi vefat etmişler.

Rabian: Madem Reis-i cumhur gayet mühim mesail-i siyasiye içinde şark üniversitesini en ehemmiyetli bir mesele yapıp, hattâ harika bir tarzda altmış milyon liranın o üniversiteye sarfı için bir kanun çıkarmak derecesinde fevkalâde bir hizmet ile medresenin medar-ı iftihar ve kendisine büyük bir şeref verdiren bu medrese-i İslâmiyeye, eski hocalık hissiyatıyla başlaması, bütün şark hocalarını minnettâr etmiş. Ve şimdi orta-şarkta sulh-u umumînin temeltaşı ve birinci kal'ası olan bu üniversiteyi yine mesail-i azime-yi siyasiye içinde yeniden nazara alması; elbette bu vatan, bu devlete, bu millete bu azim, faideli hizmeti netice verecek. ulûm-u diniye o üniversitede esas olacak. Çünkü; hariçteki

kuvvet tahribatı, manevîdir, imansızlıklardır. O manevî tahribata karşı atom bombası ancak manevî cihetinde, maneviyattan kuvvet alıp o tahribatı durdurabilir. Madem elli beş sene bu meseleye bütün hayatını sarfetmiş ve bütün dekaiki ile ve neticeleri ile tedkik etmiş bir adamın bu meselede reyini almak ve fikrini sormak lâzım gelirken; Amerika'da, Avrupa'da bu meseleye dair istişareye kendinizi mecbur bildiğinizden, elbette benim de bu meselede söz söylemeye hakkım var. hamiyetkâr olan bütün bir millet namına sizden bekliyoruz...

Hasta halimde konuştuğum sözlerimdeki tabirattan kusura bakmayınız.

Ümmeti-i Muhammed, Minare mi istemiştiniz ? (Cemile Bayraktar)

Dünya Müslümanlarının İsviçre'nin 'minare inşası' engellemesi, bu eylemi oylaması, oylama sonucu çıkacak olan kararın olumsuz olması ihtimali üzerine konuşuyor. Dünya Müslümanları hangi ahval ve şerait içerisinde tepki veriyor, açıklamaları nelerdir, savunmaları nelerdir, bilemeyeceğim.

Türkiye Müslümanları da İsviçre'deki bu gelişme ve arkasından gelecek kararlar üzerinden görüş belirtiyor, duruma müdahil oluyor, hatta ben de dün akşam sevgili arkadaşım Ebru Afat'ın Sky TV'de konuyla ilgili görüşlerini beğeni ile izledim.

Ben konuşulanın dışında birşeyler söylemek istiyorum, dünya Müslümanlarını konuya dahil etmeden, Türkiyeli, Türk Müslümanlara konuşacağım, bizimkilere, Muhammed'in ümmetine, yani yarın eğer Rasulullah'ın o mübarek yüzüne bakabilecek yüzleri olanlar varsa işte onlara ;

Ey Türkiye'nin Müslüman Ümmeti !

Minare mi, istiyorsunuz?

Ne için?

Mahya asmak için mi?

Türkülüğünüzü övmek için mi?

İrkçilik yapmak için mi?

Minare mi,istemiştiniz?

O öyle olmaz din kardeşim ! Bu din minare ile din olsaydı,Müslümanların şeklen zürafa olması gerekirdi.

Minare mi,İstemiştiniz?

İstemekle olmaz,din kardeşim !

Gel beri ; şimdi o minareyi istemekten önce bir kendin gibi olmadığı için ` mum söndürmekle,kardeş bilmezlikle,namussuzlukla itham ettiğin tüm Alevilerden gel bir helallik iste önce,arın,paklan,pis pis minareye çıkılmaz,zaten zürafada değilsin,değil mi?

Minare mi,istiyorsunuz?

Bir bak bakalım şöyle ülkeye çok şükür adım başı camiilerin olduğu bu ülke de yakılmaya çalışılan Alevilerin anısına bir bak bakalım,vicdanını bir konuştur,senin adım başı camiine karşı bu insanların ibadet haneleri var mı,yok mu?Bir bak bakalım.

Minare mi,istemiştiniz?

Gel beri ; o iş öyle olmaz din kardeşim,önce çık bir bakalım Milli Eğitim Bakanlığına aç ağzını yum gözünü ;Yahudi'nin,Hristiyanın,Pagan'ın çocuğuna nasıl zorunlu din dersi verebilirsin diye bir sor bakalım.

Minare mi,İstemiştiniz ?

Bu din `temizlenmeden' kişinin ibadet etmesini uygun bulmaz.Şimdi aziz din kardeşim,kendi yurdunda devletinden yetim,anadan-babadan zaten yetim olan Ermeni çocukların alnının teri,minik ellerinin emeği Tuzla Yetimhanesini gasp ettikten ve edenlere sustuktan sonra o `pislikle' hangi minareden,nasıl,nereye yükseleceksin?Zürafa isen o başka!

Minare mi,istemiştiniz?

Hrant Dink'in bir Ermeni olarak çoğunluğu Müslüman bir ülkede korunması ve savunulması biz Müslümanların boynunun borcu iken katledilmesinden sonra halen ses çıkartmadıysan,şimdi o minareyi,tepesine çıkıp `hepimiz ogünüz' diye bağışlamak için mi istiyorsun,hey gidi din kardeşim!

Minare mi,istemiştiniz?

Heybeli Ruhban Okulu açılmasın,din elden gidiyor naraları ile korumaya çalıştığın,İslam'ın bel kemiğine en ağır darbeyi indirirken,' inanan ` insanların inançlarının gereğini yerine getirmesine engel olurken,ey benim sakaldan,vatan sevgisinden,cengaverlikten mütevellit din kardeşim o minareyi hangi hakla,hangi yüzle talep edeceksin?

Minare mi,istemiştiniz?

Ne verdin ki,ne istiyorsun?

Senin dinin sana,onun dinin yine sana,öyle mi?

Vallahi onun aslı ; benim dinim bana,senin dinin sana.Yani ` Rabbena,hep bana'
bir dua girişi değil,vallahi onun da aslı ; Rabbena,atına ...

Minare mi,istiyorsunuz din kardeşlerim?

Sizin minarenizin yolu ancak anaları,evlatları,eşleri gözaltında kaybolmuş Kürtler
ile omuz omuza onların kayıplarının hesabını sormaktan,onların haklarını talep
etmekten geçer.Yoksa, Zürih'in *ünlü* Helvetiaplatz *Meydanı*'nda,bağdaş kurup ;

İsviçre'de yok minare,

Beri gel oğlan,beri gel.

Ciğerim doldu yare,

Beri gel oğlan,beri gel.

diye içli içli söylenirsin.

Zina da böyle bir şey işte...(Mehmet Yılmaz)

Oh lord won't you buy me a Mercedes Benz. - Tanrım, bana bir Mercedes almaz mısın?

My friends all drive porsches, I must make amends. - Arkadaşlarım Porche kullanıyor.

Worked hard all my lifetime, no help from my friends. - Hayatım zor, kimseden

hayır yok,

So oh lord won't you buy me a Mercedes Benz - Tanrım, bana bir Mercedes almaz mısın?

Oh lord won't you buy me a color TV. - Tanrım, bana renkli bir televizyon almaz mısın?

Dialing for dollars is trying to find me. - Ödüllü TV yarışmaları beni bulmaya çalışıyor.

I wait for delivery each day until 3. - Teslimat için her gün 3'e kadar müsaitim.

Janis Joplin'in bu [sahane şarkısı](#) insanların din ile nasıl **sapık bir ilişkiye girebileceğini** anlatan, dikkate değer bir eser. Teorik olarak maddiyattan sıyrılmış, iman etmiş biri Tanrı'dan otomobil ve TV istiyor! Zina deyince akla hemen yatak odası gelir ama özünde daha "genel" bir şey söz konusu. Neden?

Zina* kelimesinin İngilizce karşılığı **adultery**. Kökeni Latince adulterare'den geliyor, altın gibi "iyi" bir şeyin içine bakır vs daha "ucuz" şeyler katarak değerini düşürmek, kirletmek, sulandırmak gibi anlamları var. Semavî dinlerin öncesindeki geleneklerin etkisiyle olacak, gerek Yahudiler, Hristiyanlar gerekse Müslümanlar sevap-günah kavramlarını biraz kafalarına göre yorumlamışlar sanki?

"Belden aşağı" günahlara büyük tepki verilirken daha makul(!) veya makbul(!) günahlar halinin altına süpürülmüş: Başlık parası, kan davası, ırkçılık, milliyetçilik, putsal devlet... Tabii ortaya çıkan tablonun tutarsızlığı neticesinde GÜNAH kelimesinin anlamı yani aklî ve vicdanî zemini görünmez oluyor.

Bir başka deyişle kanunu meşru kılan zemin tahrip edilince insanlar ister istemez yasaklara ve ödüllere odaklanıyor. Dini din yapan temeller kuma gömülü. Bugün İslâm da dahil bir çok dinin (görünen) kuralları ve uygulanan şekilleri kafa karıştırıcı bir halde. İnsanlar "iyi ama, ..." diye başlayan cümlelerle bir sürü itiraz getiriyorlar. Bu itirazlara verilen ezberci yanıtları ise oldum olası sev(e)medim:

- - ALLAH öyle emretmiş!
- - İyi ama sebebi ne? Hikmeti ne?
- - Kur'an'da böyle yazıyor! İtiraz mı ediyorsun?
- - Yaw hocam bunda bir tutarlılık olmalı. Emirleri, yasakları birleştiren bir zemin olmalı. Kul hakkı? Şirk?

Pozitivizm ile zina: İslam inancının kirletilmesi

Moderniteyi, pozitivizmi çok eleştirdik bu sayfalarda. Hatta bir kitap bile yayınladık "[Bilim ve teknoloji insanlığa yol gösterici olabilir mi?](#)" adında, tam 74 sayfa! Bu kitapta savunduğumuz fikirlerden belki de en önemlisi pozitivizm yüzünden insanların her şeyi bölüp parçalayarak anlamaya çalışmasıydı. Çünkü Hayat'ı, İnsan'ı ve Kâinat'ı kavramların, kelimelerin, sayıların ve formüllerin içine hapsederseniz anlamı kaybedersiniz. Bir fıkranın neden komik olduğunu açıklayarak kimseyi güldüremezsiniz! **

Zannediyorum İslam düşüncesine de en büyük zararı veren bu parçalama merakı oldu. İman'ı önce kelimelere, ardından sarıklara, cüppelere, belirli tip binalara, haftanın belli günlerine hapseden bir parçalama süreci başladı. Ne zaman? Belki de İslam'dan çok önce. Zira insanı kendinden uzaklaştıran, kendisiyle arasına mesafe koyan bu parçalama güdüsü bizim **doğamızın** bir parçası, daha doğrusu nefsimizin **doğal** bir işlevi. Ama bu hayvanî işleve karşı mücadele etme özgürlüğüne de sahibiz. O halde devam edelim:

Evet, İslam inancı ve İslam düşüncesi nasıl oldu da "içeriden" parçalandı? Anlamı boşaltılıp şekle mahkûm edildi?

Kimi insanlar yapıları gereği diğerlerine göre daha fazla güven ihtiyacı içindedir. Hergün aynı yoldan geçmek, aynı lokantada yemek, aynı gazeteyi okumak onlara güven verir. Bu "tanıdık" ortam onları rahatlatır. Bazı meslekler(***) de insanları bu yöne iter: Muhasebe, hukuk, mühendislik... Kanunları, ilkeleri oturmuş, sürprize, maceraya yer olmayan mesleklerdir bunlar. Tersine reklâm, basın,

turizm gibi mesleklerde sürekli yenilik vardır. Bu meslekler insanı esnekliğe alıştıırabilir.

İşte bu güven ihtiyacı insanların din ile ilişkisini de belirliyor zannediyorum. Yani bu durumdaki insanlar "katı" birşeyler arıyorlar tutunacak, içine sığınacak...Duvarları ritüelleşen alışkanlık tuğlasıyla örülmüş barınağa sığınan insan bilimsel determinizmde bulamadığını dinsel determinizmde(!) arıyor. İlâhî mesajın içeriğini anlamaya çalışmak oldukça ürkütücü olabilir bu bağlamda. Ya beklenmedik bir şey çıkarsa? Ya yeterince kesin olmazsa? **Ya ÖZGÜRLÜK'ten kaçmam imkânsızsa?**

Neticede yol ikiye ayrılıyor: Ya hesaplarıyla kontrol edemediği herşeyi (din, inanç, metafizik, ...) reddeden bir pozitivist oluyor ya da **"Kur'an'da böyle yazıyor! İtiraz mı ediyorsun?"** diyen katı bir Müslüman. İkinci gruptaki Müslümanların Tasavvuf'a ve felsefeye de ateşli biçimde **"gayrı İslamî"** diyerek karşı çıktıklarına tanık olduk sitede son zamanlarda, hatırlayacaksınız. Ne ilginçtir ki balıkların, meyvaların üzerinde ALLAH'tan işaret arayanlar, Kur'an'daki ayet ve surelerin sayısını çarparak, bölerek şifre bulanlar(!) da yine bu "katı" gruptan çıkıyor.

"Bak sen şu işe! Demek ki ALLAH var" şeklinde özetleyebileceğimiz mucizeperverlik korkarım iman zayıflığından geliyor:

- - Karına neden aşıksın?
- - Sarı saçları var, boyu uzun, ayrıca çok zeki ve tahsilli.
- - Daha uzun, daha sarışın, daha zeki bir kadın bulursan boşanacak mısın?

Elbette ilk soru yanlıştı, aşkın **objektif sebebi olsaydı** herkes aynı kişilere aşık olurdu. İnanmak da objektif biçimde açıklanabilecek bir şey değil. Hele katı kavramlara, ritüellere parçalanmasında, rasyonalize edilmesinde büyük sakınca var. Bu bağlamda Tanrı'nın varlığını mucizelerle ispat etme ihtiyacı da iman değil bir **güvenlik arayışı** kanımca. "Heyy! Demek ki deli değilim, bir Tanrı varmış!"

Tanrı varlığına dair elle tutulur, gözle görülür ispatları aramanın yolu korkarım... materyalizden geçiyor! 1600'lerde [Beden-Ruh dikotomisine](#) çözüm arayan Descartes'in Ruh ile Beden'in temas ettiği yeri bulmak için kadavralar üzerinde yaptığı bilimsel(!) araştırmalar geliyor akla. Madde'nin içinde Ruh aramak... En sonunda **Pineal Bez** denen bezelye büyüklüğünde bir salgı bezinde karar kılmıştı zavallı adamcağız.

Ulus-Devlet ile zina: İslam inancının ırkçılık ile kirletilmesi

İslâm coğrafyasının dış düşmanları vardı eskiden: Haçlılar, Moğollar... Şimdi Irak'ı işgal eden ABD ordusu var. İsrail var. [Dış düşmanlardan daha tehlikeli olanın iç hastalıklar](#) olduğunu düşünüyorum uzun zamandır. İçerinden gelen tehlikeye karşı pek bir savunmasız durumdayız. En son Diyanet'in ırkçı mahyaları ile canlandı tartışma ama sorunun kökenleri cahiliyye dönemine kadar uzanıyor. Arap yarımadasındaki kabilelerin arasındaki kan-soy kavgaları insanların Madde ile Ruh'u karıştırma hatasına kolaylıkla düşebildiğini gösteriyor. Felâketlerin Müslümanların üzerinden silindir gibi geçtiği hemen her dönemde ırkçılık

görüyoruz. Pusuda bekleyen, tam tedavi olmamış bir hastalık gibi tekrar tekrar çıkıyor ortaya.

Mustafa İslâmoğlu bir videosunda Endülüs seyahatini anlatıyordu ve Endülüs'ün çöküşünü: Önce Araplar ile Berberîler birbirlerine düşmüşler. Berberîler bertaraf edilince Mağrib Arapları ile Suriye Arapları bölünmüş. Suriyeliler galip gelince Şam ve civarından gelenler öteki Suriyelilere üstünlük taslamış. 1100'lü senelerde Endülüs'ü yıkan kan-soy-ırk saplantısının 1900'lerde Osmanlıyı da içeriden çökertmesi bir raslantı mı? 2009 Türkiyesinde hâlâ Türk-Kürt kavgası sürüyor. Devletten maaş alan insanlar camilerimize **"Ne Mutlu Türk'üm Diyene"** yazabiliyor korkmadan, utanmadan.

İşte bunun için yazdım bu yazıyı:

- Aşk'ı Seks ile,
- Mutluluk'u Tatmin ile,
- Kudret'i Silah ile,
- Özgürlüğü Para ile,
- Takva'yı Irk ile,
- Ruh'u Madde ile,

Karıştıran yolların aynı yere çıktığını düşünüyorum.

Çok sevdiğiniz bir dostunuz gözünüzün önünde bir başkasının karısına sulansa ne hissederdiniz? Mide bulantısı? Camilerdeki ırkçı sloganlar, "ötekilerin" otobüsünü taşıyanlar, cenazelerdeki sloganlar da bana kasma hissi veriyor.

Zinanın ve şirkin yolu bu... Madde ve Ruh'u karıştıranın yolu.

Tavsiye okuma:

[Dinlerarası diyalog : Diyanetizm ve İslâm](#)

[Kurtlu hilal](#)

[Müslümanların iç hastalıkları](#)

[Türk Milliyetçiliğinin intiharı: CHP ile MHP birleşsin!](#)

(*) Türkçe/Arapça eski anlamlarını da aradım hatta Sevan Nişanyan'a bile sordum ama tatmin edici bir yanıt alamadım. Bilenler söylese memnun olurum.

(**)Bergson'un dediği gibi **"gözü ne kadar bölerseniz bölün GÖRME denen şeyi göremezsiniz"**.

(***) **"Mesleğiniz kaderinizi belirliyor"** tarzı bir klişe okumayın lütfen, sadece örneklemek amacıyla kullanıyorum.

Tevhid'in ve Hikmet'in anlamı (Dilaver Demirağ)

Sunuş: Aşağıda Sevgili Dostum ve Türkiye'de en değer verdiğim entelektüellerden olan Dilaver Demirağ'ın bir yazısı var. Derin Düşünce'de siyasi, ekonomik, ekolojik, toplumsal ve ahlakî birçok meseleyi farklı perspektiflerden inceleyen yazılar çıkıyor. Dilaver Demirağ'ın aşağıdaki yazısı, Türk solunda eğer umut edilecek bir dal varsa, umut beklememiz gereken o perspektifi göstermesi açısından önemli bir yazı bence. Anarşist bir solcu; ama benim kendisini tanımladığım şekliyle bir "hikmet solcusu" olan Dilaver Demirağ'ın yazısının

bu sitede önemli tartışmalar ve açılımlar yaratabileceğini düşünüyorum. Kendisinden izin alarak Derin Düşünce'de yayımladığımız bu yazısı, umarım ortak bir ahlakî - muhalif yapının kurulmasının da itici güçlerinden olur.

Enver Gülşen

Not: [Yazı Yeşil Gazete'de yayımlanmıştır.](#)

KOZOĞİ TARTIŞMALARI - I -

İbrâhîm içimdeki putları devir, elindeki baltayla/kırılan putların yerine yenilerini koyan kim. Güneş buzdan evimi yıktı/koca buzlar düştü, putların boyunları kırıldı. İbrâhîm/Güneşi evime sokan kim. Asma bahçelerinde dolaşan güzelleri/buhtunnasır put yaptı/ben ki zamansız bahçeleri kucakladım, güzeller bende kaldı. İbrâhîm, gönlümü put sanıp da kıran kim? (Asaf Halet ÇELEBİ)

Sevgili Yoldaşım Ramazan Kaya'ya

TEVHİDİN VE HİKMETİN ANLAMI

La İlahe İllallah sözü bir devrim çağrısıdır. İnsanların kula kulluk ettiği bir zaman diliminde dağılımı da değil birlikte evrensel kardeşliği gerçekleştirmek mülkiyet ve iktidar tarafından esir alınmış olan, zulümle varolan düzene bir başkaldırıydı. Adaletin çağrısı, esenliğin çağrısı, insanlar arasında eşitliğin çağrısıydı dahası tüm tahakküm biçimlerinin kökten bir reddi idi. Bir Fransız yazarın güzel bir sözü vardır: Devrimler genç ve güzel bir silütle doğarlar, ama daha sonra çürüyen bir ceset gibi olurlar. Tek Tanrılı dinler de bir devrim olarak gencecik ve güzel bir yüzle doğdular ama zamanla Bakunin çok haklı olarak bir "Tanrı varsa da yok edilmelidir" demesine yol açacak denli iğrenç, kötücül bir kimliğe dönüştüler. Bu yüzden tanrısızlık ya da tanrı tanımazlık bir itiraz olarak meşruydü. Çünkü Tanrı evrensel kardeşliğin, eşitliği ve sınırsız özgürlüğün değil ezenlerin, sömürgeci, zalimlerin Tanrısıydı. Şimdi Nietzsche'nin çağrısına uyarak bu Tanrıyı öldürme zamanı, ama asli olanı diriltmek kaydı ile.

Situasyonist Enternasyonal adını alan ve köklerini dadacılık dediğimiz temelinde aşkınlıkla bir başka temas alanı oluşturmaya çabalayan, Romantik devrimciliğin bir uzantısı olan sanatsal yıkıcılık hareketi olarak doğan bu toplumsal hareketin mensuplarından Mustafa Hayati "İktidar Sözcükleri esir alır, onları köleler gibi kullanır, bu yüzden onları esaretlerinden kurtarmak İktidarın köleliğinden kurtarmak gerekir" demişti.

Ben de kendi adıma Allah kavramını içine düştüğü esaretten kurtarmaya çabalıyorum (dindarlar Allah'ı kavram olarak tanımlamama itiraz edip tevhide vurgu yapmama karşılık, tevhidden koptuğumu söyleyeceklerdir, oysa yanılıyorlar. Allah bir isimdir, mahiyet değil. Allahın ne olduğu konusunda dilde herhangi bir sözcük mevcut değildir, çünkü O insan algısının sınırları içinde yer almaz, çünkü bir nesne değildir ve bu yüzden de tanımlanamaz) ve onu Aşkınlık alanı olarak müthiş bir özgürleşme çağrısı olarak algılıyorum. Düşünün ki ölümün bile sizi sınırlandırmadığı, size erişemediği dolayısıyla da sizi sınırlayacak ya da bağlayacak hiçbir sınırın olmadığı ölçüye gelmez bir özgürlük.

Çokluk Olarak Yabancılaşma

Yabancılaşma için en güzel tanım Marks'a aittir. İnsanın kendi eylemliliğine, edimselliğine yabancılaşması. Bu anlamda put olarak çokluk insanın kendi eylemine yabancılaşmasıdır. Put kavramını sadece suret ile ya da herhangi bir nesne ile sınırlandırmıyorum, İnsanın kendi insani potansiyeline sınır koyan, onun eylemine ipotek koyan yani tahakküm olarak tezahür eden (ortaya çıkan) her şeyi put olarak görüyorum. İnsanı evrensel birliktelikten, evrensel kardeşlikten alıkoyan her şeyi bir put olarak tanımlayabiliriz. Tahakküm insanın özgür bir varlık olarak esir düşmüşlüğü ise eğer tevhid yani putlaşmış çoklukların tümünü reddederek, her türlü içkinliğin bizi tasallut altına almasını yani esir almasını reddederek insan olarak kendi eylemliliğimin hiç bir insani sınır olmadan gerçekleşmesine olanak vermektir. Beni özgürlüğümden alı koyan her şey bir yabancılaşmadır. Bu kimi zaman kendim bile olabilirim. Çünkü ben toplumsal bir varlık olarak kültürel belirlenmişliğe maruz kalmışımdır çoğu kez. Kimi zaman dil bile bir hapisane olabilir insan için-ki öyledir de çoklukla- öyleyse o hapisanelerin tümünün parmaklıkların kırmak bizi özgür kılar. Bugüne dek bu ölçüde bir özgürlük düzeyine pek az toplum ve birey ulaşabildi. Ama bu ulaşılmaz ya da ulaşılamayacak demek değil. Bir kez korkularımızın perdesini yırtarsak

Bakunin, Kropotkin, Proudhon gibi öncülerin ipuçlarının verdiği ama doğal olarak aydınlanmadan kaynaklanan kısıtları nedeni ile tam olarak ortaya koyamadıkları sınıfsız, imtiyazsız, insanın insan olarak kendi iç dinamiklerini hayata geçirmek ve insan olarak insanlaşmasını sağlayacak, onun adeta bir tohumdan bir çiçeğe durmasını sağlayacak Özgürlük dünyasına varacağımızı düşünüyorum.

Evet, Anarşizm tarihin ürettiği en devrimci fikirlerden biridir ve bana göre İbrahim'le başlayan devrim yolunun modern zamanlardaki yansımasıdır. Bu nedenle Ali Şeriatî ile Tolstoy'un elele verdiği bir devrimci çağrıdır. Anarşizm devletsiz bir dünya tasavvur eder. İnsanın saygı ve sevgi gibi kimi değerler dışında hiçbir siyasal otoriteye boyun eğmediği, kendi yasasını kendisinin (kendi gibi özgür benlerle birlikte) koyduğu bir toplumsal dünyayı tasavvur eder. Aslında anarşizmin süzgecinden geçmiş bir İbrahim'i devrimcilik de aynı tasavvuru öngörür. Bu yüzden La İlahe İllallah tarihin kaydettiği en devrimci slogandır. Allah dışında hiç bir otoriteyi tanımayan devlet denen putu yıkması gereken bir çağrı. İnsanın kendi eliyle icad ettiği ve karşısında esir düştüğü bütün kavramlar, kurumlar ve değerler karşısında kayıtsız kalıp, onları redde dayalı bir başkaldırı gerçekleştirmektir. Aşkınlık bu nedenle anti-otoriterdir. Çünkü aşkınlık toplumsal hayatta bizi ele geçiren, ruhumuzu, beynimizi, duygularımızı, aklımızı tutsak alan her şeyden kurtulmak, onları toplumsal hayatımızın dışına atmak ya da içselleştirmektir. Bu anlamda tevhid bit tür kuma ve temizlenme eylemidir. İçimizde Aşkınlık dışında yer alan ve bizi tutsak alan her şeyi hem zihnen hem de toplumsal hayat babında içimizden çıkarıp atma eylemidir. Bu bakımdan anarşizm ile gerçek muvahhidlerin yani tevhid eylemcileri olarak İbrahimilerin diyalogu önemlidir. Ve bana göre bu çağın en önemli devrimci koalisyonu anlamına gelir.

Kapitalizmden, devlete, mülkiyete, insanı tutsak alan akıl, insancılık, aydınlanma ve hatta doğa, maddi nesnelere, duygular kısacası akla gelebilecek tüm tutsaklıklara sırtını dönüp, bunları aşan, bunları reddederek başka bir boyuta geçen sınıfsız bir toplum kanımca ancak bu iki devrimci şiarın bileşkesi ile oluşur. Elbette bunlara ekolojik devrim de eklenmelidir. Ama hikmetsiz bir ekolojik devrim de bu kez doğayı putlaştırmak anlamına gelir.

Peki, hikmet ne ola. Hikmet surette asılı görmektir. Metni okurken yazarı fark edebilmektir.

Hikmetin Ruhunu

Ekolojik değerler de La süpürgesini kullanır. İnsanın doğayı tutsak alması ama aynı zamanda kendinin de tutsak düşmesinin, içindeki ve dışındaki doğayı düşürmesinin anlamını fark etmektir. Bu bakımdan doğayı özgürleştirmek insanı da özgürleştirmektir. İnsan doğaya gömülü değildir ama doğa onun yuvasıdır, onun hayat alanıdır.

Hikmet başı eğik bir bilgidir, özünde tevazuya dayanır. Doğanın doğal olmadığını, onun aşkın bir özne tarafından hayat bulmasının söz konusu olduğunu bilmek dolayısıyla kendimizi doğanın sahibi görmemektir. Doğadan alarak doğayı kullanmak insanın insan olarak edimselliği ve eylemselliğidir. Ama insan doğayı kullanır, doğayı sömürmez bu halde. Sömürü yabancılaşmanın bir tezahürüdür ve yabancılaşmadan kurtulmuş bir bilinç bir yanı ile doğanın onun he

yapıtışı, hem de varlık unsuru olduğunu bilir. Lâkin insan doğanın bir parçası da değildir. Çünkü insan hayvanlar ile bitkiler ile taş ve toprakla, galaksiler vb ile eş değer değildir. İnsan başkadır, ama insan doğanın efendisi de değildir. İnsan olsa olsa bahçenin bekçisidir, o kadar. Bahçenin bekçisi değil de sahibi gibi davranıp bahçeyi tarumar ettiğinde o bahçe ona öyle şamar patlatır ki o zaman anlar bahçeye sahiplik etmeye kalkmanın ne demek olduğunu.

Ekolojist bakış açısının önümüze koyduğu en önemli sorun İnsanın doğayı boyunduruk altına alması, onun efendisi olarak onun üzerinde her tür tasarrufta bulunma hakkını kendinde görmesidir. Bu bizi insan merkezilik dediğimiz hiyerarşik bir anlayışa götürür. Oysa hiyerarşi bir puttur ve insanı tutsak kılmıştır. İnsan tutsak düştüğü için doğayı da tutsak düşürmüştür.

İnsanlar dünyadaki ilk varoluşlarında doğadan yararlanıyordu, ya da bir başka deyimle doğadan fayda sağlayacak biçimde doğayı kullanıyordu. Uygarlık ya da tarım öncesi dediğimiz bu hal içinde insan doğanın verdikleriyle yaşıyordu. Ne zamanki insan üretmeye, çalışmaya, emek vermeye başladı o zaman doğa kullanılmaktan çıkıp sömürülmeye başladı. Ve doğa insanın içinde de dışında da düşmeye başladı. Doğanın kültüre alınması olarak uygarlık tarihi insanın doğadan yabancılaşması olduğu kadar kendine de yabancılaşması demektir. Hiyerarşi ve sınıf, mülkiyet, devlet ve sömürü, tapınakçı din denilen kurumlaşmış sömürü biçimi, ya da rahipsel egemenlik insanın doğayı kullanmak çıkıp sömürüsünün bir sonucudur. Ve insan o zamandan bu zaman kendini doğanın efendisi ve sahibi olarak görmek dediğimiz yanılığa sürüklendi. Bu benimdir dediği anda hem kendini tutsak etti, hem doğayı hem de diğer insanları. Bu yüzden sınıflı toplumla uygarlık süreci arasındaki bağı dikkate alarak ekolojik sömürünün eş zamanlı bir süreç olduğunu göz ardı edemeyiz.

İşte hikmet burada devreye girer. Hikmet insana sınır çizer, bu anlamda haddini bildirir. Kendisinin sahibi ve yaratıcısı olmadığı, varoluşunda hiçbir etkisi ve gücü olmadığı bir şey üzerinde sınırsızca tasarrufta bulunamayacağını şayet bunu yapmaya teşebbüste bulunursa doğanın ona başkaldıracağını ve ona karşı çok acımasız olacağını bildirir. İnsan doğada oluşan dengelere uyarsa ve doğayı sömürmek yerine sadece hayati gereksinmelerini karşılayacak ölçüde ondan alırsa o zaman doğa da ona hizmet edecektir. Sufilerin aslanın üzerine binmesinde temsil edilen şey de budur. İnsanın kendi yabancılaşmış doğasını uygarlığın getirdiği paslar ve kirlilerden temizlemesi halinde, doğanın da ona uyarak ona son derece uysal ve sevgi dolu bir davranışta bulunacağı anlatılmak istenir.

Hikmetin başı eğik bir bilgi biçimini temsil etmesini anlamı da budur, burada başı eğiklik boyun eğmişlik anlamını değil tevazu anlamını taşır. Yani bu bilgi insanı doğayı keşfetmeye anlamaya yöneltirken diğer yandan da doğa karşısında insanın gücünün bir sınırı olduğunu, doğayla ancak doğaya uyum göstererek verimli bir ilişki içinde olabileceğini söyler.

Bu yüzden ekoloji aslında kaybettiğimiz bilgeliği yeniden bulma teşebbüsüdür ve insan bu bilgeliğin içerdiği değerleri anlar ve içselleştirir ise ancak doğa ile uyumlu olur. Sanırım bu nedenle ekoloji hareketinin de tıpkı Anarşist hareket gibi

ibrahimi değerler ile verimli bir diyalog içinde olmasında çok ciddi faydalar olduğu kanısındayım.

Bu yazıyı bana yazdırtan şeye gelince, yaşadığımız son sel felaketi ve bu eksen de gündeme gelen küresel sınıma ve ekolojik yıkım tam da insanın haddini yani kendi sınırının bilmeyerek Tanrı rolü oynamasının ve tevhid ile hikmet ilkesini tamamı ile göz ardı etmesinin ya da Heidegger'in ifadesi ile varlığı unutmasının bir sonucu.

Kuşkusuz tevhid de, hikmet de üzerine sayfalarca yazılacak denli zengin anlamları olan kavramlar. Ben burada dilim döndüğünce ve kendi anladığımca bir şeyler söylemeye çabaladım. Yazdıklarımın köleşmiş dindarlarca da, köleşmiş materyalistlerce de gerçek mahiyeti ile anlaşılamayacağını biliyorum. Maddecileri bir kenara bırakırsak, bugün her türlü otoriteye bütün benliğini kölece teslim eden sözüm ona dindarları kendime hiç yakın bulmuyorum. Tam da bu nedenle Ateizmi değerler silsilesi olarak bütünü ile benimsemem de ateistleri kendime her türlü ikiyüzlülüğe kapılmış dindarlardan daha yakın buluyorum. Çünkü Ateistler de köleşmiş din putunu deviren özgür ruhlu insanlar, onlara bin selam olsun. Kuşkusuz ateizmin de eleştirilecek yönleri var ve bunu da kendimce yapmaya çalışacağım, ama kimi eleştirilerime rağmen, Ateizmin de la süpürgesi ile işe başlayan put kırıcılar olması çok değerli. Kaldı ki sorgulanmayan bir inanç değersizdir ve bu anlamda ateistler dindarlara çok değerli eleştiriler ile katkı sunarlar. Ama dindarlar nedense bu insanların bu değerli katkılarını anlamak ve bu eleştirilere doğru ve anlamlı cevaplar vermek yerine hınç duyuyorlar. Sakın ola özgürlüğe duydukları hınçtan olmaya?

Bizim Dünyamız (Mehmet Bahadır)

...aflarına sığınarak...

İnsanoğlu yeryüzünü cennete çevirmenin hayallerini kurmuş, hep cennet vari bir dünya tasavvur etmişlerdir. Bu amaçla nice yazarlar "ütopya" adı verilen eserler ortaya koymuşlar. Nice sistem ve ideolojiler bu amaçla ortaya çıkmışlardır.

Bunların birçoğu, hayal olarak kalırken, hayata geçirilmeye çalışılan bir kısmı da yeryüzünü kana boğup gitmişlerdir. Farabi *Medinetü'l Fazılası*'nda ütöpik kalmış, Eflatun (Platon) Cumhuriyetinde yine ütöpik devlet yapısını

anlatmıştır. 20.yüzyıl boyunca dünyanın yarı coğrafyasına hükmeden Karl Marks'ın "*komünist ütopyası*" da, insanların iki dünyasını da karartmış ve dünyayı kan gölüne çevirmekten başka bir işe yaramamıştır. Yine daha önceki [yazımızda](#) belirttiğimiz üzere dünyada kapitalizm'e geçiş de çok ağır bedeller karşılığında olmuş ve bu bedeller hala ödenmektedir.

Anlatacağım dünya; "Bizim dünya" yukardaki dünyalardan farklı, başka bir dünya. Cennetin küçük bir katresini gösteren ve insana cenneti soluklatan bir dünya. Evrensel değerleriyle; insana, ötelere gösteren bir dünya. Yaşama, kainata ve insana bakışıyla; insana kim olduğunu, nerden geldiğini, nereye gideceğini ve gerçek yurdunu gösteren bir dünya. "Bir Yeryüzü Cennet" projesi diyebileceğimiz, bizim dünya başlangıçta ütöpik gelebilir. Oysa o bir sistemin, yeryüzünü; belli zaman ve mekanları itibarıyla cennete çeviren gerçek bir yansımadır.

Bizim Dünyamız; bizi yoktan var edip, bizi bizden daha iyi bilen, sonsuz ilim sahibinin, mutlu olmamız için koyduğu ilkelerine ve kaynağına **(Kur'an)**, Habib'inin getirdiği pratiğine **(sünnet)**, ümmetin üzerinde birleştiği doğrulara **(icma)** ve bu üç kaynak esas alınarak ortaya konan diğer esaslara **(kıyas)** bağlıdır.

Bu kaynaklardan mahrum insanların, ortaya koydukları sosyal ve ekonomik sistemlerin, insanlığa mutluluk ve huzur getirdiği görülmemiştir.

Nitekim hasta bir insan için uygulanan tedavi yöntemi, sağlıklı insan için hastalık sebebi olabileceği gibi, toplumun sancılı dönemlerinde ortaya konan gözlem ve

tespitler de, sağlıklı dönemler için geçerli olmayacaktır. Bu sebeple sancılı dönemlerde ortaya konan bütün beşeri sitemler, zaaflardan kurtulamamışlardır. Dahası, defalarca yaşanan acı tecrübeler, tüm zamanlar ve tüm insanlar için mutluluk ve huzur getirmesinin mümkün olmadığını göstermiştir.

İlahi Vahye dayanan Kur'an ve onun pratiği sünnet ise, **Allah'ın her şeyi kapsayan ilminden kaynaklanması ve her şeyi mazi ve geleceği de kapsayacak şekilde baktığı için her türlü zaftan ve arızadan münezzehtir. Allah zaman ve mekandan münezzehtir olarak her şeyi iç içe görmekte ve ona göre hüküm vermektedir. Onun hükümleri, her türlü krizlerin ve buhranların üstünde kalabilecek niteliktedir.**

Bizim dünyamızda, gökyüzünü, kainatı, bütün insanlığı ve bütün canlıları kuşatan bir merhamet ve hoşgörü vardır. Necip Fazıl'ın Reis Bey'inin ifadesiyle;

"Göklerin merhamet dolu olduğuna inanıyorum. Bizse nefsimizin beton çatısını tepemize dikmiş, yaşamayı öldürüyoruz! Merhamet.."

Alem bu temel üzerinde! Eğer toprağa, tohuma hatta kire, lekeye merhamet olmasaydı, su olur muydu? Rengi merhamet, sesi merhamet pırıltılı, ışıltılı su..."

Ne duruyorsunuz! Sökün sahte su borularını! Ev ev merhamet şebekesi kurun! Tepelerinizdeki çatıları da yıkın! Göklerle temasa geçin! O zaman göreceksiniz ki; acı su borularından, kendi kendine tatlı su akacak...

Ve başlar üzerinde güneşe yol veren kubbeler yükselecek..."

İşte böylesi merhamet yangının çıktığı bir dünya bizim dünyamız.

Bizim dünyamızda, fertler ve toplumlar eşittir. Bu hukuk karşısında, istisnasız herkesin canı, malı, ırzı garanti altına alınmıştır. Platon'un dünyasında kurmaya çalıştığı, şeytani üstünlük davasına referans olmuş ırkçılık akımlarına yer yoktur. Üstünlük tende, renkte, kanda aranmamış, üstünlük Allah ile olan yakınlıkta, samimiyette ve takvada aranmıştır.

İnsan; eşrefi mahluk, Allah'ın yarattığı en değerli varlık olarak, yaratılışından gelen fitri yapısıyla, eğilimleriyle, alışkanlık ve zaaflarıyla, ümit ve korkularıyla olduğu gibi kabul edilmiştir. Bütün getirilen evrensel değerler ve düzenlemeler, onun bu özellikleri dikkate alınarak getirilmiştir. İnsanın bu özelliklerini dikkate almayan en kuvvetli sistemler dahi, paramparça olmuş ve tarihin çöplüğünü boylamıştır.

Bizim dünyamız, ekonomik refah ve huzuru sağlam temellere oturtmuş topluma , toplumu da sağlam aile yapısına ve en önemlisi Allah'tan başkasına kulluk etmeyen, bütün varlığa karşı sevgiyle yaklaşan, yaşamaktan çok yaşatmayı hedef almış fedakar, gönül erlerine dayanır. **Bu dünyanın fertleri, Allah'tan başka hiçbir şeye kulluk etmeyecek kadar özgürdür. Fani, geçici ve süfli arzularına esir düşmeyecek, en geniş özgürlüğü tatma bahtiyarlığına ermişlerdir.**

Bizim dünyamızda insan, Hak karşısında gerçek yerinin şuurundadır ve kendini insanlardan bir insan veya varlığın herhangi bir parçası kabul eder. O, kendinde zâtî hiçbir kıymet görmez. Şöhretperestliğe pirim vermez. Üstün sıfatlarla yaratılmış olduklarına inanmaz, kendilerini farklı görüp, gösterip ve çevrelerine birer misyon adamı olduklarını empoze etmez. *"Ben bilirim, ben yaparım, ben yanılmam"* demez. Gurur, kibir ve bütün bunları küfür ve nifak sıfatı sayar. Dolayısıyla da, methedilmekten hiç hoşlanmaz, övülmekten memnun olmaz.

Evet, o büyük insan da hiçbir zaman takdir beklememiştir. Hatta kendisine takdir hissiyle bakan talebelerini hemen takdir etmiş; **"Niçin yüzüme öyle bakıyorsunuz? Ben kendimi sevmiyorum. Bana haddimden fazla makam vereni de sevmiyorum"** demiştir

Bizim dünyamızda; bir insanın canı, bütün insanlığın canı gibi aziz tutulmuş, bazı büyük suçlara verilen ağır cezalar da fert ve toplumun hukukunu korumaktan başka amaç taşımamıştır. Bu dünyada suçluya verilen cezalar, ona acı çektirmek için değil, suçtan caydırmak içindir. Masumları ve toplumun huzurunu korumak içindir.

Bizim dünyamızda; fert ve toplumlara zarar veren davranışlar; doğrudan doğruya zorla yasaklama yoluyla değil, yavaş yavaş ve aşama aşama, zamana yayılan eğitim, ikna ve kendi iradeleriyle fertlere evrensel, insani ve ahlaki değerleri benimsetme yöntemiyle tedavi edilmiştir.

Bizim dünyamız; en büyük hakikat olan Allah inancının hakim olduğu, bunun yanında farklı düşünüş ve inançlarında temsil edildiği ve dile getirildiği ve herkesin din ve vicdan hürriyetine sahip olduğu bir toplumun huzur ve refah dolu dünyasını bütün yönleriyle temsil eder. Bu dünya alabildiğine geniştir. Çünkü o; toplumların diline, dinine, rengine, milliyetine bakmaksızın istinasız herkese kucak açmıştır. Bu farklılıkları bir zenginlik bilip, herkesi aynı çatı altında barış ve refah içerisinde yaşatmayı hedef alır. Yine bütün farklılıklarıyla bütün insanlığı tek bir aile gibi düşünür. **Bu dünyadaki farklılıkları, bir bahçeyi bütünleyen rengarenk çiçekler gibi görür, insanların birbirlerini tanıma vesilesi ve yeryüzünün imarında iş bölümü gereği sayar.**

Bizim dünyamızın hakim özelliği; bütün inanç ve fikirlerin açıkça ve özgürce ifade edilmesi ve yaşanması, kimsenin ve hatta kurumların, fertlere ya da toplumlara zorla fikirlerini veya yaşam tarzlarını empoze etmeye kalkmamasıdır. Düşüncelerin açıkça ve özgürce ifade edilmesi, toplumda hakkın er ya da geç üstün gelmesi demektir. Çünkü eşit şartlar altında Hak batıla, aydınlık karanlığa galebe çalacaktır.

Bizim dünyamızda; bütün insanlar, Allah'ın kulu ve Habib'inin getirdiği evrensel değerlerin tebliğine muhatap olarak düşünülmüştür. **Kendi inançlarını paylaşmasalar bile barış ve huzur içerisinde beraber yaşamaya istekli ve arzulu bir şekilde, dünyalarını herkese açmışlardır. Çünkü bu onlara hayatlarının gayesi olan Hakkı tebliğ fırsatını tanır. Sadece tebliğini yapar. Hidayeti Allah'tan bekler. Gerisine karışmaz.**

Bizim dünyada; kadın ve erkek bir bütünün iki eşit yarısı olarak görülmüş ve bunların kurduğu sıcak yuvada yetişen yavru sağlam toplumun yapı taşı olmuştur. Bu sağlam toplumda tam bir eşitlik yardımlaşma ve dayanışma hüküm sürmüştür. Erkeklerle birlikte kadına da mülk edinme ve miras hakkı tanınmış ve kadın toplumda hak ettiği yeri almıştır. Bizim dünyada kadın, cenneti ayakları altına serecek kadar abideleşmiştir. **Bütün insanlık tek bir aile, bütün yeryüzü de tek bir ülke gibi görülmüştür.**

Bizim dünyamızda fertler; kötülüğe ve haksızlığa karşı oldukça duyarlıdır. Vicdan muhasebeleri daima işler vaziyettedir. Hukuk ve kanunlar önünde, hükümdar ile köle eşit muamele ve haklara sahiptir. Üstünlük Allah'a yakınlıkta aranmıştır. **Yöneticilik, sadece bir sorumluluk ve halka hizmet aracı görülmüştür. Ateşten bir gömlektir yöneticilik.**

Bizim dünyamızda ferdin mutluluğu, içinde yaşadığı toplumun refahı, huzuru ve mutluluğu ile ayrılmaz bir bütündür. Çünkü İslam insanların sadece ahiret mutluluğunu esas almamış aynı zamanda ahirete hazırlık yeri olan dünyayı da esas almıştır. **Ona göre dünya ve ahiret bir evin iki odası gibi yan yanadır ve birbirinin tamamlayıcısıdır.**

Bizim dünyamızda; insanoğlu için çalışmaktan başka bir şey yoktur. Ancak insan bu çalışmayla birlikte iyi ve kötü amellerinin karşılığını mutlaka alacağını ve Allah'a hesap vereceğinin bilincindedir. Fert bu hayatı, daima öbür hayata göre tanzim ederek toplum içinde dengesiz bir fert olmaktan kurtulmuştur. Bu prensiplerle iktisat da payını almıştır. **Böylece insan süfli arzuların peşinden koşan "homoeconomicus" olmaktan, Allah'ın rızasına talip kutlu varlık haline gelmiştir.**

Sınırsız ve çılgın tüketimin yerini, kanaat ve tutumluluk almıştır. Toplum içinde dayanışma ve yardımlaşma zirvededir.

Zira ekonomik sistemlerin başarısı; toplumun ihtiyaç duyduğu mal ve hizmet üretiminin sağlanması ve bu gelir dağılımının, toplumun fertleri arasında dengeli ve adil bir şekilde paylaşımı ile ölçülür. Beşeri sistemlerden liberal eğilimli olanlar üretim problemini çözerken, gelir dağılımda sınıfta kalmıştır. kolektivist eğilime sahip olanlar gelir dağılımı problemini çözerken, üretim problemlerini aşamamışlardır.

Herkes için maksimum ekonomik refahın hedeflendiği bizim dünyamızda, her iki problem de çözülmüştür.

Geniş ekonomik özgürlüklerin tanınması, çalışmanın teşvik edilmesi **"yiyiniz içiniz fakat israf etmeyiniz"** düsturuyla öz kaynakların atıl vaziyete getirilmesinin, millet ve milletler arası ticaretin önünü tıkayan engellerin kaldırılması ile üretim problemi çözülmüştür. Temelde faiz yasağı ve zekat esasına dayanarak ve daha çok çeşitli gelir dağılım sistemleriyle paylaşım problemleri de ortadan kaldırılmıştır. **Bizim dünyamızda, servet, zenginlerin elinde dolaşan bir güç olmaktan çıkmış, başkalarını kendi nefesine tercih etme duygusunun hakim olduğu bir dünyadır.**

Elhasıl;

Savaş meydanında yaralı bir şekilde yerde yatan birkaç sahabenin su diye inlerken, su hakkını bir diğer kardeşine öncelik vererek, son nefeste dahi kardeşini kendi nefesine tercih edenlerin ve sonuçta bu tercihlerin karşılıklı olması neticesinde, hiçbirinin de su içmeye muvaffak olamadan canını Rahman'a teslim edenlerin dünyasıdır bizim dünyamız.

İnsandı, beşerdi ve kardeşine cahiliye adedinde görülen bir cümle sarfetmişti "Siyah kadının oğlu " diyerek hakaret etmişti. Sonunda kendini kardeşine affetirebilmek için evinin kapısının önüne yüzünü toprağa yapıştırır. Ardından şöyle der:

" Ayağın ile yanağıma basıp çiğnemedikçe, vallahi yüzümü yerden kaldırmayacağım"

Bunun üzerine kardeşini affeden mübarek insan, *"bu yüz basılmaya değil, öpülmeye layıktır"* diyerek onu bağrına basar. Karşılıklı ağlaşıp sarılırlar. İşte böyle bir dünya, bizim dünyamız.

Bizim dünyamız, devlet başkanlarının makamında kaynaklanan gururu kırmak için, pazara çıkıp sırtında çuval taşıyacak kadar bir vicdan duruluğuna sahip olduğu; çok geniş bir coğrafyada devlet başkanından başka, zekat verilecek kimsenin kalmadığı; eyaletteki fakirler listesinin başında, yine o eyaletin valisinin yer aldığı; devlet başkanı ile hizmetçisinin bir tek bineği nöbetleşe kullandığı; yine devlet reisinin, evinde hasta yatanları kimseye hissetirmeden yaralarını sardığı, yaşlı ninenin sütünü sağdığı; hükümdarın bir azınlık mensubuyla aynı sandalyeye oturtularak mahkeme edildiği ve hükümdarın aleyhine karar verilerek elinin kesilmesine karar verilecek kadar adalet düşüncesinin zirveye ulaştığı bir dünyadır.

Bizim dünyamız; aç insanların bile yolda buldukları büyük miktardaki parayı dahi el sürmeden getirip sahibine verdiği; fertlerin sofrada kaşıklarını boş götürüp getirerek, kendileri ve çocukları aç kalarak, misafirlerini doyurmaya çalışan ve bu hareketleri dolayısıyla haklarında ayet nazil olan kutlularla dolu, yaşamayı değil, yaşatmayı düşünen bir dünyadır.

Bizim dünyamız, haklarının zayi edilmeyeceğine inanan işçilerin, işverenlerinin kendilerine takdir ettiği ücreti hak etmedikleri düşüncesiyle fazla bulup itiraz bile ettikleri; işverenin bir koyunluk ücretini almadan giden işçisinin ücretini nemalandırarak sürüye dönüştürdüğü ve yıllar sonra bu tek koyununu almaya gelen işçisine bu sürüyü teslim edecek kadar "hak" düşüncesinin bayraklaştığı bir dünyadır.

Bizim dünyamız, sabahleyin siftahını yapan bir satıcının, komşusunun da siftah yapmadan başka bir müşteriyi kabul etmediği ve kimsenin aç açıkta kalmaktan korkmadığı ve toplum fertlerinin hiçbirinin tek kuruş ödemediği sosyal ve ekonomik güvencesinin sağlandığı bir dünyadır.

Anlatılan dünya ütöpik bir dünya değil. Masallar diyarı da değil. Bir film, bir roman da değil.

Anlatılan dünya, insanların en hayırlısının ve O'nun sahabelerinin, tabiinlerin, Allah dostları ve İslam alimlerinin, Hz.Ömer'lerin, Ömer bin Abdülaziz'lerin, Bilal-i Habeşî'lerin, Ebu Zerr'lerin, Halid bin Velid'lerin, Cüleybib'lerin, Zübeyr bin Avvam'ların, Mus'ab bin Umeyr'lerin, Fatih'lerin...dünyası.

Yaşanmış ve hala yaşanabilecek, yeryüzünü cennetlere çevirebilecek gerçek bir dünya...

Not : Bu yazı, Prof.Dr.İsmail Özsoy'un yazısından ilham alınarak yazılmıştır.

Ayrıca Derin Düşünce Grubu üyeleri ve yorumcuları ile yaptığımız hasb-i hal neticesinde böyle bir yazıya karar verilmiş Ve [Sanayisiz Osmanlı](#) adlı makalenin yorum kısmında "Aziz Yılmaz " Beye verdiğim sözün gereği olarak düşünölmüştür. Bu vesileyle başta "Aziz Yılmaz" Bey kardeşime ve ismini sayamadığım diğer değerli yorumcu kardeşlerime teşekkürü borç bilirim.

Hukukun Üstünlüğü olarak Şeriat (Noah Feldman) New York Times

Çeviren: Ekrem Senai

Noah Feldman, Harvard Üniversitesi profesörü ve Dış İlişkiler Konseyi üyesidir. Bu makale, yazarın "İslami Devletin çöküşü ve yükselişi" adlı kitabından derlenmiştir.

Canterbury başpsikoposu [Rowan Williams](#), Londra'da akademik bir konuşma yaptı ve masaya yatırdığı konu, Britanya hukuk sisteminin aile yasasına ilişkin hristiyan olmayan mahkemelere karar yetkisi verip vermemesi gerekliliği idi. Britanya'da kilise ve devletin anayasal ayrılığı bulunmuyor. Başpsikopoz diyor ki "İngiliz kilisesinin yasası bu toprakların yasasıdır"; kiliseye ait mahkemeler- ki eskiden evlilik ve boşanmaya bakarlardı, hala İngiliz hukuk sistemine entegredir; kilise, mülkiyet ve doktrinler konusunda hala kararlar almaktadır. Feldman'ın önerisi, tüm tarafların anlaşması şartı ve kadınların eşit haklara sahip olması kesin kuralıyla birlikte, evlilik ve boşanma ile ilgili konularda İslam ve Ortodoks Yahudi mahkemelerine yetki vermenin iyi bir fikir olabileceği şeklindeydi.

Bunun üzerine kıyametler koptu. Politikacılardan tutun kilise din adamlarına kadar ; İngiliz tabloid gazetelerinden, dünyanın ikinci büyük Hristiyan mezhebinin liderlerine, Feldman'a sözünü geri alması ve hatta istifa etmesi çağrıları seslendirildi. Williams son birkaç yıldır, gay rahiplerle ilgili tartışmalar ve eşcinsel evliliklerin tanınması tartışmalarıyla yüz yüze gelen küresel Anglikan toplumunu birarada tutmaya çalışmakla meşguldü. Onun dini mahkemelerle ilgili bu önerisi işte bu kavgaların ortasında başgösterdi. Tabi ki, öfkenin sebebi William'ın Ortodoks Yahudi yasasıyla ilgili söyledikleri değildi. Kamuoyunu çalkalayan radyoaktif kelime "şeriat"tı.

Bir dereceye kadar, bir Batılı ülkede Şeriat'a resmi bir konum kazandırılmaya çalışılmasının öfkeyle karşılanması anlaşılabilir bir şey değil. Herhalde hiçbir yasa sistemi bu derece şimşekleri üzerine çekmemiştir. Birçok insan için, "Şeriat" kelimesi, el kesilmesi, zina edenlerin taşlanması ve kadınların baskı altına alınmasıyla eş anlamlıdır. Oysa, bugün kaç kişi sevgili İngiliz genel yasasının yüzlerce farklı suç için öldürmeyi bir ceza çeşidi olarak belirlediğini biliyor, hatta beş şiling çalmak bile bu ceza sistemine dahil! Kaç kişi 18.yüzyıla kadar, Avrupa ülkelerinin birçoğunda yasanın işkenceyi suç-adalet sisteminin resmi bir ögesi olarak belirlediğinden haberdar? Cinsiyet ayrımcılığı konusu da durum farklı değil; genel hukuk uzun süre evli kadınları mülkiyet hakkından ve hatta temel kişilik haklarından mahrum bırakmadı mı? Britanyalılar bazı sömürgelerinde müslümanlara şeriat yerine kendi yasalarını uyguladıklarında, bunun sonucu ne oldu dersiniz? Kadınlar, İslami yasanın onlara tanıdığı mülkiyet hakkından mahrum kaldılar - ki bu durumun kadın-erkek eşitliği konusunda bir ilerlemeye tekabül ettiğini söylemek pek mümkün değil.

Aslında, tarih boyunca, İslam yasası dünyanın en liberal ve insancıl hukuki prensiplerini sergilemiştir. Günümüzde, Şeriat'e atfedilen bir avuç sert cezadan bahsedildiğinde, nedense bunların uygulanabilmesi için gerekli delil sunulmasını ne denli katı kurallara bağlı olduğu gözden kaçırılıyor. Örneğin, zina suçunun cezalandırılabilmesi için, zanlının suçunu dört defa itiraf etmesi veya güvenilir karakterde dört yetişkin erkeğin cinsi eyleme bizzat şahid olmaları şartı bulunuyor. Halbuki bizim yasal sistemimizdeki aşırılıklar, örneğin bazı uyuşturucu suçlarına verilen cezalar, nedense gözden kaçıyor. Medeni yasamızdaki son gelişmelerden (!) neden bahsetmiyoruz mesela? Şeriat'a, kendi korkunçluğumuzu yansıttığımız bir perde, ve böylece bizleri süttten çıkmış ak kaşık gibi gösteren bir folyo olarak ihtiyaç duyuyoruz galiba.

Müslüman dünyada ise, Şeriat kelimesi etrafında son yıllarda olağanüstü bir canlanma gözleniyor. Yüz yıl önce, bazı Müslümanlar Şeriat'ın zamanın şartlarına uymadığını söyleyip, reformdan, yahud tamamen terk edilmesi gerektiğinden bahsederken günümüzde Mısırlıların yüzde 66'sı, Pakistanlıların yüzde 60'ı ve Ürdünlülerin yüzde 54'ü Şeriat'ın ülkelerinde tek yasal kaynak olması gerektiğini düşünüyorlar. İhvan-ı Müslimin gibi İslamcı siyasi partiler, kendi politik platformlarında Şeriat'ı propoganda malzemesi olarak kullanıyorlar. Ve mesajları yankı da buluyor. İslamcıların seçime girmelerine izin verildiği Arapça konuşulan ülkelerde hükümetlerin izin verdiği kadar sandalyenin tamamına yakını kazanıyorlar. İlimlisından radikaline farklı yapıdaki İslamcı hareketler Müslüman dünyada kolayca ve hızlıca genişliyor ve şeriat bu partilerin programlarının en önemli parçası.

Nasıl oluyor da bunca Batılı Şeriatı İslam'ın en cazibesiz ve modernlik öncesi ögesi olarak görüyorken, birçok Müslüman ise, İslam'ın küresel yeniden yükseliş hareketinin ateşli, cazibeli merkezinde görüyor? Bunu, elbette Müslümanların Şeriat'ı kullanarak feminizmi tersine çevirmek ve kadınları kontrol etmek istedikleri şekilde basit bir varsayımla açıklayamazsınız - hele İslamcılar ve Şeriat'ı benimseyen büyük bir kadın kitlesinin de bulunduğu gerçeği ortadayken.

Şeriat Hukukun Üstünlüğü müdür?

Batılılar ve Müslümanların, Şeriat kelimesi üzerindeki görüş ayrılıklarının kaynağında bu kelimeyi farklı şeyleri ifade etmek için kullanmaları yatıyor. "Şeriat" kelimesi yerine "İslami yasa" deyimi çoklukla kullanılsa da, aslında bu yavan İngilizce çeviri müslümanlar tarafından anlaşıldığı şekliyle "Şeriat" teriminin tüm bağlamını kapsamaktan oldukça uzak. Şeriat, düzgün anlaşıldığında, sadece bir takım yasal kurallar anlamına gelmez. İnanan müslümanlara göre, daha derin ve yüksek, ahlaki, metafizik amaçlar taşıyan bir anlama sahiptir. Çekirdeğinde şeriat, tüm insanların ve tüm beşeri yönetimlerin, kanun hükümleri altında eşit olarak adalete bağlı olması fikrini yansıtır.

Aslında, Arapça'da İslami yasal muhakeme veya bununla üretilen kanunların karşılığı olan sözcük "şeriat" değildir, "fıkıh"tır, ve İslami hukuk anlamına gelir. "Şeriat" kelimesi ise aşkın olanla bağlantılıdır ve Tanrı'nın iradesine uygun olarak hayatı düzenlemeye ilişkin değişmeyen inanç ve prensipleri anlatır. Batılılar genelde Şeriat'ın yasa hükümleri kaynağı olarak Kur'an'ı aldığını düşünür. Fakat gerçek bundan çok daha komplekstir. İslamcı politikacıların, "ülkenin yasa kaynağı olarak Şeriat" denilince neyi kastettikleri oldukça belirsizdir - ve bunun iyi bir sebebi vardır. Çünkü böyle bir prensip sunmak, yasa sistemin pratik işleyiş şekli açısından hiçbir şey ifade etmeyecektir.

Şeriatı, her ne kadar bazı spesifik dünyevi kurallar içerse de, en doğru şekilde bir nevi yüce bir kanun manzumesi olarak tanımlayabiliriz. Örneğin, tüm Müslümanlar Şeriat'ın parayı faize koymayı yasakladığı konusunda hemfikirdir- ama risklerin ve dönüşlerin paylaşıldığı yatırımlara konulması konusunda değil; veya Müslümanların alkollü içkiler içmesi yasağı hemfikir olunan ritüel yasağın bir başka örneğidir, hatta inançlı liberal yorumcular için bile böyledir. Şeriat'le özdeşleştirilen bazı kurallar ise şüphesiz modası geçmiş ve kaba görünmektedir. Kadınların nafaka vermeden boşanma davası açamaması gibi eşitsiz muameleler bulunmaktadır. Homoseksüelliğin yasaklanması-gerçi tarihte genellikle bu konuda bir baskı kaydedilmemiş olsa da- aynı cinsten ilişkilerin tanınmasını engellemiştir. Ama Şeriat aynı zamanda rüşvetçiliği veya mahkemede adam kayırmayı da yasaklamıştır. Zengin ve fakirlerin eşit muamele görmesini istemiştir. Orta Doğu ülkelerinde hala görülen yasal yetkisi olmadan cezalandırma şeklindeki namus cinayetlerini mahkum eder. Ve insanların mülkiyetinin ellerinden zorla alınmasını - buna kadınlar da dahil- engeller. Başörtüsü takmanın yasal olarak zorunlu olduğu ve dini polis tarafından zorla dayatıldığı İran'ın aksine, birçok diğer Müslüman ülkedeki İslamcı görüş, başörtüsünün alçakgönüllü bir giyinişle dini yükümlülüğü yerine getirmenin bir yolu olduğu; kanunla dayatılması gereken bir şey değil, arzu edilen bir sosyal norm olarak algılanması gerektiği şeklindedir. Dinden dönenlerin cezalandırılmasının zorunlu hale getirilmesi konusu seçilmiş İslamcıların ajandasında bulunmamaktadır. Yozlamış otokrasilerde yaşayan birçok günümüz müslümanı için, Şeriat çağrısı, cinsiyet ayrımcılığına, karanlığa veya vahşi cezalara yapılan bir çağrı değildir; Batı'nın politik adalet prensibi olarak belirlediği en üstün prensip olan hukukun üstünlüğüne yapılan bir çağrıdır.

Ulemanın egemenliği

Şeriat'ın bu cazibesini derinlemesine anlayabilmek için, Batı'da genellikle ihmal edilen şu önemli soruyu sormamız gerekiyor: İslami yasa sistemi denilen şey, aslında nedir?

Yaşam süreci boyunca Muhammed Peygamber Müslüman inananların bulunduğu toplumun hem dini, hem de siyasi lideriydi. Ona inen vahiy, Kur'an, bazı yasalar içeriyordu, özellikle ritüel şeyler ve mirasla ilgili bazı hükümler; ama öncelikle bir yasa kitabı değildi; İbrani İncil'in de bir kısmında rastlanıldığı gibi uzun yasal kanunlar vaz'eden tipte kitaplardan değildi. İnananların ilk nesli vahye atfedilmeyen bir konuyla karşı karşıya kaldıklarında, konuyu doğrudan Peygamber Muhammed'e götürüyorlardı. O da ya kendi düşüncesi ile cevaplıyor veya emin değilse, yeni bir vahiy formunda ilahi rehberliği bekliyordu.

Muhammed Peygamber'in vefatıyla, Müslüman toplum için ilahi vahiy yolu kapandı. Politik-dini liderlik rolü peygamberden halifelere (Arapça "yerine geçen" anlamına gelir) geçti. Bu durum, halifeyi zorlu yasal durumları çözmek konusunda güç bir pozisyonda bıraktı. Halife, Muhammed Peygamber'in siyasi otoritesine sahipti ama vahiy almıyordu. Bu da toplumu bir çeşit bağ altında bırakmıştı. Kur'an'ın belirli bir soru hakkında açık bir cevabı yoksa, yasa neye göre belirlenecekti?

Buna İslam'ın ilk birkaç yüzyılında gelişerek verilen cevap şuydu ki: Kur'an, peygamberin yaşamına- sünnetine, yoluna- atıfta bulunarak desteklenebilirdi. ("Sünnet" kelimesi peygamberin yolunu izleyen anlamına gelen "Sünni" isminin de kaynağıdır). Onun davranışları ve konuşmaları ilk elden şahitlik edenler tarafından sözlü gelenek ile kaydedilmişti. Doğru kayıtlar, yanlış olanlardan ayrılmalıydı. Ama tabii ki güvenilir bir kayıt bile belirli bir durum için daha sonra ortaya çıkan birçok yasal problem için yetmemeye başladı. Bu tip problemleri çözebilmek için, bir durumdan analogi yaparak diğer bir durum hakkında fikir yürütmek gereksinimi ortaya çıktı. Ayrıca ne yapılacağına dair toplumsal konsensüse başvurulması imkanı da seçeneklerden biriydi.

Bu dört tabakalı kombinasyon - Kur'an, peygamberin yolu (sünnet), analogik mantık yürütme (kıyas) ve konsensüs (icma)- yasal sistemin ana dayanaklarını oluşturuyordu. Ama kim bu dört faktörün birbirine uyduğunu söyleyebilirdi? Ve hangi otorite kaynakların bu olduğunu, başka bir şey olmadığını söyleyebilirdi? İlk dört halife, Peygamberi yakından tanıyorlardı, bu yüzden kendi adlarına belki böyle bir iddiada bulunabilirlerdi. Fakat, onlardan sonra, halifeler eldeki kaynaklardan yasa çıkartabildiğini iddia eden ve giderek genişleyen bir uzmanlar grubuyla karşı karşıya kaldılar. Bu kendiliğinden ortaya çıkan grup "ulema" olarak bilindi - ve birkaç nesil boyunca halifelerin, kendilerini yasanın koruyucusu olarak kabul etmelerine yol açtılar. Tanrıdan gelen yasayı yorumlamaya başlayarak, yasal sistem üzerinde kontrol sahibi olmaya başladılar. Bu durum, onları- halifeleri değil- "peygamberin varisçileri" konumuna getirdi.

Sünnilerde bu model çok erken zamanda başladı ve modern zamanlara kadar etkisini sürdürdü. Şiiilerde ise, peygamberin nesebi ile gücü elinde bulundurmak esas olduğundan, Peygamberin halifelerinden ilahi otorite olduğunu ileri sürenler oldu. Bunlardan sonra ise, Şii ulema Sünnilerden çok farklı olmayan bir rolü üstlendiler.

Ulemanın anayasal teorisine göre İslam devletinde iş bölümünde halifeye düşen başlıca görev, ilahi emir olan "doğruyu emretmek, yanlıştan sakındırmak"tı. Ama bu halifenin tek başına başarabileceği bir iş değildi. Sorumluluğu alim

hukukçulara delege etmesini gerektiriyordu. Böylece ulema da Tanrı'nın yasalarını, yorumladıkları şekilde, uygulayacaklardı. Halifenin ulemayı istediğinde ödüllendirip, görevden alma yetkisi elbette bulunuyordu ama yasal sonuçları dikte etmesi mümkün değildi; yargısal otorite halifeden geliyordu ama yasanın kaynağı ulemaydı.

Halifeler - ve halifeler dünyevi etkilerinin çoğunu yitirdikten sonra sultanlar - hala büyük bir güce sahipti. İşleri kendi sağduyularıyla yönetiyorlardı. İdari düzenlemeleri de etkin bir şekilde yapabiliyorlardı. - elbette bu düzenlemelerin ulemanın belirttiği Şeriat gereksinimleri ile çelişmemesi şarttı. Düzenlemeler, şeriatın sessiz olduğu alanlarda işe yarıyordu. Bunlar, ayrıca her durumu mahkemeye götürmeden bir sosyal idare mekanizması da oluşturuyordu. Mahkumiyetin gerçekleşmesi cezai şartların sıkı delillere dayanmasını gerektirdiğinden neredeyse imkansızdı. Bu düzenlemelerin sonucu olarak, birçok yasal durum (belki çoğu) Şeriat tarafından belirlenen kuralların dışına çıkıyordu.

Sonuç olarak İslami yasa sistemi, daima geniş bir hareket alanı sağlamıştır. İşte bu yüzden günümüz Şeriat yanlılarının savundukları şey de Şeriat'tan derlenen veya dikte edilen geniş kapsamlı bir yasal kod değildir - zira bu denli geniş bir kapsam İslam tarihinde hiçbir zaman var olmamıştır. Şeriatı savunan İslamcı siyasetçilerin ve bunları destekleyen halkın Şeriat'tan anladığı şey, Tanrı'nın kurallarının zemin teşkil ettiği bir yasal sistem kurmak, günlük yasaların seçilmiş yasama kurulu tarafından yönetilmesi ve onaylanmasıdır. Başka bir deyişle, onlara göre, Şeriat, modern anayasa gibi fonksiyon görmesi beklenen bir sistemdir.

İnsanların hakları ve Tanrı'nın hakları

Dolayısıyla modern İslam siyasetinde, Şeriat çağrısı sadece veya öncelikle kadınların kapanmasını zorlamak veya bedensel ceza uygulamak anlamına gelmiyor - önemli anayasal bir boyutu da içeriyor. Evet ama Şeriat'ı normal yasanın üzerine yerleştirmenin özel cazibesinin kaynağı nedir o zaman?

Bunun cevabı geleneksel İslami yönetimin pek fazla değinilmemiş bir özelliğinde yatıyor: Şeriatla yönetilen devlet, bin yıldan fazla bir süre boyunca, bir çeşit hukukun üstünlüğü demektir. Hukukun üstünlüğünü esas alan geleneksel İslami devlet, dolayısıyla, son yüzyılda Müslüman dünyanın hemen tamamında görülen diktatörlük ve otokratik monarşilerden uzaktı. İslami hükümet iki anlamda meşruiydu, hem vatandaşlarının kişisel yasal haklarına saygı gösteriyordu, hem de kendileri de bu yasalara tabi olarak yaşıyordu. "Birey hakları" olarak isimlendirilen bu yasal haklar (ritüel bağlılığa karşılık gelen "Tanrının hakları"na zıt olarak), temel yaşam, mülkiyet ve yasal işleme tabi olma haklarını içeriyordu - tüm dünyada, yüzyıllarca, keyfi hükümet baskısından korunma anlamına gelmişti.

Tabi ki, sadece hükümdara yasaya uymasını söylemek tek başına yeterli değildi; onun da yasaya uyma yükümlülüğü bulunuyordu. Bunu sağlayabilmek ise kolay değildi. Bu, ancak ulemanın gücü paylaşması ile mümkün olabilirdi. Hükümdar, baskı kullanarak yasaya uymayan bir karar verebilirdi elbette. Fakat yasadan ulema sorumlu olduğundan ve hükümdardan ona uyması beklendiğinden bir

hükümdarın adaletten ayrılması, ancak Tanrı'nın yasasını çiğnemenin büyük bedelini ödemeyi göze alması ile mümkün oluyordu. Bu ise ancak kendi yönetiminin ana temellerinin altını oymak demek olurdu.

Uygulamada, ulemanın kanuna uyulmasını talep etme gücü halifenin seçimle işbaşına gelmesinin sağladığı bir avantajdı. Böylece hilafet değişikliğinde ulemanın eline büyük bir koz geçiyordu. Göreve gelirken, yeni hükümdar - hatta ölen selefi tarafından işaret edilmiş de olsa- talep sahipleriyle baş etmek durumundaydı. İhtiyaç duyduğu ilk şey kendi gücünün meşruluğunun doğrulanmasıydı. Ulema bunu ancak, hükümdarın yasaya uymasının karşılığı olarak bahsedebilirdi.

Yönetime gelince, hükümdarlar, kaçınılmaz olarak istila veya saray darbesi tehdidi ile karşı karşıya kaldılar. Halifenin ulemadan, böyle durumlarda devleti savunma cihadının dini yükümlülük olduğu konusunda fetva alması gerekiyordu. Ulemayı kriz zamanlarında yanında bulmak, bir hükümdar için hayati öneme sahipti. Hükümdar kanunlara tabi olmaya tahammül edemiyorsa ulema onu hemen lağv etmiyordu. Bu aptalca olurdu, çünkü ulemanın kendi ordusu yoktu ama işbaşında bulunan halifenin ise vardı. Bununla birlikte, onların sessizliği demek, meydan okuyanların ileri adım atmasına cesaret vermek ve onaylanması için bir davet olarak yorumlanırdı.

Ulemanın, yöneticiden ısrarla isteği Şeriat'a harfiyen uymasıydı, çünkü şeriat Tanrı'nın emirleriydi. Aslında bunlar, ulemanın anladığı şekilde Tanrı'nın emirleriydi. Bu yüzden kendinden emin ve görev tanımı düzgünce yapılmış bu kesim, kararlılık ve beklenebilirliğin sağlayıcılarıydı. Bu durum, özellikle yöneticilerin düzensizce ve kan dökerek işbaşına geçtiği toplumlar açısından büyük bir önem taşımaktadır. Ulema yasayı kontrol altında tutarak hükümdarın, vatandaşların özel mülkiyetini istimlak etmesini de sınırlıyordu. Bunun sonucu olarak ise, hükümdar, gelirlerini arttırmak için kanuni vergilendirmeye dayanmak zorunda kaldı. Bu durum da hükümdarların halkın endişelerine duyarlı olması ile sonuçlandı. Ulema ve yasa, İslam toplumunun 19.yüzyıla kadar olan dönemde adalet ve düzenin tesisi için son derece önemli bir role sahipti. Şeriat olmasaydı, ne Bağdat'ta Harun Reşid ortaya çıkabilir, ne Müslüman İspanya'nın altın çağı yaşanır, ne de İstanbul'da Muhteşem Süleyman'ın saltanatı ortaya çıkabilirdi.

Nesiller boyunca, geleneksel İslami anayasanın Batılı öğrencileri hep ulemanın hükümdarı kontrol etmek için anlamlı bir zorlama mekanizmasına sahip olmadıklarını düşünmüştür. Bir tarihçinin yakın zamanda tespit ettiği gibi, Şeriat anayasa olarak fonksiyon görse de, "anayasa dayatılabilir değildi," çünkü ne ulema, ne de halk, hükümdarlarına kanuna tabi olmalarını dayatabilirdi. Ama dünyanın hiçbir yerinde, hemen hiçbir anayasa hukukçusu veya hükümet dışı aktör, gücü kontrol altında bulunduranlara itaati dayatmayı sağlayamamıştır. Birleşik Devletlerin Yüce Mahkemesi'nin arkasında bir ordusu yoktur. Kılıç gücünü arkasında bulundurmayan kurumlar yöneticileri ince yöntemler kullanarak kısıtlamalıdır. Amerikan anayasal güçlerin dengesinin sağlanması gibi, İslam devletlerinde de bu iş, zorlama ile değil, kelimelerle ve fikirlerle başarılmıştır.

Bu yüzden günümüz İslamcıları anayasal devletin hukukun üstünlüğüne bağlı olduğunu söylerken hayali bir şeyden bahsetmiyorlar. Seçmenlerinin gözünde

Şeriat, güçler dengesine riayet edilen, yasal haklara saygı gösterilen bir yönetim olarak algılanıyor.

Şeriatten Despotizme

Eğer Şeriat, birçok Müslüman için, hukukun üstünlüğü anlamına geldiği için bu denli popülerse, aynı işlevi günümüzde de sürdürmesi mümkün müdür? Burada dikkatli olmak ve şüphe etmek için yeterince sebep var. Sorun şu ki, geleneksel İslami anayasa, yasaya karşı sorumlu bir hükümdar ve yasayı yorumlayıp idare eden ulema sınıfı arasındaki güç dengesine dayanıyordu. Günümüz İslam devletlerinin hükümetleri ise bu özelliklerden yoksundur. Devlet başkanları, kendilerini kanunun üzerinde görürler, kendilerini onunla bağlı hissetmezler. Üstelik bir zamanlar etkisi çok güçlü olan ulema da eski konumlarını çoktan yitirmişlerdir. Ancak aile yasası mahkemelerinde hakim görevinde kısıtlı bir etkileri vardır.

Ulemanın gücünü sürdürdüğü iki istisna var, fakat bu iki durumda da geleneksel rolden bir sapma gözleniyor: İlki İran. Kendisi de bir din alimi olan Ayetullah Humeyni, ülke yönetiminde de söz sahibi olduğunu düşündü ve 1979 devrimi sonrası ruhani lider oldu. Böyle bir düzenleme İslam dünya tarihinde tektir. Bu düzenlemede ulemanın dengeleyici bir gücü yoktur ve bu yüzden, otoritesi üzerinde kontrol bulunmayan herhangi bir seküler yöneticinin yönettiği bir devlet kadar adaletsizdir. Diğer örnek ise Suudi Arabistandır. Burada alimler bir derece gücü elinde tutmaktadır. Yalnız bunun olumsuz sonucu şudur ki reform için uğraşan her hükümet girişimi bu şekilde sekteye uğramaktadır. Ulema; devletin vatandaşlarına karşı sorumlu olduğunu hatırlatacak hiçbir şey yapmamaktadır. Petrol zengini ülke, varlığını sürdürmek için vatandaşlarından vergi almaya ihtiyaç duymadığı için, onların isteklerine karşılık vermek için de pek bir sebep duymamaktadır.

Ulemanın, kanunun koruyucuları olan kutsal işlevlerini yitirmeleri oldukça karışık bir hikayedir. Bir deyim içinde özetlemek gerekirse "kısmen yapılan reformlar, bazen hiç reform yapılmamasından daha kötüdür" denebilir. 19'uncu yüzyılın başında, Osmanlı imparatorluğu askeri yenilgilere iç reform hareketiyle karşılık verdi. En önemli reform Şeriatı sistemli bir şekle sormak girişimiydi. Bu Batılılaşma prosesi, İslami yasa geleneğine yabancıydı. Şeriatı, bir doktrinler ve prensipler gövdesi olmaktan, ulemanın ilmine bağımlı olmaktan kurtarıp, yazılı metinden bakılabilen kurallar bütünü şekline dönüştürmenin yolunu bulma çabasıydı.

Kanun yazılı metin haline getirildiğinden ulema otorite kaynağı olmaktan çıkacaktı. Kuralların yazılı metin haline getirilmesi, ulemadan söz sahibi olma hakkını alıp bu gücü devlete devredecekti. Ulemayı teskin etmek için, hükümet Şeriat mahkemelerinin işlevini sürdürmesine izin verdi ama aile yasası konularında hareketlerini kısıtladı. Bu strateji İngiliz sömürge yaklaşımındaki, dini mahkemelerin kişisel konularla ilgili kararlar alınmasına izin verilmesi ile paralellik arz ediyordu. Günümüzde, Kenya ve Pakistan gibi ülkelerde, şeriat mahkemeleri tarihi misyonuna paralel olarak hala aile yasasına bakmaktadır.

Kodifikasyon, ulema sınıfının ölüm fermanı demekti, ama tek başına güç dengesini ortadan kaldırmaya yetmedi. 1876'da yürürlüğe giren Osmanlı anayasası, biri seçilmiş, diğeri ise sultan tarafından atanmış olarak iki yasa yapıcı gövdeden oluşan bir yasama kurulu oluşturdu. Bu, Müslüman dünyadaki ilk demokratik kurumdu; kendi başına kurulmuş olsaydı, insanların nihai yasal otorite kaynağını temsil ettiği bir nosyon ile popülerleşebilirdi. Böylece yasama kurulu, hükümdara karşı kurumsal bir denge unsuru olarak ulema sınıfının yerini doldurabilirdi.

Ama böyle olmadı. Yasanın yürürlüğe girmesinden bir yıl geçmemiştir ki, Sultan 2.Abdulhamid yürürlüğü durdurdu - ve önlem olarak, anayasayı bir sonraki yıl askıya aldı. Ama ulemaya eski pozisyonlarını da geri vermedi. Yani ortada ne ulema, ne de onun yerine ikame edilebilecek bir yasama kurulu kalmıştı. Sultan kendini mutlağa yakın bir yetki pozisyonunda bulmuştu. Bu düzenleme, Osmanlı imparatorluğu çöktükten sonra Müslüman dünyada hükümet yönetim şekli haline geldi. Yasa, hükümdar üzerinde değil, onun bir oyuncağı konumunda kaldı. Bunun sonucu da, pek tabii diktatörlük ve diğer otoriter yönetimler oldu - ta ki hükümetler, Şeriat'ı geri getirmek isteyen İslamcılarla karşı karşıya gelinceye kadar.

Demokratik Şeriat mı?

Günümüz İslamcılarının ulemayı, devlete karşı denge konumuna getirmek konusunda bir istek duydukları söylenemez. İslamcı hareket, aynı diğer modern ideolojiler gibi, mevcut devleti eline geçirip toplumu modern devletin yöntemleriyle dönüştürmeyi istiyor. Şeriat'ı getirmekteki vizyonu, bu sebeple modern yönetimin iki ortak özelliğiyle uyuyor: Yasama kurulu ve anayasa ile.

Ana Sünni İslamcı pozisyon, örneğin Mısır'daki Müslüman Kardeşler seçilmiş platformu veya Fas'taki Adalet ve Kalkınma partisi, seçilmiş yasama kurulunun İslami yasanın ruhuna uygun olarak kanunları oluşturup geçirmesini savunuyor. İslami yasanın açık yönlendirme sağlamadığı durumlarda demokratik olarak seçilmiş yasama kurulunun kendi takdir yetkisini kullanarak İslami değerlere uygun kanunlar çıkarması bekleniyor.

Bunun sonucu, İslami yasanın altındaki teorik yapıdaki büyük değişimdir: Şeriat, seçilmiş yasama kuruluna verilen önemle demokratikleşmiştir. Irak Anayasası Şeriat'ın, "yasanın kaynağı" olduğunu söyler, örneğin, ama prensipte onun ruhunu yansıtan yasaları geçiren Ulusal Meclistir.

İslamcılar, meclisin yanılması durumunda, İslami yasa ve değerlere uygunluğu hukuki gözden geçirme ile garanti altına almak gerektiğini savunurlar. Bunu "tutarsızlık cümlesi" olarak adlandırıyorlar. Yargı, İslam'a aykırı yasaları yürürlükten kaldırabilmektedir. İslam ve demokrasiyi uyuşturmaya çalışan birçok konu, son dönemlerde hazırlanan anayasalarda yerini almıştır. Örneğin 2004 Afgan Anayasası ve 2005 Irak anayasasında olduğu gibi. (Iraklı kanun yapıcılara benim de acizane tavsiyelerim olmuştu.) İslami hukuki inceleme, devletin en yüksek hukuki organını İslami yasaya uygunluğun garantörlüğü konumuna getirmiştir. Yüksek mahkeme böylece bu gücü İslami yasanın muhafazakar

vizyonunu bastırmak için kullanabilir, Afganistan'da veya daha ılımlı versiyonu Pakistan'da olduğu gibi.

İslami hukuki inceleme, mahkemeyi bir zamanlar ulemanın içinde bulunduğu konuma benzer bir pozisyona getiriyor. Ulema gibi, inceleme mahkemesinin hakimleri de, kendi incelemelerini İslami yasanın yorumu olarak sunuyorlar. Ama tabii ki İslami hukuki inceleme ile uğraşan hakimler din alimi değil, ya normal hakimler (Irak'ta olduğu gibi) veya hakimler ile ulemanın karşımı (Afganistan'da olduğu gibi). Geleneksel düzenlemeye aykırı olarak, hakimin otoritesi doğrudan Şeriat'tan gelmiyor ama onlara hukuki inceleme gücü veren yazılı bir anayasadan geliyor.

Şeriat'ın modern dünyada yeniden vücut bulması, hukuğun üstünlüğünün öne alınması açısından nostaljik ama bu sonucu elde etmek için kullanılan metdolar açısından, ayrıca ileri görüşlü. İslamcılarının genellikle kabul etmediği ise, bu kurumların kendi başlarına hukukun üstünlüğünü sağlayamaz olmaları. Yürütücü otorite de yasal ve anayasal hükümlere uyum konusunda bağlılık geliştirmeli. Bunu sağlamak ise Şeriat'e atfedilecek sıcak duygusal bir bağla olacak iş değil; elle tutulabilir gerçek dünya dürtülerine dayanmalı.

Yürütücü otoritenin, kendi gücünü nasıl olup da hukukun üstünlüğüne teslim ettiği konusu bir sırdır. Devrim, on yıllardır İslam devletlerinde kötü bir geçmişe sahip. İran'da şahlığın ortadan kalkmasıyla sonuçlanan devrim, daha otoriter bir üst-ağır anayasal yapı oluşturdu. Irak'ta da ortaya çıkan benzer devrimci rüyalar - liberal seküler devlet, İslami demokrasi hayalleri de- şimdilik meyve vermekten çok uzak görünüyor.

Yavaş değişim bu yüzden giderek kötü seçenekler içinde en iyisi olarak ortaya çıkıyor. Bu yüzden günümüz politik İslamcılarının birçoğu - Fas'ta, Ürdün'de, Mısır ve hatta Irak'ta - yavaş değişimden yanalar. Bunların amacı, mevcut politik kurumları İslami değerler ve bazı İslami yasalarla besleyip adapte etmekten ibaret. Tabii ki, bu çeşit partiler genelde ABD'ye düşman, en azından işlerine burnumuzu soktuğumuz yerlerde. (Irak açık bir istisna - oradaki birçok Şii İslamcı yakın müttefikimiz.) Ama bu ayrı bir konu, hukukun üstünlüğünü savunmak için bir güç olup olamayacakları ise ayrı. İslamcı partilerin seçim başarılarında, hükümetlere Kur'an yasasına uymaları konusunda baskı oluşturmaları rol oynuyor olabilir. Bu durum, hukuk adamlarının kendilerini, devletin değil, yasanın koruyucusu konumunda görmeleri ile sonuçlanabilir.

Bu çeşit bir şey Türkiye'de gerçekleşiyor olabilir. İslam dünyasındaki benzerlerinden çok daha liberal olan bu İslamcılar, Şeriat'ın getirilmesini de savunmuyorlar (bu pozisyon onları, askeriye tarafından kapatılma durumuna getirdi). Ana odakları hukukun üstünlüğünün sağlanması ve baskın devlet-merkezli sekülerizme karşı temel hakların genişletilmesi. Mahkemeler, bu vizyona ayak uydurmak konusunda kendilerini giderek daha çok zorunlu hissediyor.

Şeriat bu hukuki rolü tekrar düşünmek için gerekli kaynakları sağlayabilir mi? Özünde, Şeriat, kanunun her insana, büyük veya küçük, yöneten veya yönetilen, eşit olarak uygulanmasını amaçlar. Kimse onun üzerinde değildir, ve herkes her durumda onunla bağımlıdır. Fakat Şeriat'ın tarihi gösteriyor ki hukukun üstünlüğü

ideali boşluk içinde gerçekleştirilemez. Bunu gerçekleştirmek için devlet, etkili kurumlara ihtiyaç duyar. Bunların da sistem içindeki aktörler tarafından tanınması ile desteklenmesi gerekir.

İslamcıların, hukukun üstünlüğünü sağlamak konusundaki bu gayretlerinin başarı ihtimali bu yüzden yüksek değil. Yönetici egemenliğini dengeleyecek kapasitede yeni kurumlar oluşturmaktan daha zor bir şey yok çünkü. İran'da, İslamcılar inanırlılıklarını yitirdiler, ve benzer bir şey Irak'ta da gerçekleşiyor. Tüm riskleri ve tehlikeleriyle, İslamcıların geleneksel hukukun üstünlüğü düşüncesini yenileme amaçları, modern kurumlarla aynı seviyeye gelmeleri çabaları ise yürekli ve saygın çabalar - ve Müslüman dünyanın çoğu için adil ve hukuka saygılı devletler oluşturmak için bir yol teşkil edebilir.

Mana Boyutlu, Olgun Demokrasi (Mehmet Bahadır)

Daha önceki [yazımızda](#) farklı farklı demokrasi anlayışlarından ve uygulamalarından bahsetmiş ve bu farklı benimsenen demokrasileri; genel anlamda liberal ve militan demokrasi olarak iki ana ekolde toplamıştık. Bu iki ekolün temsilcisi olan demokrasilerin de suistimale açık olduğunu örneklerle savunmuştuk.

Bu bağlamda demokrasinin, kemale ermiş, insanlığa mutlak sadedi sunan bir kavram değildir. Demokrasi yokuşunu hâlâ tırmanmakta olan insanlık; yasayış, inanış, düşünüş ve kültürleriyle, tecrübe ve birikimiyle bu değere neler katabilir? bu arayış içinde olunması gerektiğini söylemiştik.

Buradan hareketle, **İslam demokrasiye neler katabilir?** sorusunun cevabını aramadan önce İslam ve Demokrasi kavramları birbiriyle çelişir mi? sorusunun cevaplanması gerekmektedir.

Din ve demokrasi münasebetinden bahsedenler, demokrasi ile dinin kesinlikle bağdaşmayacağı yanlışlığına çoğu kez düşmüşlerdir. Gerekçe olarak, din Allah'ın hakimiyetine, demokrasi ise milletin reyine dayandığı tezini ortaya koyarlar.

Oysaki "Hakimiyet kayıtsız şartsız milletindir" sözü hükümranlılığın -haşa- Allah'tan alınıp, millete verilmesi manasına gelmediği gibi, aksine Cenabı Allah'ın hükümranlılığı baskıcı ve zorbacı elitlerden alıp, yine toplumun üyelerine vermesi olarak anlaşılmalıdır.

Bununla beraber İslam ve Demokrasi birbiriyle kıyaslandığında biri ilahi, semavi bir din diğerinin ise beşeri bir yönetim biçimi olduğu asla unutulmamalıdır. Bu sebeple İslam ve demokrasinin kıyaslanması söz konusu olamaz.

Ayrıca Hz. Peygamberden (S.A.V) sonra ilk idarecilerini yani ilk dört halifeyi seçimle işbaşına getirmiş bir anlayışın mirasçısı olarak İslam dinin zaten demokrasi ile bir problemi olamaz.

Kemale ermiş, herkesin benimsediği ve herkesin mutlak tatmin olduğu bir demokrasiden bahsetmek mümkün olmasa da, İslam'ın demokrasiye katabileceği zenginlik mutlaka düşünülmelidir.

Zira, Ebedî bir Zât'ın teveccühünden ve ebediyetten başka hiçbir şeyle tatmini mümkün olmayan insanoğlunun manevî ihtiyaçlarına da cevap verebilecek bir demokrasinin geliştirilmesi meselesi de etraflıca düşünülmelidir.

İsterseniz böyle bir demokrasiye **"Mana Boyutlu Demokrasi"** de diyebilirsiniz.

İnsanların hak ve hürriyetlerine saygılı, din ve vicdan hürriyetlerini gözetken aynı zamanda insanların inandıkları gibi yaşamalarına ortam hazırlayan bir demokrasi...

İnsanların ebedle ilgili isteklerini yerine getirme mevzuunda yardımcı bir demokrasi...

İnsanların maddi-manevi, ruhi-cismani bütün isteklerine cevap verebilecek olgun bir demokrasi...

İşte demokrasiyi bu denli geliştirip, insanileştirmenin yolları aranmalıdır.⁽²⁾

Ancak böyle bir demokrasi kemale ermiş, olgun bir demokrasidir. Maalesef insanlık henüz bu ufka ulaşmış sayılmaz. İnsan hayatı dünya ile başlamadığı gibi, dünya hayatıyla da son bulmuyor. Dünya onun için sadece bir uğrak, o ebedi kalacağı diyara asli vatanına gidiyor.

Şayet onu idare eden sistem, bu gerçekleri göz ardı ederse, beşer için çok önemli bir meseleyi göz ardı etmiş olur. Bu açıdan da, demokrasi hâlâ yokuşa doğru tırmanmakta olan bir sistemdir. Bu manada, demokrasi yokuşu henüz aşılammıştır.

Bunları yazarken Nedim'in şu muhteşem beytini hatırladım.

"Yok bu şehir içre senin vafettiğin dilber Nedim

Bir peri-suret görünmüş bir hayal olmuş sana "

Bugünkü Türkçe ile karşılığını, yazımızla da ilintilersek;

Ey Nedim! Senin anlattığın gibi böyle güzel bir dilber (olgun demokrasi) bu şehirde (dünyada) yok. Olsa olsa sana bir perinin yüzü görünmüştür. Diyor sevgili şairimiz Nedim.

Gerçekten de ülkemizin kendine has özel şartları! Ve yaşananlara bakılacak olursa bana ancak bir perinin yüzü ya da hayal görünmüştür diye düşünmekten de kendimi alamıyorum.

Bunun yanında bir konuya da değinmeden edemeyeceğim.

Sayın Rasim Ozan Kütahyalı'nın "[Eylül 2009 darbesini önleyelim](#)" yazısını okuduktan sonra yaşadığımız demokrasiyi tekrar sorgulama ihtiyacı hissettim.

Üstelik geçmişteki acı tecrübeler ve yaşananlara bakarak mevcut rejime; demokrasi diyebilmek için, insanın siyasi mezhebinin oldukça genişlemiş olması gerekir.

Nerede yaşanıyor ve yaşatılıyorsa; genel mana yaşadığımız demokrasi neye benziyordu peki?

İsmini hatırlayamadığım bir şair şöyle diyor;

"Hümâ ⁽¹⁾ uçtu yuvasından yerine koydular Bûm' i

Görenler kaldı hayret, dediler ki Hümâ bu mi ?"

Yani Hümâ kuşu yuvasından uçup gidince yerine baykuşu (bûm'i) koymuşlar. Bunu görenler de hayrete düşüp Hümâ kuşu bu mu? diye sormuşlar.

Bu gün demokrasi adına yapılan da aynen budur. Demokrasiyi yuvasından edenler, yerine her türlü darbeyi, jakoben ve militarist zihniyeti koymuşlar, meseleye biraz vakıf olanlar hayrete düşüp hümâ kuşu bu mu? diye sormuşlar.

Sonuç: Kısaca yaşanan demokrasi, demokrasinin baykuş halidir dersek yanlış olmaz.

Ülkemize ilk adım olarak normal ve düz bir demokrasi getirebilirsek, ancak o zaman bir sonraki merhaleleri ve demokrasinin olgununu düşünebiliriz. Öyle ya popüler olarak ifade edecek olursak, önce düz, basit yapılı demokrasi daha sonra evrimleşe evrimleşe mana boyutlu, olgun demokrasi... Çok bekler miyiz dersiniz?

Dipnot :

1. **Hümâ** :Üzerinden uçtuğu kimselere mutluluk getirdiğine inanılan masal kuşu.
2. Herhangi bir dine mensup olmayan, ateist vatandaşlarımızın da, eğer ideolojik bir körlükleri yoksa, böylesi olgun, insani ve evrensel bir demokrasiye itirazlarının olacağını düşünmüyorum.

Bediuzzaman'la Ortadoğu Problemlerine Bakış (Mehmet Bahadır)

"Bakın ben de sizin gibi tango yapıyorum, sizinle aynı alfabeyi kullanıyorum, ne olur artık vurmayın" diye inliyor **"batılılaşmış"** Müslüman ülke aydını. İslâm'ın temel prensiplerinden, bilimden, kul hakkından uzaklaşmanın getirdiği belaların ilacını "düşmana benzemek" yolunda arıyor.

İnsanlık, özellikle de Batı dünyası son üç asırda bilim ve teknolojiye büyük ilerleme kaydetti. Ancak vicdanen ve ahlâken yerinde sayan Avrupa, ABD ve onun peşinden sürüklenen insanlık bugün kendi icadı olan teknik ilerlemelerin altında ezilmiş, rezil ve sefil bir şekilde sürünmekte.

Mağara devrindeki ilkel insanlarla neredeyse tek farkımız birbirimizi daha hızlı öldürebilmemiz ve bu öldürme sahnelerini TV kanalıyla dünyanın her yerine yayabilmemiz. Savaşa, etnik temizliklere türlü kılıflar uydurduk. Milliyetçi-Militarist ulus-devletin kutsalları olan **ordu, silah, kutsal(!) topraklar, bayraklar, üstün(!) ırklar** uğruna milyonlarca insanın yaşama hakkı ellerinden alındı. Bugün de Birleşmiş Milletler, NATO gibi kuruluşlar uluslararası şiddeti **"barış harekâtı"** ya da **"teröre karşı savaş"** gibi isimlerle meşru gösteriyor.

Bu rezillikten İslâm aleminin payına düşen sorunları, meselâ Güney Doğu Meselesi ile Filistin'i, Ergenekoncu korku tacirleri ile Siyonizm'i birbirinden ayrı düşünmek mümkün mü?

Kanaatimizce son üç asırda Müslüman aydınların yaptıkları en büyük hata belki de kök sebep sayılabilecek tek hata **Batı'nın hakimiyetine cevaben batıya benzeme refleksi** olmuştur. 1789 Fransız devrimine, Alman ordu-devletine, endüstrileşmiş milliyetçi-militarist Avrupa devletlerine hayran olan bir çok Müslüman aydın görürüz bu dönemde. Türk ve Arap milliyetçiliği, moderleşme amaçlı tepeden inme jakoben devrimler, bugün halen bir çok Müslüman ülkede darbe üzerine **darbe yapan eşkiya generaller** uygulamada da bu "düşmanı taklid etme" refleksinin birer uzantısıdır.

Peki bugünkü duruma Müslümanca yanıt ne olabilir? Batı'ya hayran olmak ile Batı'dan nefret etmek dışında bir yol yok mudur hem onun saldırganlığından kurtulmak hem de Batılı insanları kendilerinden korumak için?

*Değerli yazarımız [Mehmet Bahadır](#) işte bu soruya yanıt ararken dikkate değer bir yol tutuyor. Bediüzzaman Said Nursî'nin [demokrasi](#), [devletçilik](#), [ekonomik kalkınma](#), [sertbest piyasa](#), [eğitim](#), [ırkçılık](#), [ulus-devlet](#) konularındaki fikirlerini derleyip sunduğu bu detaylı makale tekrar tekrar okunması ve üzerinde düşünülmesi gereken bir çalışma. Başka bir çok kaynakla birlikte **M.Ali Kaya'nın "Doğu ve Ortadoğu Problemlerine Bediüzzaman'dan Çözüm Önerileri"** adlı eserinden de yararlanan yazara bu özenli çalışmasından ötürü teşekkür ediyoruz. Konularına göre tasnif edilmiş olan 6 bölüm halinde hazırlanmış bu yazıyı bölmeden, bir seferde yayına girmeyi uygun bulduk. İsrail'in Gazze'de yaptığı soykırım sebebiyle şu günlerde hararetli biçimde tartıştığımız [Filistin](#) sorununa da çare olabilecek fikrî zemine katkıda bulunan çalışmayı beğenilerinize sunuyoruz.*

Editör

BÖLÜM I - GİRİŞ

Said Nursi (1878-1960) Türkiyede ve dünyada tüm fikir akımlarının en etkin biçimde kendini gösterdiği, ideolojilerin kendi sistemlerini kurması için en sert biçimde çarpıştığı, insanların katmanlara ayrılarak çatıştığı ve çarpıştığı fırtınalı bir ortamda yaşamıştır.

Bediüzzamanın hayat dönemi tam bir geçiş dönemidir. Türkiye'de; Osmanlıdan Türkiye Cumhuriyetine, imparatorluktan ulus-devlete, monarşiden, monokrasiye ve anayasal sisteme, istibdattan hürriyete, kapalı-otoriter devlet anlayışından demokratik parlamenter rejime, kapalı ekonomiden serbest piyasa ekonomisine, gelenekten modernliğe geçiş çabaları yaşanmıştır.

İslam Dünyası ise birlik ve bütünlüğünü kaybederek Batı Medeniyetinin maddi ve manevi istibdadı altına girdikten sonra, kısmen bağımsız ülkeler halinde nisbi hürriyetini kazanmaya başlamıştır.

Dünyada ise; otoriter yapıya karşı hürriyetçi fikirler, işçi hareketleri, sendikal faaliyetler, uluslararası siyasi-ekonomik organizasyonlar, çokuluslu ticaret, hızlı teknolojik gelişmeler, haberleşme ve bilgilenme imkanları ile dünyanın bir köy kadar küçülmesi, temel insan haklarına ve çevreye dair gelişmeler ve iki dünya savaşı bu süreye sığabilmiştir.

İşte böylesi hızlı gelişmelerin yaşandığı, bu çalkantılı dönemde Bediüzzaman; fikir ve aksiyonuyla damgasını vurmuştur. **İnsanlığın geçirdiği devrelerin tümünün birden hızla bir arada yaşandığı bu sancılı dönem onun için adeta bir laboratuvar olmuş ve Yirmi birinci yüzyıl insanının saadeti için sağlayacak reçeteyi "Kur'an'ın Eczahanesi"nde hazırlayarak sunmuştur.**

Bu geçiş döneminde İslam düşüncesini yeniden yorumlayan Said Nursi, "Eski hal muhal (batıl), ya yeni hal; ya da izmihlâl(perişan olmak)." Diyerek, yeni

dönemlerin temel insani problemlerine Kur'anî yorumlar getirmiştir. Modern dönemlerin yaygın maddeci, tabiatçı ve esbabperest ideolojisi haline gelen Pozitivizm ve bundan kaynaklanan inkârî fikirlere karşı ikna edici argümanlar sunmuştur. Risale-i Nur'a muhatap olanlar, "iman-ı tahkiki" kazanarak, zamanın hakim cereyanlarına karşı kendilerini koruyabilmişlerdir.

**"Beni nefsinı kurtarmayı düşünen hodgam bir adam mı zannediyorlar?
Ben**

cemiyetin imanını kurtarma yolunda dünyamı feda ettim, ahiretimi de. Seksen küsur senelik hayatımda dünya zevki namına bir şey bilmiyorum. Bütün ömrüm harp meydanlarında, esaret zindanlarında, yahut memleket hapishanelerinde geçti. Çekmediğim ceza, görmediğim eza kalmadı. Divan-ı harplerde bir canı gibi muamele gördüm; bir serseri gibi memleket memleket sürgüne yollandım. Memleket zindanlarında aylarca ihtilattan men'edildim. Defalarca zehirlendim. Türlü türlü hakaretlere maruz kaldım. Zaman oldu ki, hayattan bin defa daha ziyade ölümü tercih ettim. Eğer dinim beni intihardan men'etmeseydi, Said belki bugün toprak altında çürümüş olacaktı. Bütün hayatım zahmet ve meşakkatle, felaket ve musibetle geçti. Cemiyetin imanı, saadet ve selameti yolunda nefsimi de dünyamı da feda ettim. Helal olsun. Onlara beddua bile etmiyorum. Çünkü, bu sayede Risale-i Nur, hiç olmazsa birkaç yüzbin, yahut birkaç milyon, belki daha ziyade kişinin imanını kurtarmaya vesile oldu. Ölmekle yalnız kendimi kurtaracaktım, fakat hayatta kalıp, zahmet ve meşakkatlere tahammülle bu kadar imanın kurtulmasına hizmet ettim. Allah'a bin kere hamd olsun!

Sonra, ben cemiyetin iman ve selameti yolunda ahiretimi de feda etim. Gözümde ne cennet sevdası var, ne de cehennem korkusu. Cemiyetimizin imanı namına bir Said değil, bin Said feda olsun! Kur'an'ımız yeryüzünde cemaatsiz kalırsa cenneti de istemem; o zaman orası da bana zindan olur. Milletimin imanını selamette görürsem, cehennemin alevleri içinde yanmaya razıyım. Çünkü, vücudum yanarken, gönlüm gül-gülistan olur."

diyen asrın dertlisini, dava adamını, Bediüzzamanı, asrın güzel insanını, nazarı dikkatlere çekmek istiyoruz.

Evet, böylesi büyük bir kelam; ancak ve ancak yüreği büyük, derdi büyük ve davası büyük, manevi büyüklerden, gönül erlerinden çıkar. Bu sözlerde ihlas var samimiyet var. Takiyye olamaz. Yalan olamaz. Takiyye yapacak ya da yalan söyleyecek insan böyle sözler söyleyemez. Bunu ancak bir veli ya da iman davasında deli kullar söyleyebilir.

Hasan Basri Hz.leri sahabeleri işaretleyerek, o kutlu insanlarla aradaki farkı şu sözlerle dile getirir. **"Eğer siz onları görseydiniz deli sanırdınız. Onlar da sizin iyilerinizi görselerdi, 'Bunların ahirette bir nasibi yok' derlerdi. Kötülerinizi görselerdi, 'Bunlar hesap gününe inanmıyorlar' derlerdi."**

Günümüzde Bediüzzaman yok; ama yığılarak devam eden problemlere işaret ettiği çözümler karşımızdadır.

"Âlem-i İslâm'a indirilen darbelerin en evvel kalbime indirildiğini hissediyorum" diyen, büyük bir iman, gayret ve himmet çağlayanı: Bediüzzamanın **gözüyle**;

Doğu, Güneydoğu, Ortadoğu ve tüm İslam Dünyası için gösterdiği çözüm önerilerini, sorunların tahlillerini ve Yirmi birinci yüzyıl insanının saadetini sağlayacak reçeteyi sunuyoruz.

BÖLÜM II

Öncelikle şunu belirtmek gerekir ki; Şiddet akl-ı selimi ortadan kaldırır. Toplumsal meseleler üzerinde farklı fikir ve düşüncelerin biraraya geldiği demokratik zemini yok eder. Husumeti ve öç almayı körükler ve toplumsal barışı imkansız kılar...

Türkiye, Doğu meselesini sadece askeri önlemlerle çözmeye uğraştı, bu da şiddeti artırmaktan başka bir şeye yaramadı. Bu gibi yanlış politikalar neticesinde, yüz sene önceki problem ne ise bugün de aynı problemlerle, ama daha kompleks ve daha karmaşık problemlerle karşı karşıyayız.

Her problemin bir çözümü vardır. Çözümsüzlük ancak çözmek için bahaneler üretildiği zaman oluşan fiilî ve geçici bir durumdur. Siz çözmezseniz birisi bir gün çözer ve şerefi de ona ait olur. Bu konuda samimi yaklaşımlara ve çözüm önerilerine daima açık olmak gerekir.

Bu konuda Albert Einsteinın bir sözü çok hoşuma gider.

"Problemler, onları ortaya çıkaran aynı düşünce seviyesiyle çözülemez"

...

Bu bağlamda, " **şiddete karşı şiddet** " aynı düşünce seviyesidir ve asla çözüm yolu değildir diyebiliriz. Çözüm yolları, daha derin, daha geniş boyutlu ve daha üst seviye bir düşünce tarzının ürünü olabilir.

Bunun böyle olduğu Kürt sorununda yaşadığımız tarihsel süreç en güzel kanıtıdır. Neyseki bu gerçekler artık günümüzde dile getirilmekte ve daha üst seviye düşünce ve hamlelerle çözüm yolları araştırılmaktadır.

Sayın Sadık Yalsızuçanlar bir makalesinde bu konuyla alakalı olarak haklı tespitinde şöyle der;

"Kürt sorunu"nun çözüm adresi, Türk yerine Kürt kimliğini esas alacak olan bir başka ulus-devlet, PKK ve diğer Marksist, Stalinist, Leninist, ırkçı örgütler değil, Kürtlerin büyük bilgesi Mele Ahmed-i Hani, Mele Cezeri, Abdurrahman Taği, Seyyid Sıbğatullah hazretleridir. 'Gelin tanış olalım' çağrısını yapan Derviş Yunus'tur, Anadolu'nun manevi merkezlerinden Doğu'nun Batı'nın büyük bilgesi İbn Arabi'dir, bilgelerin sultanı Bediüzzaman'dır. Onların eserleri, halleri, muhabbet, adalet ve merhamete dayalı öğretileridir. "Kürt sorunu" Brüksel'den, Washington'dan, İsveç'ten değil, arzın birkaç büyük manevi merkezi

olan Konya'dan, Hz. Mevlana'nın kalbinden geçilerek çözülür. Zulmün Türk'ü, Kürt'ü olmaz, zalimin de. Irkçılığın ve ulus-devlet'in yol açtığı bu sorun, samimiysiz, dilde kalan, inandırıcı olmayan, içi boş bir siyaset retorisi ile zemininden çözülemez; daha adil, gerçek anlamda daha özgürlükçü, daha insani, daha merhametli, şefkatli ve kardeşliğe dayalı öğretilerin içinden çözülür. Unutmayalım, işkencecinin de dini yoktur!

Bu düşüncenin 'İslam milliyetçiliği' ile de ilgisi yoktur. İşkencenin ortadan kalkması, sadece anayasal ve yasal tedbir ve müeyyidelerle değil (tabii ki bunlar mutlaka gerçekleştirilmeli, özgürlükçü bir anayasa kesinkes yapılmalıdır) insanın çürüdüğü yerden, onu yeniden diriltecek manevi ve irfani bir solukla mümkündür..."

Konumuza dönersek, günümüzde çözülmediği için sürekli artan ve sonuçta anarşi ve teröre inkılâp eden problemlerin çözümü yine Bediüzzaman'ın önerilerinde bulunmaktadır. İşte, Bediüzzaman'ın gözüyle, **Doğu Anadolu, Güneydoğu, Ortadoğu ve tüm İslam dünyası** için sorunların analizi ve çözüm önerileri...

1. Demokratikleşme

Bediüzzaman Said Nursi, 23 Temmuz 1908 tarihinde II. Meşrutiyet ve Hürriyet'in ilanında İstanbul'dadır ve 26 Temmuz 1908 tarihinde Sultanahmet meydanında yapılan mitinginde "Hürriyete Hitap" adında bir nutuk irad eder.¹

İstanbul'da pek çok ulemanın aksine Meşrutiyetin ilanını hararetle alkışlar. Ayasofya, Beyazıt, Fatih ve Süleymaniye camilerinde de umum ulema ve talebeye hitaben pek çok vaazlar ile şeriatın ve Meşrutiyetin münasebetini anlatır. Peygamberimizin (sav) "**Kavmin efendisi ona hizmet edendir**"² hadisini "*Şeriat âleme gelmiş; ta istibdadı ve zalimâne tahakkümü (baskı ve zorbalığı) mahvetsin*"³ şeklinde izah eder. Bediüzzaman dinin siyasi hayata bakan yönünün "*Hakikat-i Meşrutiyet-i Meşrua*"⁴ yani Hakiki meşrutiyetin dinen uygun olduğunu savunarak Meşrutiyet ve hürriyete sahip çıkmıştır.

Bediüzzaman'ın bu konuda en güçlü delili Asr-ı Saadet ve Hulefâ-i Raşidin'in "Hilafet Dönemi"dir. Nursi, Asr-ı Saadet'i örnek göstererek "adalet, meşveret (konuşup anlaşma, istişare) ve kanun hâkimiyeti" prensipleri çerçevesinde belirlediği bu modelin aslında "**Meşrutiyet, demokrasi ve Cumhuriyet'ten başka bir şey olmadığını ifade eder.**"⁵ Bediüzzaman yine "*Hürriyetin en geniş şekli Cumhuriyettir*"⁶ diyerek Cumhuriyetin hürriyete en fazla değer veren siyasi bir sistem olması gerektiğini anlatmaktadır. Aksi takdirde hürriyetten yoksun bir Cumhuriyet içi boş bir istibdattan başka bir şey değildir.

Bediüzzaman Said Nursi, Meşrutiyetin ilanından sonra Başbakanlık vasıtası ile doğu vilayetlerine ve aşiretlere elli-altmış telgraf çekmiş ve "*Meşrutiyet ve kanunu esasî işittiğiniz mesele ise, hakikî adalet ve meşveret-i şer'iyeden ibarettir; hüsn-ü telâkki ediniz. Muhafazasına çalışınız. Zira dünyevî saadetimiz Meşrutiyettedir. Ve istibdattan herkesten ziyade biz zarardîdeyiz*"⁷ diyerek

hürriyetin ve demokratikleşmenin en çok doğu vilayetlerinde yaşayanlara faydalı olacağını bundan yüz sene önce haber vermiştir.

Yine İstanbul'da yirmi bine yakın hemşerilerine, aldanmamaları için Meşrutiyeti ve hürriyeti anladıkları dille anlatır. **"İstibdat, zulüm ve tahakkümdür. Meşrutiyet, adâlet ve şeriattır. Padişah, Peygamberimizin emrine itaat etse ve yoluna gitse halifedir. Biz de ona itaat edeceğiz. Yoksa, Peygambere tâbi olmayıp zulüm edenler, padişah da olsalar haydutturlar. Bizim düşmanımız cehalet, zaruret(yoksulluk), ihtilaftır. Bu üç düşmana karşı; san'at, marifet, ittifak (ilim ve irfan, karşılıklı tanışma ve birlik) silâhiyle cihad edeceğiz. Ve bizi bir cihette teyakkuza ve terakkiye sevk eden hakikî kardeşlerimiz Türklerle ve komşularımızla dost olup el ele vereceğiz. Zirâ husumette fenalık var, husumete vaktimiz yoktur."**⁸ diyerek onları ikaz eder ve onların hürriyete sahip çıkmalarını ister.

Bediüzzaman'ın bundan bir asır önce söylediği **"Dünyevî saadetimiz Meşrutiyettedir. Ve istibdattan herkesten ziyade biz zarar görüyoruz"**⁹ sözü bugün de geçerliğini korumaktadır.

BÖLÜM III

2. Eğitim

İnsanın yaratılış amacının "taallüm (ilim öğrenme) ile tekemmül(kemale erme, olgunlaşma)" olduğunu izah eden Bediüzzaman'ın en önemli meselesi hayatı boyunca eğitim olmuştur. Kendisini eğitime adayan Bediüzzaman Doğu'da bir üniversite açılması amacı ile 1907 yılında İstanbul'a geldi. **Amacı Ortadoğu'da açılan bu üniversite sayesinde Türk, Arap, Kürt, Ermeni ve diğer unsurların birliğini ve beraberliğini sağlayarak Osmanlı'nın parçalanmasını önlemek ve İslam birliğini temin etmektir.** Projesini uygulamak amacı ile Sultan Abdülhamit ile görüşmeyi planlayan Bediüzzaman'ın bu isteği gerçekleşmedi. Daha sonra Sultan Reşat'ın Kosova seyahatine katıldı. Padişahın Kosova'da yapmak istediği üniversite projesine katkıda bulundu. Kendisine **"Şark(Doğu)böyle bir darülfünuna daha ziyade muhtaç ve âlem-i İslam'ın merkezi hükmündedir"**¹⁰ dedi ve böyle bir üniversite için söz aldı. Ancak 1914 yılında başlayan I. Dünya Savaşı ve dünyada gelişen olaylar ile Osmanlı'nın yıkılması sonucu proje gerçekleşmedi. Daha sonra 1922 yılında geldiği TBMM'de aynı konuyu gündeme taşıdı. 163 milletvekilinin imzasını taşıyan önergesi kabul edildi. Van'da bir üniversite için 150 bin lira tahsisat ayrıldı. Ancak bu da o zamanki hükümetin **"laiklik"** ile ilgili düşünceleri yüzünden gerçekleşmedi.¹¹

İlk olarak 1954 yılında, DP'nin Erzurum'da bir üniversite kurma teşebbüsü üzerine Bediüzzaman "İşte bu benim üniversitem" diyerek bu üniversiteye sevinçle sahip çıkar.¹² Hatta bu konuda 01.04.1954 tarihli Ulus gazetesinin Erzurum Üniversitesi aleyhindeki yazılarına cevap vermiştir.¹³ Yine hayatının 55 yıllık gayesi olan böyle bir üniversite açma teşebbüsünden dolayı zamanın Cumhurbaşkanı Celal Bayar ve Başbakan Adnan Menderes'i tebrik eder. Aynı zamanda, bu meseleye dair Amerika ve Avrupa'da istişare ettikleri halde,

hayatını böyle bir amaç için geçiren birisi olarak kendisinin fikrinin alınmamasına gücendiğini ifade eden bir serzenişte bulunur.¹⁴

Değişen dünya şartları ve teknolojik gelişmelere paralel olarak eğitimde de yeniden yapılanma ve gelişim sürecini başlatmak isteyen Bediüzzaman'ın bundan yüz sene önce ortaya koyduğu proje gerçekten dikkate değerdir. Bediüzzaman kendisini anlayamayanlar için "On üçüncü asrın minaresinden, sureten medeni ve fikren mazinin en derin derelerinde bulunanlara"¹⁵ hitap ettiğini söyler. Ancak "Nesl-i Cedit" adını verdiği yeni bir neslin bu projeyi gerçekleştireceğini belirtir. Erzurum'da açılan üniversite Bediüzzaman'ın yarı amacını gerçekleştirmiştir. **Asıl amacı olan "din ve fen ilimlerinin beraber okutulduğu bir "Medresetü'z-zehra" henüz gerçekleşmemiştir.**

Bediüzzaman'ın bu projesinin çok iyi tahlil edilmesi gerekir. Bu proje, Bediüzzaman'ın önermiş olduğu ve çare olarak sunduğu bir eğitim projesi olan "Medresetü'z-zehra" projesidir.

Neden Medresetü'z-zehra ?

Bediüzzaman bunu "din ve fen ilimlerini beraber okutarak akla, vicdana ve kalbe beraber hitap etmek, çeşitli dillerde eğitim yaparak yöre halkını bir arada tutmak ve Ortadoğu'daki milletleri fikir birliği etrafında birleştirmek, kabiliyet eğitimi vererek istidatları nemalandırmak, ihtisas alanları açarak akademik eğitim vermek, fen ilimlerini okuyan mektepliler ile din eğitimi alan medrese mensuplarını aynı amaç etrafında birleştirmek"¹⁶ şeklinde özetlemiştir. Tabii ki bunun açılımında çok geniş bir kültür ortamı oluşacaktır. **Bu da Ortadoğu'da büyük bir uyanışa ve sonuçta yüksek bir medeniyete zemin hazırlayacaktır.**

Doğuda "din hissi"nin hâkim olduğuna vurgu yapan Bediüzzaman yapılacak olan bir gelişim hamlesinin dini referanslarla ve dini atmosfer içinde gerçekleşmesi gerektiğini her zaman belirtmiştir. Eğitimde de bunun önemi üzerinde durarak dini ilimlerle beraber verilecek olan fenni bilgilerin hem gerçeği yansıtması, hem eğitimin birliğini sağlaması, hem de İslam kardeşliği ile birbirine sıkı sıkıya bağlı olan Müslüman milletlerin birliğini temin etmesi açısından önemi büyüktür.

Nasıl Bir Üniversite ?

Üniversite eğitiminde "araştırma" ve "ihtisaslaşma" çok önemlidir. Bu demokratik eğitimin de temel unsurlarındandır. Kabiliyete göre, ihtisasa dayalı bir eğitimde ilim dalları arasında birlik ve bütünlük, birbirinden faydalanma ancak "demokratik bir eğitim" anlayışı ile sağlanabilir. Bu da araştırma, müzakere ve münazara usulünün uygulanması ile olur. Bu hususa da önem veren Bediüzzaman devlet işlerinin meclisler tarafından yürütüldüğü bir çağda ferdi kabiliyetlerin yetersiz kalacağını düşünerek "ilimde ihtisaslaşma" yanında "Meclis-i mebusan-ı ilmiye" adını verdiği "İlmi şuraların" kurulmasını ve işletilmesini ister.¹⁷ Çünkü ilimlerin tekâmülü ile artık "bir şahıs birçok fenlerde ihtisas sahibi olamaz"¹⁸ "Umuma el atmak da umumu terk etmektir."¹⁹

Öyle ise "taksimü'l âmâl (ihtisaslaşma) ve teşrik-i mesâi (birlikte çalışıp, işbirliği etmek)"²⁰ kaidesi ile amel etmek gerekir. Bu da ilmi şuraların ve ortak tebliğlerin gerçekleşmesiyle olur. Bu daha etkin ve gerçekçi olacak ve bu durum insanların itimadını da sağlayacaktır.

Bediüzzaman günümüzde yapılacak ilmi çalışmaların bireysellikten kurumsallığa yönelmesinin ve ihtisas heyetlerince yapılmasının gerekliliği üzerinde de durur.²¹ Kur'an tefsirinin dahi bir heyet tarafından yapılmasını önerir.²² Tabii ki böyle bir şuranın da yüksek ilmi heyetlerden oluşması gerekir.²³

Said Nursî'ye göre meslek seçimi yapıldıktan sonra mümkünse herkes kendi seçtiği meslek ve san'atında ihtisas sahibi olmalıdır. Çünkü bir kimse birkaç meslekte ihtisas sahibi olamaz. Bir kişi benimsediği meslekte uzman olmalıdır. Yani işini çok iyi bilmelidir. Diğer konulardaki bilgilerini, uzman olduğu meslekteki başarı ve bilgilerine yardımcı kılmalıdır. Bediüzzaman'a göre kişinin bunu yapmayıp her meslekte uzman olmaya kalkışması halinde bilgisi çok fazla bir işe yaramayacaktır.

Nursî'ye göre, Cenâb-ı Hak her bir peygamberi bir sanatın piri olarak göndermiş, ve bunu bazı âyet-i kerimelerle insanlara ihsas ettirmiştir. Bunun farkında olan insanlar, her bir peygamberi kendi mesleklerinin piri olarak kabul etmişlerdir. Meselâ, gemiciler Hz. Nuh'u, saatçılar Hz. Yusuf'u, terziler Hz. İdris'i, demirciler de Hz. Davud'u pir ve rehber olarak tanımışlardır. Bu ayetler peygamberlerin, meslek seçiminde birer rehber olduklarını gösterdiği gibi, meslekte ihtisaslaşmanın da önemine vurgu yapmaktadır.

Bediüzzaman ferdi kabiliyetlerin ortaya çıkarılması gerektiği meyanında, herkesin fitratına uygun bir iş yapması ve ona yönlendirilmesi gerektiği açısından "taksimü'l-âmal" (ihtisaslaşma) kanunu üzerinde büyük bir ehemmiyetle durmaktadır. Bediüzzaman'a göre, kâinatta hakim olan terakki ve tekemmül kanunu 'taksimü'l-âmal' kaidesinden ortaya çıkmıştır. Bu kanuna itaat etmek farz iken ne yazık ki tamamen itaat edilmemiştir. Şöyle ki: Fitratımızda ekilen yetenek ve meyillerimizle, 'taksimü'l-âmal' kaidesine uyarak fen ve ilimlerde mütehassis olarak farz-ı kifayeyi yerine getirmekle mükellef iken, yalancı bir hırs ve gösteriş merakıyla o yeteneklerimizi söndürdük. Allah'a isyan eden cehenneme girmeye müstahak olduğu gibi, hilkat denilen fitrî şeriatın emrine uymadığımızdan cehalet cehennemine düşmeye müstahak olduk. Bizi bu azaptan kurtaracak olan da bu kanunla amel etmektir. Çünkü seleflerimiz bu kanunla amel ederek ilimlerin cennetlerine dahil oldular."

Bütün bu hususları bundan seksen sene önce gündeme getiren Bediüzzaman'ın fikir ve önerilerine bu gün daha çok ihtiyacımız olduğu bir gerçektir.

BÖLÜM IV

3. Ekonomik Kalkınma

Düşmanlarını cehalet, zaruret ve ihtilaf olarak belirleyen Bediüzzaman cehalete karşı eğitimi; zaruret denilen fakirliğe ve geri kalmışlığa da her zamanın geçerli ve temel meslekleri olan "**ziraat, ticaret ve sanatı**" **tavsiye eder.**" Maişet için

tarik-i tabiî ve meşru ve zîhayat sanattır, ziraattır ve ticarettir; gayr-i tabii ise, memuriyet ve her nevi ile imarettir"²⁴ der. Memuriyeti ve idareciliği temel meslek olarak görmeyen Bediüzzaman "Memuriyete ve imarete giren, yalnız hamiyet ve hizmet için girmelidir"²⁵ diyerek memuriyet ve idareciliğin geçim kaygısı ile değil, millete hizmet etmek amacını taşıması gerektiğine dikkat çeker.

Bir ülkenin kalkınması müstahsillerin (üreticilerin) çoğalması ve müstehliklerin (tüketicilerin) az olmasına bağlıdır. Bir ülkede üreticiler azalır, tüketiciler çoğalır o ülke fakir düşer. Memurlar ve idareciler tüketici sınıfını teşkil ederler. Toplum hayatının devamı ve ihtiyaçlarının giderilmesi ancak sanat, ticaret ve ziraat alanındaki üretime bağlıdır. Şayet ihtiyaçtan fazla üretim olursa o zaman ülke halkı fazlasını dış ülkelere ihraç ederek ülke kalkınmasına ve zenginliğine hizmet etmiş olurlar. **İsrafa alışan idareci ve memurların çok olduğu, tüketimin arttığı, üretimin azaldığı, herkesin gözünü devlet kapisına diktiği bir ülke fakir düşer.**²⁶

Ülkenin kalkınmışlığı ve geri kalmışlığı da yine ülke idaresinin hürriyetçi olup olmaması, demokratik değerlere sahip çıkıp çıkmaması ile doğru orantılıdır. Bilhassa ırkçılığı devlet politikası haline getirmiş ve devletçiliği ilke olarak benimsemiş bir "ulus devletin" ülkede yaşayan farklı ırk ve kökenden gelmiş, farklı dil ve kültüre sahip insanları şevk ve gayrete getirerek ülke kalkınmasına katması zordur. Böyle bir devlet tabiatı icabı monopoldür; yani tekeldir. Tekelcilik ise kendisinden başkasına hayat hakkı tanımaz. Ekonomik monopolcülük de "serbest girişimi" önler.

Demokratik ve hürriyetçi değerlere değil de ulusal değerlere önem veren ve bunu halkının zihniyetine yerleştiren bir devlet yapısında halk devlete bağımlı hale gelir. Her şeyi devletten beklemeye başlar. Halka göre devlet her şeyi yapabilir. Ekonomiyi büyütür, insanları eğitir, besler, iş sahibi yapar, ticaret yapar, korur. Fakirliği ortadan kaldırır. Hatta devlet vatandaşlarının düşüncelerine ve inançlarına müdahale eder ve nasıl yaşamaları gerektiğine karar verir.

Tarihte pek çok devletler kurulmuştur; ama hiçbiri 19. asırdaki "ulus devletler" gibi merkezleşmiş bir siyasal gücün bütün problemleri çözeceği beklentisini doğurmamıştır. **"Devletçilik" prensibi güçlü devletleri kurmuş; ama adil ve halkının problemlerini çözen bir devlet yapısını kuramamıştır. Güçlü ulus devletler güçlerini kendi halkları üzerinde göstermişlerdir.**

Devlet hakkında fikir yürüten filozoflar da genellikle güçlü merkezi devlet yapısına destek vermişler ve bu konu üzerinde akıl yürütmüşler ve genellikle devletin güçlenmesi üzerinde durmuşlardır. Bunun için demokrasi de, halkın katılımı da hep güçlü devleti oluşturmak için kullanıldı. Bu da iktidarın hâkimiyetini ve insanların iktidar hırsını kamçulamaktan başka bir işe yaramadı. Bilimin, üniversitenin, sanatın, ziraatın ve ticaretin gücü daima sınırlandırılmak istendi. Bundan dolayıdır ki baskıcı rejimler daima hürriyetçi idareler karşısına zayıf kalmış ve halkına mutluluk ve refah sağlayamamıştır.

Böyle bir devlet sıkıştığı zaman düşman üreterek ülkede birliği ve halkın desteğini sağlamayı amaçlar. Bunda başarılı da olur. Savaş böyle bir devletin gıdasıdır. Savaş bir ulus devlet için sağlıktır. Savaş demek mecburi askerlik, ağır vergiler, sıkı ekonomik politikalar ve muhalefetin bastırılması demektir. Milli savunma senaryoları devletin halkı savaş hedefleri doğrultusunda manipüle etmesini sağlar. Ulus devlet bundan dolayı halkını mutlu edemez ve ülkesinin kalkınmasına hürriyetçi ve demokratik devletler kadar hizmet edemez. Kalkınmanın ve gelişmenin ön şartı her şeyden önce hürriyetlerin önünü açmak ve katılımcı demokrasiyi tam olarak işletmektir.

Bir devletin gerçek sahipleri o ülkede toprağı olan, iş yapan çiftçi, sanatkâr ve tüccarlardır. Bunlar devletin kurulmasında ve güçlenmesinde maddi ve manevi katkıları olan insanlardır. Üreten, vergi veren, askerin ve memurların maaşlarını ve ihtiyaçlarını karşılayan bunlardır. Devlet ister ulus devlet olsun, ister demokratik hürriyetçi ve liberal devlet olsun müteşebbis vatandaşları ile kalkınır ve zenginleşir. Vergi veren ve devletini ayakta tutan daima çalışan ve üreten müteşebbis insanlardır. Devlet çiftçileri, sanatkârları, tüccarları ve müteşebbisleri desteklediği, koruduğu müddetçe daha fazla vergi geliri elde eder. **Devletin görevi savunma, koruma ve adalettir. Varlığının sebebi budur.** Memurların görevi de halkına hizmet etmektir. Müteşebbisler de ancak hürriyet ortamında gerekli yatırım ve üretimi yapar, hürriyet içinde ticari hayatlarını daha kolay yürütebilirler. Hürriyet bu açıdan her şeyin güven kaynağıdır. Devlet müteşebbisini, çiftçisini, sanatlarını korumalı ve ancak yanlış yaparı cezalandırmalıdır.

Kalkınma Politikası

Kalkınmanın maddi ve manevi iki temel sebebi olduğunu ifade eden Bediüzzaman bunları şöyle özetler: Kalkınmanın maddi sebepleri yeraltı, yer üstü ve insan kaynaklarıdır. Bu kaynakların yerinde ve bilgiye dayalı olarak kullanılması kalkınmanın ve gelişmenin temelini teşkil eder. Manevi sebep ise "Nokta-i istinad" (Dayanma noktası) denilen "Kuvve-i Maneviye"dir.²⁷

Nokta-i istinad Kâinatta cereyan eden ve insana dehşet verip âciz bırakan hâdiseler karşısında insanın çok kuvvetli bir yere dayanmaya ve güvenmeye olan fitri ihtiyacı olarak da tanımlanır.

İnsan çok iyi bir nokta-i istinad bulursa en ağır ve büyük işlere karşı mübareze(mücadelede) kendinde kuvvet bulur.

İnsanlar gerek devletten ve gerekse milletten aldığı güçle büyük bir ümitle yola çıkarsa yapamayacağı iş yoktur. "İnsanları canlandıran emeldir; öldüren yeistir."²⁸ **"Bir nokta-i istinad bulsam küre-i zemini yerinden oynatabilirim"** diyen bir ilim adamı gibi geleceğe ümitle bakan bir insanın da nokta-i istinad bulduğu takdirde küre-i arz gibi büyük işleri çevirebileceğini ifade etmiştir.

Müslümanların bilhassa "din duygusu"nun daha fazla hâkim olduğu Doğu'da geri kalmışlığa, cehalete ve her çeşit bölünmüşlüğe karşı

kurtuluş çaresi, dindir. Çünkü din "muhabbet ile ittihadı (muhabbet ile birliği), marifet ile imtizac-ı efkârı (karşılıklı tanışma ile fikirlerin kaynaşmasını), uhuvvet ile teavünü (kardeşlik duygularıyla yardımlaşmayı)"²⁹ emretmektedir. Kalkınma politikaları ancak bu gibi esaslara dayanırsa sonuç verir. Aksi takdirde yapılan bütün yatırımlar ve kaynaklar yok olur gider.

Bediüzzaman'a göre bu konudaki çalışmalarda samimiyetin ölçüsü "muhabbet, hürmet ve merhamettir." Zira "Hamiyet, muhabbet, hürmet ve merhametin netice-i zarurîyesidir. Onsuz olmaz ve illa yalandır, sahtekârlıktır."³⁰

Devletin bu konudaki görevi gerek yeraltı ve yerüstü, gerekse insan kaynaklarının kullanımında planlama, güven oluşturma ve yardımlaşmayı kolaylaştırma gibi temel stratejilerdir. Bu hususlar da yine dinin kutsal emirleri ile takva ve salâbet-i diniye ile olur. İnancı sarsılmış ve ahlakı bozulmuş bir toplumu idare etmek çok zordur. Böyle bir toplumda güveni sağlamak ve yardımlaşma unsurlarını harekete geçirmek ancak din ile olur.³¹ Asayiş ve güven oluşturulduktan sonra kalkınma politikaları uygulanabilir.

Hürriyet ile Girişimcilik (Teşebbüs-ü Şahsi)

Teşebbüs-ü Şahsi bir ülkenin kalkınması için en önemli unsurdur. Bediüzzaman daha asrın başında Doğu Anadolu'da yaptığı seyahatlerinde girişimciliğe dikkat çekmiş ve onları teşebbüs-i şahsiye dediği girişimciliğe teşvik etmiştir. Doğu halkının Şafi olduğunu, Şafiilerin ise imama uymuş bile olsa namazdaki Fatih'a'yı her bireyin okumasının dinin emri olduğuna dikkat çeker. Bunu girişimciliğe delil ve örnek gösterir. "İnsana ancak çalıştığı için karşılığı vardır"³² ayetinin de "Teşebbüs-ü şahsiye"ye davet ettiğini nazara verir.³³ Onları Doğu insanının dindarlığına uygun olan meşrutiyet ve hürriyete sahip çıkmaya ve girişimci olmaya çağırır.

Hür bir zeminde yola çıkan bir müteşebbis elbette başarılı olacaktır. Bunun için emniyetin tesisi şarttır. Geleceğine güvenle bakamayan bir müteşebbisin harekete geçmesi beklenemez. Bediüzzaman 1910 senesinde Doğu ilerine yaptığı seyahat Osmanlı dönemine rastlamaktaydı. Devletin ırkçılığa ve farklılıkları inkâra dayanan politikaları yoktu ve Kürtçülüğe dayanan bir terör de söz konusu değildi. Bediüzzaman o dönemin şartlarında "hür teşebbüs"ü tavsiye ediyordu. "Aşam bilir" umursamazlığını tenkit ederek herkesi hürriyet içinde kalkınmaya davet ediyordu.

BÖLÜM V

4. Irkçılık ve Zararları (Irkçılığın Terkedilmesi)

Irkçılığın temel kaynağı, Hz.Adem ile Iblis'in mücadelesine kadar gider. Sonuçta ırkçılık ve üstünlük güden iblis kaybetmiştir. Tıpkı Turancılık güden İttihat ve Terakki gibi, Naziler gibi sonları hep hüsrana olmuştur. Geride sadece acılı ve ızdıraplı milletler ve enkaz yığınları kalmıştır.

Irkçılık her yönüyle dinimizce de yasaklanmıştır. Zulmederek, diğer ırkları aşağılayarak ve küçük düşürerek, ayrılıkları ateşlendirecek, insanları birbirine düşürecek, toplum hayatını altüst edecek ırkçılığı, İslâmiyet kesinlikle yasaklamıştır. Hattâ zulme, haksızlığa, ayrılığa sebep olabilecek her türlü bölgecilik, kabilecilik, aşiretçilik ayrımını da reddetmiştir.

Hatta Biz ecdadımızı kuru bir ırkçılık namına değil, Bediüzzaman'ın tabiriyle, İslâmiyet'in bayraktarı olmaları cihetiyle sevebiliriz. Yoksa, dedemizin alim olması bizi cehaletten kurtarmadığı gibi, ecdadımızın İslâm'a yaptığı hizmetler de bizim tembelliğimize, gevşekliğimize, gayretsizliğimize kefarettir olmaz.

Bediüzzaman'a göre ırkçılık ideolojik ve düşünce bakımından İslâmın dünya görüşüne uymadığı gibi pratik açıdan da İslâm toplumlarına fayda sağlamaz. Ona göre ırkçılık düşüncesi Batıdan "içimize sokulan" bir "**firenk illeti**"dir. **Amacı İslâm toplumlarını parçalamak ve onları koloni haline getirerek sömürmektir. Bediüzzaman, İslâm toplumlarının başına gelen en büyük felaketlerin ırkçı politikalarından kaynaklandığını iddia eder.** Emevilerin Müslümanlara verdiği büyük zarar ve felaket onların ırkçı eğilimlerinden kaynaklanmıştır. Aynı şekilde 1908 sonrası Osmanlı toplumunda ortaya çıkan "kulüpler" de ırkçı nitelikler taşıdığından büyük bir imparatorluğun dağılmasına yol açmıştır. Cumhuriyet sonrası ırkçı yaklaşım ve politikalar ise "gizli dinsizlerin" ayrılık tohumları ekerek Müslümanların huzur ve rahatını bozup Anadolu insanını anarşi ve kaos ortamına sürüklemek amacını taşımaktadır. ³⁴

"Frenk illeti tabir ettiğimiz ırkçılık, unsurculuk fikriyle Avrupa, âlem-i İslâmı parçalamak için içimize bu firenk illetini aşılamaştır. Fakat bu hastalık ve fikir, gayet ve zevkli ve cazibedar bir halet-i ruhiyye (cazip manevi iç hal) verdiği için, pek çok zararları ve tehkileleriyle beraber her millet cüzi kulli bu fikre iştiyak (arzu, şevk) gösteriyorlar." ³⁵

Hatta Bediüzzaman gerek İslâmi şuur ve kültürden uzaklaşmış aydınlar, gerekse Batı politikalarının inceliklerini kavramayan avam tabakasına hoş gelen ulusçuluk fikrinin Müslümanlar için basit bir tehlike değil, öldürücü bir zehir olduğuna dikkati çeker: "Unsuriyetperverliği Avrupa'nın bir nevi firenk illeti olduğundan bir zehr-i katil nazarıyla bakmışım. Ve Avrupa o firenk illetini İslâm (milletlerinin) içine atmış; ta (Müslümanlar arasında) tefrika versin, parçalasın, (onları) yutmasına hazır olsun"³⁶

Başka bir yerde ise, "Unsuriyet ve menfî milliyet esasları adaleti ve hakkı takip etmediğinden zulmeder. Adalet üzerine gitmez. Çünkü, unsuriyetperver bir hâkim, milletdaşını tercih eder, adalet edemez."³⁷ diyerek unsuriyet ve ırkçılığın adalet ve hakkı gerçekleştirme yolunda ciddî bir engel olduğunu vurgular.

İrkçilik ve ulusçuluk bünyesinde taşıdığı zulüm, sömürü ve köleleştirme nitelikleriyle Müslüman birey ve toplumun vasfı olamayacak bir cehalet ve küfür vasfıdır.

19. yüzyıldan itibaren teknolojinin gelişmesi ile ırkı esas alan devletler ırkçılık hesabına dünyayı büyük savaflara itmiş ve büyük buhranlara sürüklemişlerdir. II. Dünya Savaşı'nın Avrupa'da yol açtığı felaketten sonra devletler, kendi uluslarını korumak amacıyla uluslararası organizasyonlara ihtiyaç duydu. İrkçılığın ne derece zararlı olduğu yaşanan acı tecrübelerle ortaya çıktı ve Avrupa günümüzde, topraklarında savaş olmayan bir kıta kurdu.

Dünya olaylarını Kur'an penceresinden takip eden Bediüzzaman Menderes'e yazdığı bir mektubunda seksen senelik ömrünü milletin selameti için feda eden, hiçbir dünyevi amaç taşımayan ve sadece milletin menfaati için çalışan, padişahlık, tek parti ve demokrasi döneminde bütün siyasi olaylarının içinde bulunarak kazandığı tecrübelerini de dikkate alarak birkaç nasihatini dinlemesini ister.

Bediüzzaman mezkûr mektubunda hükümetlerin devletlerarası ittifaklar kurmalarını "Sulh-u Umumi" dediği dünya barışına, kalkınmaya ve her nevi anarşi ve teröre karşı en büyük tedbir olarak gördüğünü ifade eder. DP'nin Pakistan ve Irak ile kurduğu "Bağdat Paktı"nı tebrik ederek alkışlar. Bu paktın Arap ve Türklerin yakınlaşmasına ve İslam dünyasının uyanmasına sebep olacağını söyler. İrkçılığın yıkıcı ve menfî bir hareket olduğunu, başkalarının zararı ile beslendiğini, bunun da ırkçılığın seciyesi ve tabiatının gereği olduğunu ifade eder. Müslümanları birleştiren en önemli hususun İslamiyet olduğunu nazara verir. Türklerin asla ırkçı olmaması gerektiğini ve ırkçılıkta hiçbir kazancının olmayacağını altını çizer. Bediüzzaman'a göre Türk milleti dünyanın her tarafında Müslüman olarak tanınmış ve Türk ırkı İslamiyet'le kaynaşmıştır. Türklüğü Müslümanlıktan ayırma imkânı kalmamıştır. Türk, Müslüman demektir. Hatta Müslüman olmayan kısmı Türklükten de çıkmışlar ve başka milletlere karışmışlardır. Bulgarlar ve Macarlar gibi. Aynı şekilde Araplar da Araplıkları ile değil, Müslümanlıkları ile tanınmışlardır. Araplar da İslamiyetle mezc olmuşlardır. Bunun için gerek Türklere, gerekse Araplara ırkçılık çok büyük tehlikedir. Her iki milletin "Hakiki milliyetleri İslamiyet'tir. O kâfidir."³⁸ Türkler ile Arapların ortak özellikleri İslamiyet'e olan hizmetleridir.

"Irak ve Pakistan ile yapılan ittifak ve anlaşma bu açıdan çok mühimdir. En büyük faydası da ırkçılığın önlenmesidir. 4-5 milyon ırkçı yerine 400 milyon Müslüman ve 800 milyon bölge halkının dostluğu kazanılmış olacaktır. Bunun sonucunda ortaya çıkacak olan barıştan dünya milletlerinin ve bu barışa çok ihtiyacı olan Hıristiyanlık dünyasının ve diğer din mensuplarının dostluklarını bu millete ancak bu şekilde kazandırma imkânı vardır."³⁹

Ülke düşmanlarının ve menfaatlerini Türk ve Müslümanların zararında gören ve bunun için ifsat komitelerini harekete geçiren Batılıların ifsatlarından yöre halkını kurtarmanın çaresini de **“İman birliğini tesis etmek, din ve fen ilimlerinin beraber okutulacağı üniversiteleri açmak ve Müslümanların arasındaki kardeşliği yeniden kurmak” olduğunu belirtir. Bunun sonucunda Avrupa medeniyeti ile İslam medeniyetini birleştirmek de mümkün olacaktır.”⁴⁰**

İrkçiliğin zararlarını bir misalle izah eden Bediüzzaman, Van'da iken hamiyetli bir Kürt talebesinin İslam terbiyesi ile “Bir Müslüman Türk'ü fâsık bir kardeşime tercih ederim” dediği halde İstanbul'da girdiği mekteplerde İrkçi bir muallimden etkilenmesi sonucu “Ben şimdi gayet fasık, hatta dinsiz bir Kürdü salih bir Türk'e tercih ediyorum” dediğini nakleder. Bediüzzaman birkaç sohbet sonunda onu ikna eder ve “Türklerin bu millet-i İslamiyenin kahraman bir ordusu” olduğunu kabul ettirir. Bediüzzaman Ankara'da bulunduğu dönemde TBMM'de bulunan mebuslara bu misali verdikten sonra sorar: “Doğu'da bulunan 5 milyon Kürt, 100 milyona yakın İranlı ve Hintli, 70 milyon Arap, 40 milyon Kafkas var. Birbirine komşu ve misafir olan bu milletlere Kürt talebenin Van'da aldığı iman dersi mi, yoksa İstanbul'da mektepte aldığı ırkçılık dersi mi daha çok lâzımdır?”⁴¹

BÖLÜM VI

Milletlerin Saadeti Dostluk ve Sevgidedir

Bediüzzaman'a göre Doğu Anadolu'nun ve Ortadoğu'nun saadeti ve selâmeti Ermeniler dâhil Arap, Türk, Kürt, Süryani ve diğer milletlerle ittifak içinde ve dost olmaya bağlıdır.⁴² Dostluğun sebeplerinden en önemlisi komşuluk ve ortak menfaatlerdir. Komşuluğun devamı ve ortak menfaatlerin kazanımı akıl, ilim ve meyli terakkiye bağlıdır. Bütün bunlar ise sevgi ve muhabbetle sağlanacaktır.

“Husumet ve adavetin (düşmanlık) vaktinin bittiğini” söyleyen Bediüzzaman “İki Harb-i Umumi (dünya savaşları), adavetin ne kadar fena ve tahrip edici ve dehşetli zulüm olduğunu gösterdi. İçinde hiçbir fayda olmadığı tezahür etti. Öyle ise, düşmanlarımızın seyyiatı (kötülükleri) - tecavüz olmamak şartıyla - adavetinizi celp etmesin”⁴³ demektedir.

Muhabbetin sebeplerini sayarken komşuluk yanında “iman, İslamiyet, cinsiyet ve insaniyet”⁴⁴ gibi nurani bağlar olduğunu ifade eden Bediüzzaman “İman ve İslamiyet”in bu bağlamdaki önemine değinir. Devamında “cinsiyet ve insaniyet” gibi ortak değerlerin de bütün insanları, ırkları ve dilleri ne olursa olsun, sevgi ile birleştirmesi gerektiğini ifade eder.

Bediüzzaman bilhassa Müslümanların “komşularını, hemcinslerini insan olmak yönüyle sevmelerinin” dinin emri ve gereği olduğuna dikkat çeker. “Muhabbet, uhuvvet (kardeşlik) ve sevmek islâmiyetin mizacıdır, rabitasıdır”⁴⁵ der. Müslümanları tüm insanlarla ve bilhassa komşuları ile dost olmaya davet eder.

Sevgi ve muhabbetin oluşması ise ırkçılığın terk edilmesine ve farklılıkların birer zenginlik olarak kabul edilmesine bağlıdır. Doğu'nun önemli şair ve ediplerinden olan Şeyh Sadi-i Şirazi'nin dediği gibi “İki cihanın rahat ve selâmetini iki harf tefsir eder, kazandırır: Dostlarına karşı

mürüvvetkârâne muâşeret ve düşmanlarına sulhkârâne muamele etmektir."⁴⁶ İdarecilerin ve devletin toplum üzerindeki en önemli görevi asayiş ve barışı korumaktır.

Muhabbet ve Sevginin Kaynağı İman Kardeşliğidir

Doğuda din ve iman hâkimdir. Halkın birliğini ve beraberliğini sağlayacak, eğitime ve maddi-manevi terakkiye sevk edecek olan dindir. Dini referanslarla yapılan bir teşvik ve sakındırma halk üzerinde daha müessir olur. Birliği sağlayacak olan ancak dindir.

Yüce Allah Kur'an-ı Kerim'de "Mü'minler kardeştir"⁴⁷ buyurur. Mü'minlerin ortak inancı olan iman kalplerin birleşmesi ile sonuçlanır. Bu da toplumda birliği ve beraberliği temin eder. Bediüzzaman bu hususu "Tevhid-i imanî elbette tevhid-i kulûbü ister; vahdet-i itikat dahi vahdet-i içtimaiyeyi iktiza eder"⁴⁸ demektedir. İman ve vatan birliği insanların birliğini sağlayan en önemli iki sebeptir. En kuvvetli bağ iman bağıdır. Çünkü iman ile esma-i ilâhiye sayısınca birlik bağları oluşur. Bediüzzaman bu gerçeği "**her ikinizin Hâlıkınız bir, Mâlikiniz bir, Mâbudunuz bir, Râzıkınız bir, bir, bir, bine kadar bir, bir. Hem peygamberiniz bir, dininiz bir, kıbleniz bir; yüze kadar bir, bir**"⁴⁹ diyerek imanın sağladığı birlik bağlarının binleri geçtiğini ifade etmektedir. İman bağı güçlü bir şekilde inananları birbirine bağlar.

Vatan ve komşuluk bağları ise iman bağı kadar güçlü değildir. Bir vatanda yaşamaktan kaynaklanan birlik bağı "Köyünüz bir, devletiniz bir, memleketiniz bir, ona kadar bir, bir"⁵⁰ şeklinde ifade edilebilir. Bir vatanda yaşayan insanların birliği inanç birliği ile beraber olursa daha mükemmel ve güçlü bir şekilde vatandaşları birbirine bağlar. Buna göre de sevgi ve muhabbet oluşturur. Bir ülkede beraber yaşamak güçlü bir milleti oluşturmaz; ancak imandan kaynaklanan inanç birliği milleti oluşturur.

Bütün bu gerçeklerden anlaşılmaktadır ki, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da ve Ortadoğu'da birliği ve dirliği sağlamanın yolu dinden ve dine değer vermekten geçer. İnsanlar arasında sevgi ve muhabbeti oluşturmanın yolu da dinden geçer.

SONUÇ

Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da ve devamı olan Ortadoğu'da bir asra varan süre devam eden cehalet, fakirlik ve ihtilaf ve bunlardan kaynaklanan istikrarsızlık ve terör çözümsüz değildir. Her şeyin bir çaresi vardır ve iyi niyetle yaklaşım sergilendiği zaman kısa zamanda çare bulmak da mümkündür. Yeter ki sağduyulu davranılsın ve akılcı bir yol takip edilsin.

Doğu'da ve Ortadoğu'da henüz bu gibi problemler ortaya çıkmamışken geleceği görerek zamanın idarecilerini ikaz eden ve ileri görüşlülüğü günümüz hadiseleri ile de tescil edilen Bediüzzaman'ın fikirlerine ve önerilerine kulak vermek günümüz idarecilerine kalmıştır. Günümüzde Bediüzzaman yok; ama yığılarak devam eden problemlere işaret ettiği çözümler karşımızdadır.

Bediüzzaman'ın önerilerini "Demokratikleşme, ırkçı politikalarından vazgeçerek iman kardeşliğini yeniden tesis etme, komşularımızla dost olma, din ve fen ilimlerinin beraber okutulduğu eğitim müesseseleri, sürdürülebilir ekonomik kalkınma ile hür teşebbüse önem verme" şeklinde özetlemek mümkündür. Bütün bunların gerçekleşmesi hürriyetçi ve katılımcı demokrasi ile mümkün olabilecektir.

Teşekkür : M.Ali Kaya'nın "Doğu ve Ortadoğu Problemlerine Bediüzzaman'dan Çözüm Önerileri " adlı eseri, Risale-i Nur Enstitüsü sitesinde yayınlanan makaleler, Prof.Dr. Bünyamin Duran'ın ve Sayın Sadık Yalsızuçanlar'ın makaleleri, Sayın Mehmet Yılmaz Bey'in teşvik ve destekleri, Derin Düşünce Grubu üyeleri ve yorumcuları ile yaptığımız tartışmalar bu yazı için bilgi ve ilham kaynağı olmuştur.

Takviye Okumalar

[PKK... Ters giden nedir? Bundan sonra nereye?](#)

[Kurtlu hilal](#)

[Gözü kör olsun bu ulusçuluğun!](#)

[İrkçiya kızılmaz, acınır!](#)

[Müslümanların iç hastalıkları](#)

[Vatanın bütünlüğü silahla mı korunur?](#)

[Ax! Welate min - Ah! vatanım](#)

[Kuzey Irak'a girelim mi?](#)

Kaynaklar:

Aclunî, Keşfu'l-Hafa, Beyrut-1352.

Aliyyu'l-Muttaki, Kenzu'l-Ummal, Halep-1974.

Bediüzzaman Said Nursi, Risale-i Nur Külliyatı,

Divan-ı Harb-i Örfî, 1993-İstanbul.

Emirdağ Lahikası, 2001-İstanbul.

Hutbe-i Şamiye, 1993-İstanbul.

İşaratü'l-İ'câz, 1998-İstanbul.

Lem'alar, 2001-İstanbul.

Mektubat, 1998-İstanbul.

Muhakemât, 1998-İstanbul.

Münazarat, 1993-İstanbul.

Sünuhat, 1996-İstanbul.

Tarihçe-i Hayat, 1998- İstanbul.

Münavi, Feyzu'l-Kadir, Tarihsiz-Beyrut.

Gazali, İhya-ı Ulum, İstanbul-1985.

İmam-ı Muhammed Serahsi, Şerh-u Siyeru'l-Kebir, Tarihsiz-1335.

Münzirî, Et-Tergib ve't-Terhib, Tarihsiz-Kahire.

Dipnotlar

1. Divan-ı Harb-i Örfî, s. 89.
2. Aclunî, Keşfu'l-Hafa, 1:462 (Hadis No: 1515).
3. Divan-ı Harb-i Örfî, s. 22.
4. Divan-ı Harb-i Örfî, s. 22.
5. Divan-ı Harb-i Örfî, 69; Hutbe-i Şamiye, (1993-İstanbul) s. 85.
6. Tarihçe-i Hayat, (1998-İstanbul) s. 204.
7. Divan-ı Harb-i Örfî, s. 21.
8. Divan-ı Harb-i Örfî, s. 23.
9. Divan-ı Harb-i Örfî, s. 21.
10. Tarihçe-i Hayat, s. 93.
11. Tarihçe-i Hayat, 128-129; Emirdağ Lâhikası, s. 404, 437-440.
12. Emirdağ Lahikası, s. 404, 437-440.
13. Emirdağ Lahikası, s. 404.
14. Emirdağ Lahikası, s. 440.
15. Tarihçe-i Hayat, s. 75.
16. Münazarat, (1993-İstanbul) s. 127-129.
17. Sünuhat, (1996-İstanbul) s. 33.

18. İşaratü'l-İ'câz, (1998-İstanbul) s. 117; Muhakemat, (1998-İstanbul) s. 137.
19. Muhakemat, s. 24.
20. Lem'alar, s. 168-169.
21. Sünuhat, s. 33.
22. İşaratü'l-İ'câz, s. 13-14.
23. Sünuhat, s. 33.
24. Münazarat, s. 78.
25. Münazarat, s. 78-79.
26. Lem'alar, s. 206.
27. Sünuhat, s. 77-79.
28. Hutbe-i Şamiye, s. 49, 126; Sünuhat, s. 79.
29. Sünuhat, s. 79.
30. Sünuhat, s. 81.
31. Lem'alar, s. 174.
32. Necm, 53:39.
33. Divan-ı Harb-i Örfî, s. 57-61.
34. Nursî, Emirdağ Lâhikası, c. II, s. 194.
35. Nursî, Emirdağ Lâhikası, s. 132.
36. Nursî, Emirdağ Lâhikası, s. 65-66.
37. Nursî, Mektubat, ss. 65-66.
38. Emirdağ Lâhikası, s. 438.
39. Emirdağ Lâhikası, s. 438.
40. Emirdağ Lâhikası, s. 437-440.
41. Emirdağ Lâhikası, s. 438.
42. Münazarat, s. 67.
43. Hutbe-i Şamiye, s. 57.

44. Hutbe-i Şamiye, s. 58.
45. Hutbe-i Şamiye, s. 58.
46. Mektubat, s. 258.
47. Hucurat, 49:10.
48. Mektubat, s. 254.
49. Mektubat, s. 255.
50. Mektubat, s. 255.

Batı'yı şeytanlaştırmadan... (Sever Işık)

Cemaleddin Afgani ve Ali Şeriatî takriben yüzyıl arayıla ümmetin makus talihi değiştirmek için İkbâl beklemeden mücadele ettikten sonra doğdukları topraklardan uzakta, Afgani göz altında, Şeriatî gözden ırakta, arkalarında yüzyıllarca yankılanacak bir "çığlık" bırakarak izzet ile dar-ı dünyadan dar-ı bekaya hicret ettiler, maaştan meada göçtüler, "hüseyni bir iş" yaparak gittiler.

Ama hala yüksek sesle konuşmaya devam ediyorlar...

19 yy. İslam dünyasının batı ile karşılaştığı ve bir kriz dönemidir. Krizin sebebi salt bir entelektüel meydan okuma değildi. Bu karşılaşmayı, ki İslam dünyası itibariyle batı ile üçüncü karşılaşma, asıl "yakıcı ve yıkıcı" kılan onun askeri, siyasi ve iktisadi boyutu idi; Bilim silahlara eşlik ederken silahlar bilime yol gösteriyordu. Kolonyalizm sonucu İslam dünyasının direnç noktaları ve kaleleri olan memalik-i İslam tek tek düşmüş, sömürgeleştirilmişti; geri kalan birkaç sultan/lık ise siyaset/denge ile saltanatlarını yaşatmanın peşinde idi.

Ümmetin uleması ise yıllardır içinde bulunduğu zihinsel donukluk ile değişimin "ne"liğini, aciliyetini ve yakıcılığını kavrayacak bir zihinsel olgunlara sahip değildi veya iktidarın peşinden gitmek kolay geliyordu.

Ortada çıplak durak bir durum söz konusu idi; İslam dünyası üzerinde tasallutu kuran bir sömürü ve tabii ki bunun sonucu olan bir tahkir düzeni...İşte böyle bir tarihsellik içinde ortaya çıktı Afgani...Önce uyardı ve sömürgecilere karşı direnmeye çağırды, hem sultanları hem Müslümanları ve de tüm doğuluları..

O, ümmeti ama özellikle "sultanları ve ulemayı" su alan "Nuh'un gemisi"ni yeniden inşa etmeye çağırıyordu. Değişmek/ıslahat ve direnmek/devrim gerekiyordu. Aksi halde ölüm kaçınılmazdı. Afgani'nin yaptığı kıyameti haber veren "sur"u üflemekti..

Evet, Afgani bir ıslahatçı idi, çünkü; o toplum içinden çekilmiş vahyi yeniden hayata dahil/nazil olmasını istiyordu. Kur'an'ın raflardan indirilmesi ve açılması gerekiyordu. Kur'an günümüz için ne söylüyor, güncelimizde vahyin anlamı nedir? Ve peygamber bugün konuşmalı ve Kur'an'ı tefsir etmeli idi. Din bugün yeniden hayatı inşa etmeli ve yol göstermelidir. İctihat ve tefekkür kalesi tahkim edilmeli eski parlak günlerine dönmelidir.

İslamiyet bütün modern gelişmelere açıktır. Bizzat terakkiyi emreder. Mani-i terakki değildir ve dini akideler "taklit" yerine sağlam akli deliller üzerine kurulmalıdır. İlahi mesajı örten hurafeler ortadan kaldırılmalı, "gerçek İslam" ile yüz yüze gelinmelidir. Mesajın özü; "makasid-ı şeria" yakalanmalı ve "asrın idrakine sunulmalı"dır. Ümmet uyanmalı, silkinmeli, savaşmalıdır, kadercilik kader değildir. İnsanın kaderi elindedir. O değişimi irade etikçe kader tecelli edecektir. Tembelliğin yıkımın vebalini Allah'a yüklenmemelidir.

Afgani inkılapçıdır da. Çünkü o sadece konuşmakla ve vaaz etmekle netice alamayacağını düşünmektedir. Sömürgeciler zor/la/da olsa kovulmalıdır. O sultanların kapısını derdine derman kılmak için çalar. Bir saraydan diğerine sultanlara yaklaşır, danışır, danışmanlık yapar, ama, dalkavukluk yapmayı reddeder. Bir diyardan başka bir diyara sürülür. Pes etmez. Kendisi ile iş tutacak bir sultan aramaktan vazgeçmez.

O acil bir devrimcidir, sorunu kısa yoldan siyaset ile çözmeyi düşünmektedir. Üstadın, Talebesi Abduh gibi beklemeye tahammülü ve takati yoktur. Hemen bir devrim toplumu baştan başlayarak dönüştürmek istemektedir. Ama eğitim ve sabır ile değil, siyasetle.. çünkü mesele siyasidir siyasi yola çözülmelidir..

Yazmayı değil, konuşmayı seven Üstada hakim olan eğilim pratiği/hareketi/devrimi iken talebesi Abduh'ta eğitim/ıslah/düşünceci. Cemaleddin Afgani'nin yatışmayan yapısı ile Abduh'un siyaseten uzaklaşarak önceliği eğitim yolu sosyal dönüşümüne vermesi ve sükuneti seven yapısı onların yolunu ayırmıştır...

Şeraiti ise, Afgani'yi ve Abduh'u kendi nefsinde cem etmişti; Abduh'un eğitimciliğini, Cemal'in devrimciliğini ve heyecanını..

II.

Şeraiti'ye göre, Afgani ve Abduh İslam toplumunun yeni "düşünsel özgürlük" önderleri olup, aynı zamanda tüm dünyadaki kültürel sömürü karşıtı hareketlerin yaratıcısı ve başlatıcısıdır. Afgani ve Abduh'un yaptığı iş "vurgun yemiş İslam toplumuna ruh vermek" olmuştur.

Şeraiti'ye göre Afgani'nin yöntemsel hata yapmıştır. Afgani halkı uyandırmak gerektiğini söylemiş, fakat, pratikte halk düşüncede kalmış ve sultanlara yaslanmıştır. Abduh ise ulemaya yaslandığından, neticede halkın durumunda değişim olmadığı gibi aydınlar arasında nispi bir başarı sağlandı. Çünkü, Afgani'nin ve Abduh'un yaslandıkları sultan ve ulema nihayetinde egemen sınıfın mensupları olarak onlar nihayetinde devrimci/değişimci değil, statükocu ve

muhafazakardırlar. Onlar düşünce olarak ileri, devrimci ve hoşnutsuz olsalar da pratikte muhafazakar ve maslahatçıdırlar.

Sonuçta ne sultanlar/mele Afgani ile ne de ruhaniler/rahip Abduh ile hareket etmişlerdir.

Oysa yapılması gereken peygamberin yaptığı gibi "nas"a dayanmaktır. Sahip"lerden değil, sahipsizlerden başlamak gerekirdi. Şeriatıye göre, bir savaşa başlamak için özellikle genç nesle ve aydınlara umut bağlanmalıdır, çünkü, bunlar bir iman ve inanç kazanıp ortak bir hedefe yönelirlerse mucize gerçekleşir

III.

Şeraiti'nin projesi/hedefi "Öze dönüş"tür; İmanın itikadın yenilenmesi, geçmişe kaçmadan geçmişin tanınması, sömürgecilerin tanınması kovulması... İnsan önce kendi "benliğini" sonra yaşadığı toplumu ve toprakları özgür kılmalıdır. Onun içinde zindanlarını aşmalı ve "dine karşı din"i tanımalı ve ne yapılması gerektiğine karar vermelidir. Varoluş, tarih, adalet, özgürlük temelleri üzerinden evrensel bir bakış açısı ile önce kendimize sonra çevremize bakmamamız gerekir.

Şeraiti, bir ıslahatçı olarak dinin toplumsal hayata bir "ruh ve anlam" olarak çekilmesinden ve dinin kuru ritüellere, literallere dönüştürülmesinden muzdaripti. Topluma hurafelerden arındırılmış iman ve ateş bahşeden İslamı anlatmaya çalışıyordu. Hz. Muhammed'in, Ali'nin, Ehli Beytin, Ebuzer'in, Selman'ın İslamını... İslam, Safevi şiilerin ve muavi sünnilerin ve onların varislerinin elinden kurtarılmalı idi. Eğer İslam bu tarihsel ve kültürel paslardan arındırılırsa Müslümanlar arasında herhangi bir ihtilaf kalmayacağına inanmaktadır.

"Kutlu özgürlük çağrısı" olan din/İslam, egemen dinin "zer, zor, tezvır" teslisine/şirkine karşı çıkmayı vaaz ediyordu. İnanmak/dünya görüşü kadar, yapmak/ideoloji gerekiyordu. Çünkü bu dünyaya dahil olmayan, nas'ı görmeyen, gözlerini sadece mezar ötesine diken bir dinin/çağrının yabancılaştırıcı ve uyuşturucu olmaktan öteye anlamı olmazdı.

Şeraiti bir ıslahatçı olarak taklidin terki yolu ile "uyanıklık" ve "aydınlık" istiyordu, imanın aydınlığını... Bu nedenle o dinsel geleneği eleştiriye tabi tuttu ve İslam dünyasındaki taklitten, yeni kuşakların kendini batının kollarına bırakmasından donuklaşan, fikirsizleşen, muhafazakarlaşan ulemayı sorumlu tuttu. Çünkü onlar gerekli rehberliği yapmamışlar, sorunlara çözüm üretememişler ve Malik Bin Nebi'nin dili ile söylersek **toplumu sömürüye hazır hale getirmişlerdir.**

Şeraiti için asıl olan ıslahın, dini düşüncenin yeniden yapılanmasının bir devrim/dönüşüm ile neticelenmesi idi. Zira O iman ve amelin birlikteliğine inanıyordu. Soyut bir fikir onun için herhangi bir gerçekliğe sahip olamazdı. Fikir eylem içinde gerçekleşir. O İslam ki tevhid dinidir. Tevhid ise salt soyut bir hakikat değil, somut bir gerçekliktir. Din dünyaya müdahil olmalı, onu çözümlmeli, anlamlandırmalı ve değiştirmelidir. Çünkü **akide, soyut bir bilgiler yığını değildir ve sosyoloji de akideden ayrı düşünülemez. Akide**

daima tarihin kalbindedir, dışında değil.. Öyleyse ne yapmalı? Nasıl yapmalı?

Şeraiti, İslami akidenin özü olan tevhidin toplumsal bir yorumunu yapmanın peşindeydi. Yani tüm "nas"ın bir olduğu, "şirk dini"nin görüntüsü ve gölgesi olacak herhangi bir ayırımın olmadığı, tüm Allahın kullarının bir olduğu bir toplumsal hayat inşa etmek istiyordu ve bunun için Şeraiti göre aydınlar, imanın özündeki değişimci, tevhidi mesajı açığa çıkarmalı ve gençlik başta olmak üzere halka gidilmelidir.

O, dünyayı/bedeni dinin/ruhun üzerine inşa etmek istiyordu. Onun için dini kavramları sosyolojik alize tabi tutarak "dünyevileştirdi". Amacı, bakışları mezardan dünyaya çevirmektir. Cehennem ateşinden önce dünyadaki yangını, yani başımızdaki zulmü görmek gerekiyordu.

Din yaşama dokunmalıydı.

Şeraiti hem kendi kuşağı için hem de bugün hala imanın, aşkın, felsefenin, irfanın, şiirin ve eleştirel düşüncenin kıvılcımını tutuşturan bir müzmin muhaliftir. Öyle bir muhalif ki konuşmalarında Ali, Ebuzer, Selma, Hüseyin, İkbâl, Afgani, ismi ile Marx'ın, Sartre'in, Fanon'un, Weber'in, Carrel'in isimleri yan yana gelmektedir. Batı sömürüsüne karşı çıkmakta fakat onu şeytanlaştırmamaktadır. Batının sömürü stratejilerinin maskesini indirirken Massignon'a hakkını teslim etmektedir.

Kendi kuşağına yeni bir perspektif, yeni bir iman bilinci kazandıran gençliğin coşkulu öğretmeni Şeraiti, bugün dahi gençliğe sahip olduklarını hatırlatarak, tanıtarak ve yorumlayarak özgüven aşılama devem etmektedir

IV.

Afgani ve Şeraiti inkılapçı idiler, ama bir demagog değil; ıslahatçı idiler, ama sadece ucuz tebliğci değil. Onlar taklit karşıtı idiler ama batıyı tümünden/külliyen tahkir edici değildiler.

"Olan olmuş"a ve "ne olacaksa olsun"a karşı çıktıklarından onların temel sorunu sorusu "ne yapmalı" ve "nasıl yapmalı" sorusu idi. Bu soru iman ve sorumluluk ve özgürlük bağışlayan, tüm boyun eğişleri reddeden bir düşüncenin eşiği idi.

İnsanın kaderi değiştirebileceklerine iman etmişlerdi. Bunun yolu da "kendilerinde olanı değiştirmekten" ve irade etmekten geçiyordu. Fakat "irade sahibi olmak" için özgür olmak, özgür olmak için de bilinçli olmak gerekiyordu. Afgani ve Şeraiti insanın sorumluluğunu iptal eden kaderciliğe karşı çıkarlar. Aksisi özgürlüğün, sorumluluğun inkârı olacaktı ve kölelik ile sonuçlanacaktı.

Afgani, küfrün tasallutu ile karşılaşan İslam dünyası maruz kaldığı sömürü vurgunundan kurtuluşun ve birlik özleminin sembolü ve kavim üstü/kavimsiz kavgacıdır. Onun yaşamı İslamın/ümmetin birliğine duyulan özlemini somut ifadesi ve bizzat mücadelesidir.

Şeraiti'yi Afgani'ye bağlayan tema İslami uyanış ve antiemperyalistliktir. Şeraiti, ıslahatçı ve inkılapçı olarak aynı 'acıyı/çağırıcı' omuzlamıştır. Onun çağırısı 'özümüze dönmek' ve onurlu bir yaşam sürmek için omuzları üzerinde bir baş taşıma mücadelesidir.

Her iki üstadında acelesi vardır, acil bir devrimci/değişimcidirler, ümmetin isyan etmesini ve sömürücüleri alaşağı etmesini ve kaderlerine hükmetmelerini isterler. Durum ihmale gelecek gibi değildir, behemehal harekete geçmek sömürünün ve sömürgecinin maskesini indirmek ve tahtından etmek gerekmektedir. Afgani bir umut için kıtaları dolaşmakta, bir sultan bir millet aramakta, Şeraiti ise zamandan tasarruf için hızlı konuşmakta, koşuşturmakta ve bir mucizeyi gerçekleştirecek bir geçlik ve halkı eğitmektedir.

İslâmcılığın Tatilden Tarih Sahnesine Dönüşü (Sever Işık)

I- Kriz

Max Weber modernliği "dünyanın büyüsunün bozulması" olarak tanımlamıştı, yani modernite ile beraber insanlık artık "şey"lerin ardında gizem, aşkınlık, dünya üstü nedenler, öte varlıklar aramayı bırakarak her şeyin "nedenini" o şeyin içinde arama noktasına gelmişti; ki, bu her şeyin dikey düzlemden kopartılarak yatay/dünya düzleminde, aklın rehberliğinde "rasyonel olarak" yeniden tanzim edilmesi anlamına geliyordu.

Gel gelelim ki son otuz kırk yılda yaşananlar, küreselleşmeye bağlı gelişen olaylar, siyasal denetim/egemenlik araçlarının gelişimi ile denetimin artmasına paralel olarak, "makro egemenlik" alanın dışında, sürekli gözden kaçan ya da tam olarak denetlenemeyen "mikro iktidar alanları"nın artması, küreselleşme ile beraber yerelliğin güç kazanması, yerel kimlik ve aidiyetlere vurgunun artması, insanın ayaklarının yerden daha fazla kesildiği bir dönemde "toprak bağının" güçlenmesi, milliyetçi savaşlar, sürekli artan suç oranları, şehir yaşamında "kaos"un sürekli hale gelmesi, bireysel ve toplumsal şizofreni, tüketim çılgınlığı ve bunun dünyayı/doğayı tahrip etmesi sonucu oluşan huzursuzluklar ve çevreci hareketler, göç/mültecilik ve bunun sonucu oluşan küresel yeni ırkçılık türleri vb. modernleşmenin doğal sonucu olan problemlerle karşı karşıyayız.

Modernliğin "ideal insani düzen"e doğru hareketi insanlık dışı sonuçlar doğurmuş, "modern idealler" insanlıkta hayal kırıklığı yaratmıştır. Tüm tasarımlara rağmen "ütopyalar" değil, otoriter yönetimler, "sürekli savaşlar" gerçekleşti. Bugün, insanlığı korumak için teknolojik zaferlerin akıl ve ahlak ile dengelenmesi gerekiyor. "İnançlardan amaçlardan ve kurtulmuş bir "araçsal akıl", serbest hareket kabiliyeti ile tüm küremizi cehenneme çevirme imkan ve kapasitesine sahip.

Nihilizm ve postmodern görececiliğin her şeyi/hakikati yok etmesi ve herkesin istediği herşey/hiçbirşey olması, onlarca yıldır bir "anlam krizi ve sorunu" yaratmış durumda.

Barbarlığın medeniyetle atbaşı gittiği kabul edilen bir gerçek. Her medeniyet üretim ilişkilerine, yaşam kavrayışına paralel olarak ölümcül ilişkiler ve "ölüm biçimleri" ve cezalandırma sistemleri ortaya çıkarır.

Yine bir vakadır ki hiçbir uygarlık günümüzdeki uygarlık kadar, insanı/insanlığı öldürme ve yok etme kapasitesine ulaşmamıştır. Bugün bir düğmeye basarak NBC silahlarla bir ülkeyi yok etmek mümkün ve bu denendi de. Son yüzyılda da savaşta ölenler 200 milyon civarında; bir o kadar da sakat ve yaralı var. İnsanın verdiği bedel ve harcadığı emek ise ölçülemez.

Bunca savaş ve yıkımdan sonra "ilerleme"nin acının azalması, mutluluk ve refah demek olmadığı anlaşıldı. Modernitenin krizinin başladığı yer de burası.

II- İmtihan

Tüm bunlar olurken 19. yüzyılda siyasal çerçevelerini/organizasyonlarını kaybeden İslam dünyası, birçok iç ve dış nedenin birleşmesine bağlı olarak toplum hayatındaki siyasal ve ekonomik belirleyiciliğini kaybederek geri çekilmiş "tarihte tatil"e çıkmıştı.

İslam medeniyeti 20.yüzyılın son çeyreğinin de modernleşme ile atbaşı giden emperyalizmin huzursuzluklarına karşı yeniden "sistem karşıtı hareketlerin" "direnişini" örgütleyen, "dayanışmayı" motive eden yegane güç olarak "tarihe geri döndü."

İslam kültürel donanım, davranış ve formasyonu ile bugün dünyadaki işgalci küresel imparatorluk düzenine karşı biricik alternatif olma özelliği/potansiyeli ile mücadeleye içine girmiştir. Elbette ki vahiy orjinli bir din olan İslam'ın mücadelesini toplumun kolektif, kültürel hafızası ve bireylerin bilinci üzerinden yürütmektedir. Dinin hayata dönüşü -ki pratik olarak- hayata müdahalesi ve hayatı yönlendirmesi/belirlemesi günümüzün başat olgusudur.

İslamiyet tatilden dönünce elbette ortalığı gülük gülistanlık bulmadı. Devran değişmiş, köprünün altından çok sular akmıştı. Daha önce hiç bir uygarlığın, insani etkinliğin, yapıcılığın ve yıkıcılığın ulaşamadığı bir modern medeniyet ile karşılaştı. Bu karşılaşma çetin oldu ve bu süreç devam etmekte.

İslam, tüketim çılgınlığına, doğanın tahribine, çevrenin kirlenmesini durduracak, hayatın anlam ve değer kazanmasını sağlayacak alternatif bir zihniyet/paradigma olarak bugün modern medeniyet ile karşı karşıyadır. Küresel sistemin tekno-kapitalist tüccar şebekelerinin İslam dünyasını hedefe yerleştirmeleri, propaganda aygıtına son gaz hız vermelerinin ardındaki neden İslam'ın değerler kavrayışı ve hiyerarşisidir. Bu değerler kapital sistemin istilasına set çekme, akıntıyı tersine çevirme potansiyeline sahip olup, kapitalist para babalarının çarkına çomak sokmaktadır.

Fakat tüm bunların yanında islami ve müslümanları bekeleyen handikaplar var. Bu açmazlarla hesaplaşma hem islamin, hem de dünyanın kaderini belirleyecek.

Yeni "küresel epistemenin" beraberinde getirdiği yeni sosyal değişiklikler, müslümanların paradigmasını boşaltarak ya da deforme ederek siyasal/kültürel/iktisadi tasarımlarının işlevsiz kılmakta. Müslüman muhayyile bu paradigma tarafından yönlendirilmekte ve şekillendirilmekte, İslami düşüncenin içi belirsizleştirilmekte, kavramlar flulaşmakta, anlam kaybına veya genişlemesine uğramaktadır.

Bugün batı küresel bir hegemonyasındaki dünyada "niteliksel ve niceliksel değişim" ve neoliberalizm müslümanların dilini dönüştürmekte. Ve giderek kamu ile uyumlu ama gelenek ile ilişkisi zayıf bir islam anlayışı oluşturmakta. Bugün islami kesimin sorunu dünyaya/iktidara talip olması fakat bunun dilini, argümanlarını hakıyla geliştirememesidir. Örneğin, verili siyasi ve iktisadi dili dönüştüremeden olduğu gibi kullanmaları, itikadi olanın modanın alanına sokulması, vecibelerin "Seküler bir dil" ile sunulması ve savunulması...vb.

"Tatilden dönen Müslümanların, kendilerini içinde buldukları modern kültür ile ilişkilerinde bir hastalıklı kavrayışla karşı karşıyayız. Alternatif olma iddiası ile ortaya çıkan Müslümanlar, buldukları yerdeki "doğruların" karşısında yelkenleri fora etmektedir. Dönüşüm/değişim müslümanların "yaşama kavgasına" sirayet etmiş durum da. İslam bugün karşı çıktığı modern kavrayışı yeniden üretmektedir. Bütün dikkatler "forma" yönelmiş, "kanunların ruhu" göz ardı edilmektedir. Siyasal iktidar tahayyülü Müslümanları "makyavelist" bir çizgiye çekmekte ilkeli bir ahlaki duruşu sarsmakta; bu da islami ahlakın içerisine sürekli "yeni ikamelerin" taşınmasına ve bünyenin yıpranmasına sebebiyet vermektedir; örneğin, müslümanlar kendilerini "ilerlene" mantalitesi içinde anlamaya ve konumlandırmaya çalışarak onaycı bir yaklaşım geliştiriyorlar.

İslamiyetin meydan okuyuşundan bir "uyum/intibak dili" geliştiriliyor.

Siyasi ve ekonomik hayatlarını modernize eden İslami kesim, sosyal hayatını da modernize etme eğimine girmiştir. "Müslüman her şeyin güzeline layıktır" gibi içeriği belirsiz bir önermeye sığınarak "tüketim kültürü" meşrulaştırılmakta ve çağdaşlıklarını ispat için akıl almaz yollara başvurmaktalar; örneğin, israfın alabildiğince artması, beş yıldızlı otellerde, deniz kenarlarında, kumsallarda "tatil yapma" anlayışının islamileştirilmesi, turistik turlar, bedenlere salt estetik kaygılarla müdahale...Bedenin emanet olarak algılanmasının "mülk" olarak dönüşmesi, estetik beden hayaletine vurulan müslüman kadınlar için "İslami defileler!" ...Namusu kadına eşitleyen erkeklerin, kendileri için birçok şeyi "caiz" görmesi; "vitrin kadınlar" taşımak, sekreterlerle aşk ilişkisi, lüks turlar, jipler, kaçamaklar, kendileri için uygun gördüklerini kadınlar için uygun

görmeyen ataerkil tutumlar... Giderek islam kültürü adına, modern bir kültürün karikatürü ve taklidi olan yeşil pop, konser kültürü, marka merakı, "birinci sınıf dünyalar için" alış-veriş mabedlerinin kapılarını aşındırma, burjuva mekanlarının islamileştirilmesi, islamcı sermayenin benzer kapital statü görüngülerine başvurması...Sonuçta oluşan şey "kapitalizmin islami versiyonu." Ve "islami ahlak"ın güme gitmesi.

"Sahih" ve "sahici" bir karşı koyuş iddiası ile yola çıkan müslümanlar, modernitenin ilişkilerini, zaman ve mekan bilincini temmelük etmekte. İslamcılık kendi mekanlarını "yaşam alanlarını" ve "zaman algısını" yeniden üretemeyince kafeleri ve kafe kültürünü tüketmektedir.

Bir süredir "mahremiyetin" "şov" a dönüşmesine şahit olmaktayız; romantik islamcılar tüketimi artırmak/kasaları doldurmak için ilan edilen her "özel gün" ü sahiplenerek meşrulaştırmakta ve bu babdan olmak üzere aile hayatlarını kamuya açmaktadırlar. Kocaman adamalar gazete eklerinde, TV. programlarında sevgililer günü vesilesi ile birbirine yeniden ilan- aşk etmekte birbirleri ile yarışmaktalar.

J. Berger'in ifadesi ile söylersek diyebiliriz ki mahremiyet "kapilazmin fidyesi" olarak gözden çıkarılmakta. Sistemin yarattığı "mahremiyet ve cinsellik" modernite ve gelenek çatışmasının en bariz çatışma alanı durumunda "cinsel devrim"in değerleri bunun teşvik ettiği geleneksel rollerin terki, sürekli tatminsizlik", teşhirin sınır tanımayışı, hedonistleşme, apolitik, hippie, sorumsuz "sev-genç" bir kuşak oluşmuş durumda ve bu sürekli hale gelmekte. Foucault'nun dediği gibi cinselliğin bir "günah çıkartma" algısı içerisinde, sürekli konuşularak ve teşhir edilerek, deşifreyona kışkırtılması "hayatın giderek anonimleşmesi ve kamusallaşmasının beraberinde getirmiştir. Artık yaşam, değerlerden arınan BBG evlerinde izlenen bir "şova" dönüştü.

Dünyamız giderek Sodom ve Gomora'ya dönüşmekte

Biyolojik krallık kadın ve erkek ilişkilerini temelden sarsacak maddi koşulları da yaratma imkanına sahip durumda. Ahlaki normların tasfiyesine, cinselliğin kışkırtılmasına, tüketime sunulmasına, itirafa zorlanmasına, günahın deşifreyonuna, rijit bir şekilde sokağa taşmasına, yatakların ortalık yere serilmesine karşı yeni bir emanet beden/gövde anlayışı ile "cinsel faşizme" ve onun "mal/ mülk beden" kavrayışına ve "unisex/cinsiyetsileştirme" politikalarına karşı çıkılmalıdır.

Müslümanlar dünyanın sorunlarından dolayı sorumluluk altına girmelikler.

III- Ve Umut

M. Watt İslamın üç Helenistik dalga ile karşılaştığını söyler, bunlar:

1. Dalga: İslamiyet'in yükseliş devrinde genişleyen fetihler sonucu Süryanice üzerinden klasik Yunan kültürü ile karşılaşması.
2. Dalga: 10.ve13.yüzyıllardaki Haçlı Seferleri ile islamiyeti'n yıkıcı bir saldırı sonucu "Batı" ile karşılaşması
3. Dalga: Tüm yerküreyi kuşatan ve halen yayılma istidadı gösteren "Modernliğin yayılması."

İslamiyet ilk iki dalgayı entelektüel gücünün zirvesinde olduğundan karşılaştığı, rahatlıkla, "karşı kültürün" "hasen" bulunduğu kısımlarını da temellük ederek atlattı.

El'an karşı karşıya olduğumuz modernlik ile olan karşılaşma/hesaplaşma devam etmekte; ki, bu sefer askeri ve entelektüel donanımı çok daha güçlü olan bir karşılaşma bu. Bu karşılaşmanın ilk hamlesinde modernite, kadim kültürleri adeta "kronik bir krize" mahkum etmiştir. İslam dünyasında ve eşzamanlı olarak tüm dünyada emperyalizm olgusu ile atbaşı gelişen/giden modernlik, yaşlı gezegenimizin şimdiye kadar gördüğü en güçlü ekonomik, siyasi ve kültüre taarruz ve tasallut ile karşı karşıya bırakmış ve ulaştığı her yerde/toplumda "yakıcı bir ateş" halinde geleneksel kültürlerin kimisini tamamen, kimisini de kısmen yok etmiş, bir kısmı ise deformasyona uğratmıştır.

Tüm bu huzursuzluklarına/ kötülüklerine rağmen hiç bir medeniyet tümüyle kötülüğe/yanlışlığa/ barbarlığa indirgenemez. Böyle bir kavrayışın kendisi medeniyet kavramının içeriğine ve anlamın aykırıdır. Çünkü "insani olmayan" bir şey medeniyet olarak adlandırılmaz.

Modernite kültürel kavrayışımızı, hayat anlayışımızı bize sundukları ile adeta geri dönüşümsüz olarak değiştirmiştir; örneğin, siyasi demokratizasyon, kültürün demokratikleşmesi ekonomik refah, bolluk, kolaylıklar, okuma yazmanın yaygınlaşması, ulaşım ve iletişim araçlarının baş döndürücü hızı ve gelişimi, insanın ilişkilerini dönüştürmesi, insanı bir yere, ülkeye, toprağa mahkûmiyetten çıkarması...vb gelişmeler, bazı menfi sonuçlarına rağmen tüm bunlar modernliğin kazanımlarıdır.

Ve bunları "başka bir yere ait" "yabancı" "Avrupalı" renge/posta bürünmüş olarak algılamak nitelemek "ucuz hamasi analizlerle" dışlamak çözüm olmasa gerek. "İktisadi araçsal akıl" ile, karşı kültürlerin "kapital değer"e sahip olan kısımlarını masseden bu obur uygarlık ile mücadele son derece çetin; fakat, imkansız değil.

Medine de başlamış bir medeniyet olarak sorunlarımızı medeni bir şekilde vahyin ışığı ile aydınlanmış incelmış insani bir entelektüel bir akıllın aydınlığında çözmeye çalışmamız gerekiyor.

Din bugün "meydan okuma dili" olmuştur. Modernitenin "meta anlayışına", zaman ve mekan kavrayışına karşın, yaşamı yeniden

anlamlandırmalı, insan ve Tanrı arasındaki "aidiyet" bilincini güçlendirmelidir.

İnsansı Yunan merkezli teolojik kavrayıştan farklı olarak, insanı Tanrı'nın karşısına koymayan, onu "eşrefi mahlukat" olarak tanımlayan İslamın bedeni "mülk" değil, "emanet" olduğuna dair algısı, insanları bir çok sorundan koruma kapasitesine sahiptir.

Kanaat, sabır, tevekkül, emek, alın teri, yardımlaşma, hayırda yarışma, temizlik, doğruluk gibi değerleri ile ribayı, fahiş kar oranlarını, toplumsal sefaleti günah olarak algılaması ve israfa karşı olması, tüketim toplumundaki tahribatı önlemek için rekabetin yakıcı yıkıcılığına karşı çıkması, insani dayanışmayı öngörmesi, güce, paraya ve mala değil; adalete dayalı insan tasavvuru ile, içten içe işleyen bir iktisadi akılla yaşlıları toplumdan dışlamayan, hayata dahil eden insaniliği ile modern kültürün karşısında durmaktadır; ki bu duruş bugün yegane "sahih ve sahici" meydan okuyuştur.

İslam insanlığı dertlerine derman olma potansiyeline sahiptir. Reçetenin oluşumu ise müslümanların entellektüel cehdine ve idrak gücüne bağlı olarak oluşacaktır. Bugün modernite, aklın arabasına koşmayan tüketmeyen tüm kültürleri ve yaşam biçimlerini "gerici", "ilkel", "bağnaz", ve illegal ve "terörist olarak mahküm etmekte ve yaftalamaktadır. İslamın modernlikle çekişmesi, hayatın kültürel kodlarının, kapitalize olup olmaması üzerinden yaşanıyor.

Çözüm "süreklilik ve değişim" içinde aranmalıdır. Ataların dini üzerinde ısrara etmeden(2/70) "dinsel bir bürokrasi" oluşturmadan. "karşılıklı anlaşma" içerisinde yeni bir iletişim dili inşa etmemiz gerek. Oluşturacağımız yeni dil (lingua islamica) İslami insanı (homo islamicus) ortaya çıkaracaktır. Geliştirilen çözümlerde, siyasal ve toplumsal projelerinde "mutlakiyetçi bir din" ve "din dili anlayışı"na karşı çıkmalı ve kendi siyasal dilinin, amaçlarının oluşumu peşinde olmalıdır

Sürekli değişen dünyada yerelliğe gömülmeden, içe kapanmadan muhafazakarlaşmadan yeni kutuplaşmalara karşı çözümler üretilmelidir.

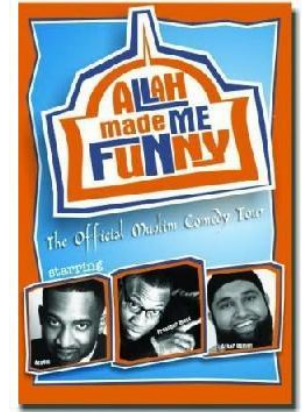
"Fetihçi" modern dünya/doğa kavrayışını da aşarak, insanı kendine yanancılaştırmayan, işçi hakları kadın haklarını güvence altına alan, sömürünün önleyen, doğayı tahrip etmeyen çevreye uyumlu ekonomik bir sistem oluşturulmaya çalışılmalıdır. Zaten İslami iktisadi değerler doğruluk, temizlik, itimat, bağış, erdemleri deyimlidir? Açlık ve sefalet varken temerküzü yasaklayan, fazla malı fakirin hakkı gören islami bir zihniyete/ çizgiye yaslanarak yola çıkmalıdır

Ne yapılırsa yapılsın, islamın, yeni bir inanç yeni bir "insan ve dil tasavvuru" olduğunu akıldan çıkarmamak gerekir. Bu islamın "raison d'être(varlık nedeni)'sidir". Ve hiçbir zaman "islam amaçlar/erekler krallığını terk etmez."

Komik Müslüman olur mu? (Mehmet Yılmaz)

İlimli İslam lafı oldum olası rahatsız etti beni. Sanki ılıklaştırılması gereken, fazla sıcak bir şeyden bahsediliyormuş gibi geliyor insana. Militarizmin, bedava şiddetin, intiharın dinimizde yeri olmadığını bilmeyenler kullansınlar. Ama bazen Türkiye'de doğup büyümüş yarı aydınlar da kullanıyor bu tuhaf sözü...

Eğer geçirdiği cinneti İslam zannedenler ile bizi ayırd etmek istiyorlarsa **normal İslam** diyebilirler ya da **sadece İslam**. ılıklaştırılmış, su katılmış halinin daha iyi/farklı olduğunu düşünenler ise önce İslam'ın ne olduğunu bir anlatsınlar da bakalım ne biliyorlarmış.

Geçelim. Benim gibi, çoğunluğu Müslüman olmayan yerlerde yaşayanların çevresi ister istemez yaşadıkları ülkenin gelenekleri, kanunları ve tabii "ötekilerin" önyargılarıyla ile şekilleniyor. Terör ve savaş kelimeleri bizim referansımız olan İslam ile özdeşleştikçe (teröristler ve gazeteciler sağolsun!) "Müslümanım" demek zorlaşabiliyor. Buna bir de Türkiye'deki başörtüsü yasağı gibi abuklukların batı medyasına getirdiği kafa karışıklığını eklerseniz manzara tamamlanır.

Tabii mevcut yanlış anlaşılımların ve önyargıların bütün sorumlusu bir avuç terörist, bir kaç gazeteci değil. Müslümanların önemli bir kısmı nerede yaşarlarsa yaşasınlar biraz içe kapanık, biraz fazla ciddî takılıyorlar belki de. [İnsan maymunlaşabilir mi?](#) adlı yazımda derinlemesine anlattığım, **hazza adanmış bir Tele Vole yaşamı sürmek** ile fazla kasmadan, "cool" bir biçimde İslam'ı yaşamak arasında ne çok mesafe var oysa.

Öyle zannediyorum ki bugünkü sorunlara ve geçmişin hatalarına kilitlenmiş biçimde yaşamak bir çözüm aramayı da engelliyor. Kendi hesabıma konuşacak olursam "toplumla bütünleşmiş" bir Müslümanlıktan yanayım. Evet, dinimin gereklerinden taviz vermeden ama hayatın gerçeklerini de göz ardı etmeden, **vicdan sahibi gayrimüslimlerle işbirliği yaparak**. Yobazlığın başladığı noktanın da bu olduğunu düşünüyorum: Bütün erdemleri Müslümanlara, kusurları ve aşırılıkları da Ateistlere, Hıristiyan ve Yahudilere atfetmek. Özeleştiriyi reddetmek, Müslümanların hatalarına kılıf aramak.

"ALLAH beni komik yaratmış"

"ALLAH Made Me Funny" (ALLAH beni komik yaratmış) 3 Amerikalı Müslüman tarafından hazırlanmış ve gerçekten çok komik bir şov. The "word instead of sword" (kılıç yerine söz) diyen komedyenlerin kendilerini, amaçlarını anlattıkları [güzel bir röportajı buradan](#) okuyabilirsiniz. Gösterilerinden bazı alıntılar [YouTube sitesinden](#) izlemek mümkün. ABD'de yaşayan değişik Müslüman toplulukların aksanlarıyla, Amerikalıların İslâm korkusuyla, Müslümanların kendilerini anlataMAyılarıyla dalga geçen skeçler...

Batılılarla iş veya başka sebeplerle yeni ilişki kurmak zorunda olanlara bir kopya vereyim: Kendisiyle, ülkesiyle, geldiği kültürle dalga geçemeyenlerin işi bu coğrafyada biraz zordur. Elbette Mehmet Ali Erbil gibi kendinizi rezil etmeyin; zaten ters tepecektir ama efeler gibi kasıla kasıla gezmenin, **"Amman erkeklige toz kondurmayalım"** demenin de size bir faydası olmaz.

Make çay, not war! (Savaş yapma, çay yap)

Son yıllarda demokrasiyi ve liberal fikirleri savunan Müslümanların aslında bir tür dip dalgasının sadece görünen kısmı olduğunu düşünüyorum. Bir çok Müslüman hem birey olarak hem de ümmet olarak yaşamayı başarıyla bağdaştırıyor. Ancak "dışarıdan" bakanlar ya bir yapmacıklık ya da çelişki görüyorlar. Bunun bir okuma hatasından ibaret olduğu kanaatindeyim. [Üçüncü Dalga](#) adlı blogda bu konuda [mutlaka okunması gereken makaleler](#) var. İşte küçük bir alıntı:

"Ulus-devlet bekcisi Kemalist'ler 2. dalganin savunuculugunu yapmaktadirlar. Merkez burokrasi, tek tipcilik (Turk ulusu etiketi altinda) gibi sanayi kavramlarini savunmaktadirlar. Karsilarinda kim vardir? 1. dalgada olan koyluler mi? Bir derece evet fakat artik cogunlukla hayir. Kemalist'lerin buyuk bir hatasi sudur: O koylulerden buyuk bir kısmi sehre gocetmis, servis/bilgi ekonomisine gecmis, ve bireyselleserek giysi/kiyafet/hayat tarzları ile bu bireyselliklerini yasamayı istemektedirler. Yani Cumhuriyetçiler 1. dalgayla savastiklarını zannetmekte fakat aslında 3. dalga ile karsi karsiya gelmektedirler"

Burada anlatılan ve Alvin Toffler'e dayandırılan fikirlerin gerçek hayattaki yansımalarından bir örnek ise [Style Islam](#) adlı site. T-Shirt ve rozet gibi ürünlere çeşitli mesajlar basarak satan sitenin sahibinin Almanya'da yaşayan bir Türk olduğunu okumuştum. Tabi 1ci ve 2ci dalga formatındaki arkadaşlar basit propaganda ile karşı karşıya olduklarını düşünecekler ilk bakışta ama önce [Üçüncü Dalga](#) sitesindeki Toffler ile ilgili makaleleri okuyup bir parça tefekkür etmelerinde fayda var. İşte beğendiğim bir kaç mesaj:

1. Savaş yapma çay yap,
2. Gülümse, sünnettir,
3. Terörizmin dini olmaz,
4. Örtünmek: **Benim** hakkım, **benim** seçimim, **benim** hayatım.

İslâm ülkelerinin ekonomisi, bilimi, felsefesiyle dünyaya liderlik ettiği asırlara dikkatle bakılacak olursa Müslümanların bir yandan dinlerine dört elle sarıldıkları ama diğer yandan düşünmeyi araştırmayı bir ibadet gibi gördükleri gözlemlenebilir. Yunan felsefesi başta olmak üzere Müslümanlar hiç bir zaman "dışarıdan" gelen güzelliklere ve zenginliklere kapılarını kapamadılar.

Ayrıca en görkemli İslâm şehirlerinin Endülüs, İstanbul ve Bağdat örneklerinde olduğu gibi "ötekilerle" alış veriş yapılan, etkileşime girilen bölgelerde kurulması bir rastlantı değildi. Bugün de New York'u, Londra'yı veya Paris'i "ötekiler" olmadan düşünebilir miyiz? En eğitimsiz işçisinden en diplomalı bilim adamına, yabancılar gelmeseydi bu şehirler ülkelerinin ekonomik ve kültürel lokomotifleri olabilirdi miydi?

Bugünkü dünyada yaşayan Müslümanların da sorunlarından kurtulmak için kabuklarını kırmaları, dışa dönük yaşamaları gerektiğini düşünüyorum.

Sosyetenin İslâmîsi Olur mu? (Ece Arı)

İslâmî müzik, İslâmî gazete, İslâmî radyo, İslâmî website, İslâmî sermaye, İslâmî gelinlik, derken, türkçemize nurtopu gibi bir niteleme sıfatı daha kazandırmış olduk: **İslâmî**..

Evet bu sıfatı, eğer kılıfına uydurabilirseniz, çoğu şeyin önüne eklemeniz mümkün görünüyor..

Çünkü, hızla gelişen ve değişen modern çağın getirilerini tamamen dışlamak yerine; bir şekilde helal daireye çekerek, İslâmî usüllere uygun hale sokup sahiplenmek, hatta İslâmî trendler oluşturmak artık hiç de zor değil!

Nitekim, Cat Stevens'in ülkemize getirdiği, tv'lere çıkıp, konserler veren [Native Deen](#) grubunun tanıtımları yapılırken, **İslâmî Hip-Hop grubu** ifadesi kullanılmıştı..[Hip-hop un da İslâmîsi olur muymuş, demeyin, demek ki oluyormuş !]

Yine çokça tartışılan, **İslâmî Defile** kavramı da hemen akla geliverenlerden sadece bir tanesi..

Anlam itibariyle, herhangi birşeyin, İslâm dininin çizdiği sınırlara uygun olduğunu imâ eden bu sıfatı, zamanla, malum medyamız da pek bir sevdi ve eksik olmasınlar(!) gidip öyle bir kelimenin önüne koydular ki, "oksimoron" denilebilecek, kulağa bile itici gelen, bir durum ve anlam çıktı ortaya: **İslâmî Sosyete**..

Bu iki uzak kelimenin yanyana gelmesine neden olan, özne güruha değinmeden önce, aynı medyada yer almış,-doğru yada yanlış- bazı haberlerden yola çıkarak,"sosyete" adı altında yaşayan insanların vasıflarına kısaca değinmekte yarar var.

Sosyete denildiğinde, çoğumuzun aklına, pek de hoş şeyler gelmediği malum..

Hatta ülkemiz için konuşacak olursak, bu insanlar, öğle yemeği için Paris'e bile uçabilen, balayına Maldiv adalarına giden, plaj yerine özel yatlarını, teknelerini kullanan, karılarına [24 milyarlık çantalar](#) hediye eden, köpeklerinin [kuaför masrafı](#) , asgari ücretlilerin aylık kazancına eşdeğer olan, ultra lüks arabalara binen, taktıkları saatlerin değeri, bizlerin araba fiyatlarına denk olan, kale gibi korunan ve genelde şehir dışında inşa edilmiş, içinde her türlü hizmetkarın çalıştığı villa tipi konutlarda yaşayan, çocuklarını mutlaka yurtdışında okutan, dünyaca ünlü markaları yada modacı dediğimiz özel terzilerin tasarımlarını giyen, halktan kopuk cemiyet hayatı yaşayan insanlar olduklarını görüyoruz..

Esasen "görüyoruz" demek bile hata olabilir, zira pek göremiyoruz. Sadece basından okuyabildiğimiz kadarını biliyoruz.. Dışa kapalı bir hayat sürdükleri için, onların da, mensubu oldukları ülkenin diğer insanlarını, yani bizleri, markette, pazarda, okulda değil, sadece tv'lerde izlediklerini tahmin etmek hiç de zor değil!

Peki, **sosyete**, [diğer adıyla, cemiyet=şanslı DNA'lar], böyle bir tarzda yaşamaya devam ederken, "**İslâmî sosyete**" olarak anılan ve Özal dönemiyle birlikte oluşmaya başladığı iddia edilen, [sosyetik bir dindar\(!\) tabakanın](#) varlığı gerçekten sözkonusu mu, yada varolduğu iddia edilen bu insanların yaşantısının "**İslâmî**" olarak nitelendirilmesi ne derece doğrudur, en önemlisi bu iki kavram gerçekten yanyana gelebilir mi, işte bu sorular henüz tam olarak açıklığa kavuşmuş değil..

Medya tarafından, sosyete olarak nitelenlendirilen müslümanların, kendilerine yakıştırılan bu tanımlamadan hoşnut olup olmadıkları hakkında herhangi bir fikrimiz yok, çünkü bu konudaki rahatsızlıklarını kavlen dile getiren, herhangi birine henüz rastlamadık.

Fakat, şu bir gerçek ki, kendilerine atfedilen "Sosyete" mührünü taşımayı reddetmedikleri müddetçe, bilindik sosyetik hayatın, zihinlerde uyandırdığı negatif çağrışımları da, kendileri adına kabullenmek ve sineye çekmek durumundalar..

Müslümanların sahip oldukları malk mülk, zenginlik elbette kınanacak bir durum olamaz, yani herkes "bir lokma bir hırka " felsefesi ile yaşamak zorunda değil.. [Hatta keşke dünya üzerindeki tüm müslüman ülkeler, ellerindeki maddi imkanları, [doğru kanallara](#) kullansalar da, şu andaki içler acısı haller yaşanmasa...]

Fakat, insan ister istemez merak ediyor: "**Komşusu açken, tok yatan bizden değildir**" diyebilecek kadar duyarlı ve hasırda uyuyacak kadar mütevazi bir peygamberi olan bu insanların, israfın tavan yaptığı şaşaalı iftarlarda, Burj El Arab otelinde tatillerde, Rolex marka saatler kollarında iken ya da bir italyan restaurantına bin ytl hesap öderken, sorumsuzca har vurup harman savururken, 'Somali'de, Irak'ta, Filistin'de, Lübnan'da, hatta çok uzağa gitmeye gerek yok, Hakkari'de , Şırnak'ta, aç yatan, acılar çeken, insanların, vebalinin üzerlerinde olduğu hatırlarına geliyor mudur, [dünyaca ünlü modacıların](#) tasarım kıyafetleriyle boy gösterisi yaparken, Irak ta tecavüze uğrayıp kendini yakan kefensiz kadınların haberleri vicdanlarına sızı veriyor mudur?

Hasılı kelam, medyanın ağızına "İSLAMİ SOSYETE" diye sakız olan bu insanlar, taşıdıkları Müslüman sıfatına layık olmak adına, hayatlarına çeki düzen vermelidirler.. Çünkü müslümanlar, sosyal sorumluluk sahibi olmak, yaşadığı topluma ve dünyaya karşı duyarlı olmak, zorundadırlar..Aksini iddia ediyorsa da, özde değil, sözde müslümanlardan olduğunu kabul etmek durumunda kalırlar..

Bu konudaki son cümleyi ise [Ali Bulaç](#) söylesin:

"Bir müslüman büyük servete sahip olsa dahi servetini dilediği gibi harcama hakkına sahip değildir. Çünkü Kuran açısından baktığınız zaman ferdin veya bir kurumun elinde olsa da zenginlik, aslında topluma aittir"

İttiha-ı İslam'ın Tam Zamanı Gelmeye Başlıyor (Bediüzzaman Said Nursî)

Sunuş: Müslümanlar dünya nüfusunun %20'sini teşkil ediyorlar ama gerçek anlamda bir birlik yok. Askerî tehditler karşısında birleşmek şöyle dursun birbiriyle savaş halinde olan Müslüman ülkeler var. Dünya ekonomisinin sadece %2-%3'lük bir kısmını üretebilen İslâm ülkeleri Avrupa Birliği gibi tek bir devlet olsalardı Gayrı Safi Millî Hasıla bakımından Almanya'ya eşdeğer bir ekonomik güç oluşturacaklardı. Bunda en büyük pay Türkiye, Mısır, Suudi Arabistan ve İran gibi ülkelerde toplanıyor. Mısır ulusal gelirini Süveyş kanalından ve turizmden elde ederken çoğu "zengin" Müslüman ülke ham petrol ve doğal gazdan geçiniyor yani katma değer üretmeden!

*Bu bölünmüşlüğün ve **en sonda, en altta kalmayı tevekkülle(!) kabul etmenin** bedeli çok ağır. Bosna'da, Filistin'de, Çeçenistan'da, Doğu Türkistan'da ve daha bir çok yerde zulüm kol geziyor. Bu sorunun kaynağı geniş bir coğrafyaya ve bir kaç asıra yayıldığı için halledilmesi de kısa bir sürede olmayacak şüphesiz.*

Bu konuyu neredeyse sitemiz yayına başladığı günlerde tartışmaya açmıştık "[Müslümanların iç hastalıkları](#)" makalesiyle. Aradan geçen zamanda [İç hastalıklar](#) kategorisinde bir çok yazı yayınladık ve milliyetçilik ve militarizm gibi sorunların bazılarını tek tek ele aldık. Bunlardan ilk akla gelenler:

- [Milliyetçiliğin Anatomisi](#)
- [Milliyetçi Türk ırkçı mıdır?](#)
- [Qua Vadis Ümmet?](#)

- [İsrail bir boşluğu dolduruyor!](#)
- [Neden kâfir, müslime; kuvvet hakka galibdir?](#)
- [İmparatorluğun Gözyaşları - Balkan Savaşı'nı Neden Kaybettik ?](#)
- [Aydınlanma Gaflettir!](#)
- [Kemalist Demokrasi : Hizmet Etme Değil, Adam Etme!](#)
- [Türk Ordusu özelleştirilebilir mi?](#)
- [Osmanlı'yı Yıkan Cephe - Filistin](#)

Aşağıdaki kısa yazı bu sorunları sıcağı sıcağına ve "içeriden" yaşamış olan Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri'nin kaleminden. Hayırlı sorgulamalara vesile olması umuduyla...

MY

Ben kusurlu fehmimle şu zamanda, heyet-i içtimaiye-i İslâmiyeyi, çok çark ve dolapları bulunan bir fabrika suretinde tasavvur ediyorum. O fabrikanın bir çarkı geri kalsa, yahut bir arkadaşı olan başka bir çarka tecavüz etse, makinenin mihanikiyeti bozulur. Onun için ittihad-ı İslâm'ın tam zamanı gelmeye başlıyor. Birbirinizin şahsî kusurlarına bakmamak gerektir.

Bunu da teessüf ve teellüm ile size beyan ediyorum ki: Ecnebilerin bir kısmı, nasıl kıymettar malımızı ve vatanlarımızı bizden aldılar, onun bedeline çürük bir fiyat verdiler. Aynen öyle de, yüksek ahlâkımızı ve yüksek ahlâkımızdan çıkan ve hayat-ı içtimaiyeye temas eden seciyelerimizin bir kısmını da bizden aldılar, terakkilerine medar ettiler. Ve onun fiyatı olarak bize verdikleri sefihane ahlâk-ı seyyieleridir, sefihane seciyeleridir. Meselâ:

Bizden aldıkları seciye-i milliye ile, bir adam onlarda der: "Eğer ben ölsem milletim sağ olsun. Çünkü milletimin içinde bir hayat-ı bakıyem var." İşte bu kelimeyi bizden almışlar ve terakkiyatlarında en metin esas da budur. Bizden hırsızlamışlar. Bu kelime ise din-i haktan ve iman hakikatlerinden çıkar. O bizim, ehl-i imanın malıdır. Halbuki, ecnebilerden içimize giren pis ve fena seciye itibariyle bir hodgâm adam bizde diyor: "Ben susuzluktan ölsem, yağmur hiçbir daha dünyaya gelmesin. Eğer ben görmezsem bir saadeti, dünya istediği gibi bozulsun." İşte bu ahmakane kelime dinsizlikten çıkıyor, ahireti bilmemekten geliyor. Hariçten içimize girmiş, zehirliyor. Hem o ecnebilerin bizden aldıkları fikr-i milliyetle bir ferdi, bir millet gibi kıymet alıyor. Çünkü, bir adamın kıymeti himmeti nisbetindedir. Kimin himmeti milleti ise, o kimse tek başıyla küçük bir millettir.

- "İttihad-ı İslâm nedir?"

- İttihad-ı İslâm; şarktan garba, cenubdan şimale mümted bir meclis-i nuranîdir ki, el'an üç yüz milyondan fazla efradı bulunur ki, gafletlerinden naşi gayr-ı meş'ur bir surete girmiş olan bir rabita-i metin ile birbiriyle merbuturlar. Misak-ı ezeliye ile, peyman ve yeminimiz olan iman ile o cemiyete dahil olmuşuz, ehl-i tevhidiz. İttihada memuruz. Şu cemiyetin şubeleri bütün mesacid ve medaris ve tekâya ve zevâyadır. Ve şu cemiyetin reisi Resul-i Ekrem'dir (a.s.m.). Kanun-u esasîsi Kur'an-ı azimüşşandır. Bütün efrad mabeynindeki rabita-i nuraniyeyi şuuri bir surette ihtizaza getirmekle bütün o şubelere ifaza-i nur etmek zamanı gelmiştir.

Bir zaman, İslâmiyet'in secâya, revabıt, mehasin-i ahlâkına işareten rumuz tarikiyle şöyle demiştim:

Eğer şu Kâbe'nin ziynet ve nakşını görmek ister isen, işte bak! Haya ve hamiyetten neşet eden civanmerdane humret, hürmet ve rahmetten tevellüd eden masumane tebessüm, cezalet ve melâhattan hasıl olan ruhanî halâvet; aşkı şebabîden şevk-i baharîden neşet eden semavî neşe, hüzn-ü gurubîden, ferah-ı seherîden vücuda gelen melekûtî lezzet, hüsn-ü mücerreden, cemal-i mücellâdan tecellî eden mukaddes ziynet birbiriyle imtizac edip, ondan çıkan levn-i nûranî, o şark ve garbın kab-ı kavseyini olan kâbe-i saadetteki tâk-ı muallâsındaki, kavs-ı kuzahındaki elvan-ı seb'anın lâcivert ve yeşil levninin timsalini göreceksin.

***LÂKİN İTTİHAD CEHL İLE OLMAZ. İTTİHAD, İMTİZAC-I EFKÂRDIR;
İMTİZAC-I EFKÂR MARİFETİN ŞUAIYLA OLUR.***